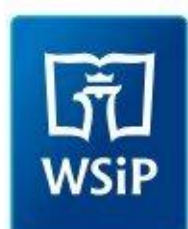

JĘZYK POLSKI

Jutro pójdę w świat

zeszyt ćwiczeń

6

szkoła podstawowa

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 2019

Wydanie V (2023)

ISBN 978-83-02-22412-6 (zeszyt ćwiczeń w wersji elektronicznej – flipbook)
ISBN 978-83-02-18124-5 (zeszyt ćwiczeń w wersji papierowej)

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Renata Krymska** (redaktor koordynator), **Maryla Marczyk** (redaktor merytoryczny), **Jagoda Michalak** (redaktor merytoryczny)
Redakcja i korekta językowa: **Anna Właźnik, Ewa Wojtyra**
Redakcja techniczna: **Iwona Białkowska**
Projekt okładki: **Hanna Michalska-Baran, Ewa Pawińska**
Projekt graficzny: **Barbara Scharf**
Opracowanie graficzne: **Barbara Scharf, Hanna Michalska-Baran**
Skład i łamanie: **Shift_Enter**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna
00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96
Tel.: 22 576 25 00
KRS: 0000595068
Infolinia: 801 220 555
www.wsip.pl
Druk i oprawa: Drukarnia Pozkał

Publikacja, którą nabyłeś / nabyłaś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał / przestrzegała praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

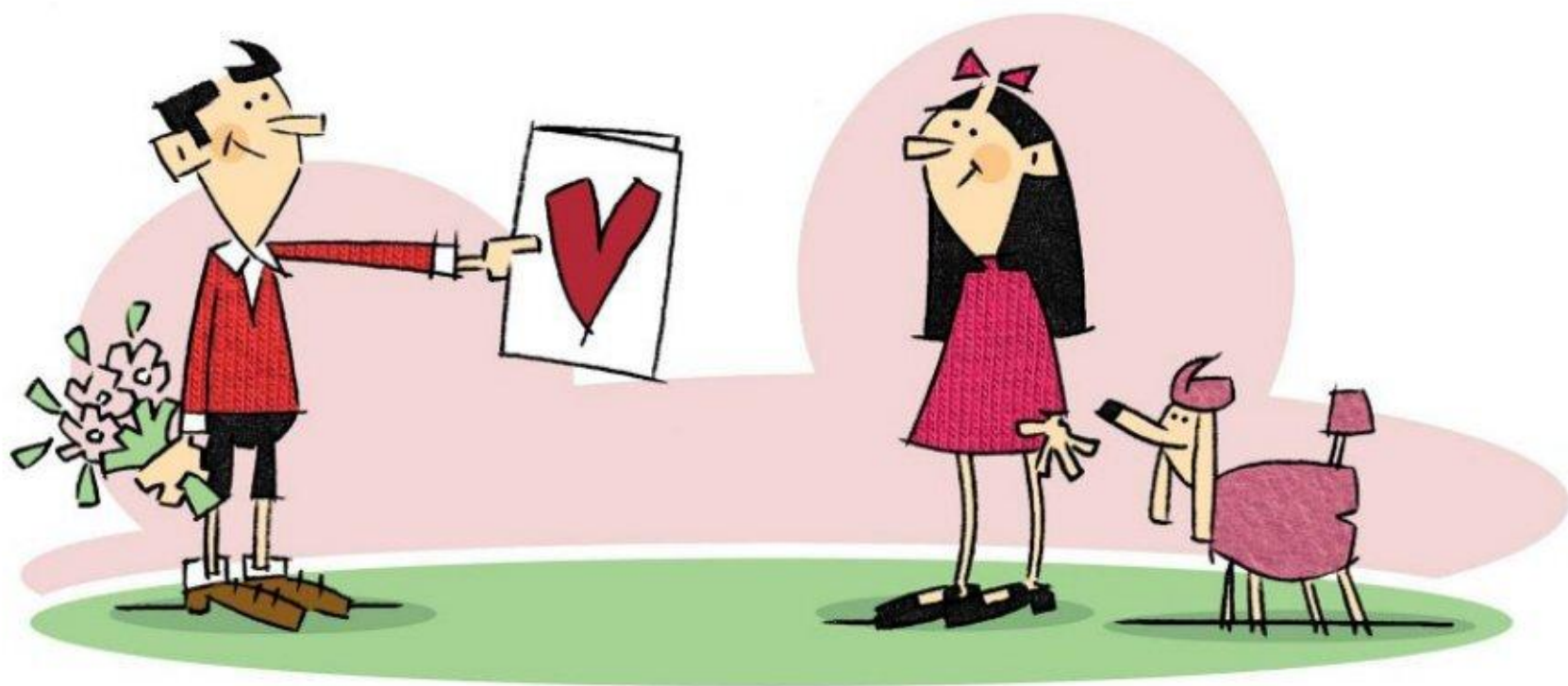
Szanujmy cudzą własność i prawo.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

Spis treści

Formy wypowiedzi

■ Opisuję przeżycia wewnętrzne. Cała jestem w skowronkach...	6
■ Układam plan ramowy i szczegółowy. Punkty i podpunkty	16
■ Piszę opowiadanie twórcze i odtwórcze	19
■ Piszę opowiadanie z dialogiem	21
■ Opisuję i oceniam. Kolorowa i ciekawa	27
■ Opisuję postać literacką i postać rzeczywistą. Jaka jest?	28
■ Cytuję. Przytaczam oryginalną wypowiedź	35
■ Redaguję notkę biograficzną	38
■ Wysyłam SMS i e-mail. Cze, skąd klikasz?	41
■ Piszę list oficjalny. Szanowny Panie Dyrektorze!	43
■ Wyrażam swoją opinię. Moim zdaniem...	45
■ Zabieram głos i dyskutuję. A wiesz, co ja myślę?	47
■ Argumentuję. To było super, gdyż...	51
■ Piszę dedykację. Na pamiątkę...	53
■ Piszę podziękowanie. Z całego serca dziękuję	55

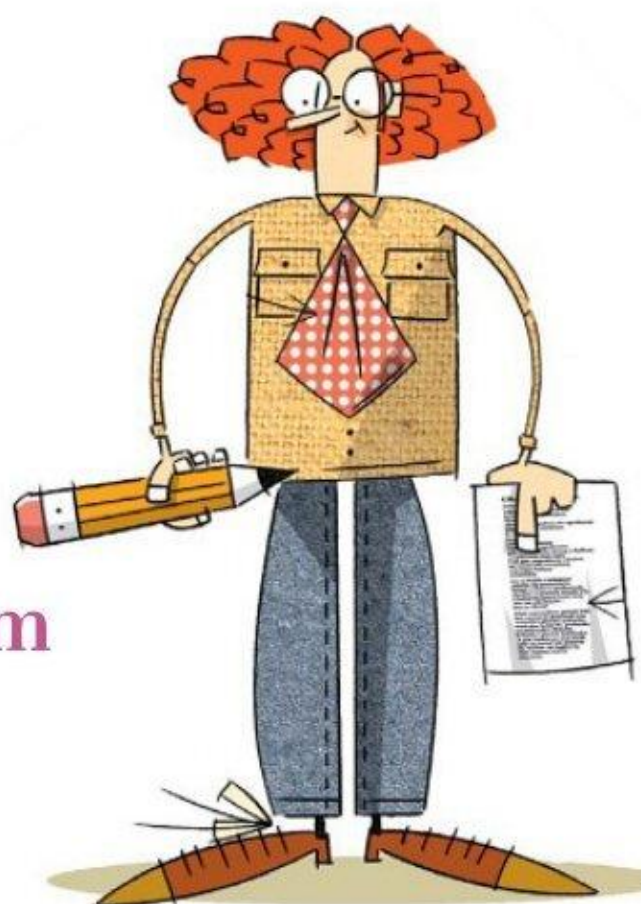

Co się kryje w tekście literackim?

■ Środki poetyckie – powtórzenie wiadomości	58
■ Ożywienie	66
■ Pytanie retoryczne	67
■ Anafora	68
■ Puenta	69
■ Przenośnia	70
■ Apostrofa	72
■ Zgrubienie	74
■ Fikcja literacka. Realizm i fantastyka	76
■ Powieść, opowiadanie, nowela	78
■ Dziennik	84

Gromadzę informacje i czytam ze zrozumieniem

■ Notuję	86
■ Notuję w tabeli	88
■ Spotkanie z książką. Katalogi	90
■ Korzystam ze słowników	93
■ Słownik terminów literackich	95
■ Rozpoznaję rodzaje komunikatów	96

Kultura i media

■ Znaki	99
■ Teatr. Tekst główny i poboczny	101
■ Film. Scenariusz filmowy	103
■ Internet	108
■ Reklama	110
■ W ogrodzie sztuk	113

Kraina języka

■ Jak się komunikujemy?	115
■ Jakiego słownictwa używać?	118
■ Wypowiedzenia złożone	121
■ Spójnik	128
■ Zdania złożone współrzędnie i podrzędnie	132
■ Interpunkcja w zdaniach złożonych	137
■ O częściach mowy raz jeszcze	140
■ Strony czasownika	143
■ Czasownik dokonany i niedokonany	144
■ Tryby czasownika	147
■ Zaimek	150
■ Wykrzyknik	156
■ Partykuła	157
■ Temat i końcówka wyrazu	159
■ Części mowy – powtórzenie	163
■ Znaczenie rzeczownika	169
■ Części zdania – powtórzenie	171

Zakręty ortografii

■ Staranna pisownia polskich znaków	174
■ Homonimy – wyrazy pułapki	176
■ Pisownia dat i godzin	179
■ Łączna i rozdzielna pisownia cząstki <i>-by</i> z czasownikami	180
■ Pisownia przeczenia <i>nie</i> z zaimkami	183
■ Pisownia przeczenia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	184
■ Pisownia <i>-i, -ji, -ii</i> w zakończeniach rzeczowników	187
■ Pisownia rzeczowników zakończonych na <i>-(w)stwo, -ctwo, -dztwo</i>	191
■ Pisownia przymiotników zakończonych na <i>-wski, -ski, -cki, -dzki</i>	195

Oznaczenia zadań

zadanie
dodatkowe

zadanie
zespołowe

Formy wypowiedzi

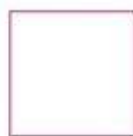
Opisuję przeżycia wewnętrzne. Cała jestem w skowronkach...

1. Jakie uczucia wyrażają podane emotikony? Dorysuj inne, których używasz, i napisz, co oznaczają.

:D

:/

2. Rozwiń każde podane wykrzyknienie na dwa sposoby, tak aby wyrażało wskazane uczucia.

Wzór: Super! – 1. radość, 2. irytacja

1. Super! Wreszcie spotkamy się z dziadkami!

2. Super! Ten pokój miał być sprzątnięty, a wygląda jak po huraganie.

No nie! – 1. gniew, 2. znudzenie

1. _____

2. _____

Ojej! – 1. smutek, 2. radość

1. _____

2. _____

Nareszcie! – 1. ulga, 2. radość

1. _____

2. _____

3. Co czujesz w tej chwili? Podaj nazwy swoich uczuć, zilustruj je na osobnej kartce.

4. Uporządkuj podane uczucia i zapisz je w tabelce. Dodaj co najmniej dwa własne przykłady.

- radość • zachwyt • przygnębienie • rozpacz • strach • podziw
- spokój • serdeczność • czułość • satysfakcja • rozczarowanie
- wstyd • duma • nadzieja • żal • złość • pogarda • gorycz
- zazdrość • zniechęcenie • wdzięczność

Uczucia przyjemne	Uczucia nieprzyjemne

- 5.** Dopisz po kilka synonimów podanych nazw uczuć. Następnie uporządkuj je: od tego, które określa uczucie o najmniejszym natężeniu, do tego o największym natężeniu. Zapisz uporządkowane wyrazy w drugiej linii.

Wzór: radość – zadowolenie, radość, szczęście, euforia

gniew – _____

smutek – _____

wstyd – _____

- 6.** Ułóż dłuższe wypowiedzenie, w którym zastąpisz pojedynczy okrzyk z ćw. 2. całym zdaniem. Postaraj się w nim oddać określone uczucie bez nazywania go wprost. Zadaniem kolegi z ławki będzie odgadnięcie, o jakie uczucie chodzi.

Wzór: Nareszcie! → Po wielu godzinach żmudnego treningu nareszcie opanowałam zagrywkę.

Nazwa uczucia: satysfakcja

- 7.** Dziewczynka dowiaduje się, że pierwsze miejsce w konkursie plastycznym, w którym startowała, przyznano uczennicy z równoległej klasy. Co wyraża każda z podanych wypowiedzi? Dopasuj do nich nazwy uczuć i przeczytaj każdą z nich w odpowiedni sposób.

• niedowierzanie • zazdrość • radość • aprobata • kpina

– Ola? Super! Ciekawe, czy już wie? _____

– Znowu pierwsza... Zawsze tylko ona. _____

– Rysunki Oli są bardzo ładne. Należało jej się pierwsze miejsce. _____

– Wygrała Ola z 6b??? Niemożliwe! _____

– Co? To jakieś żarty! Za te bohomazy? _____

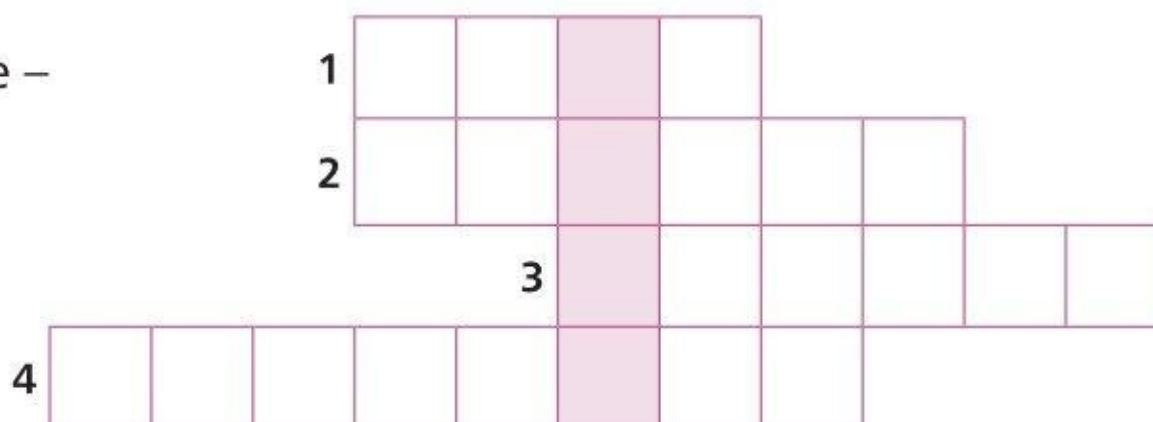
8. Do podanych nazw uczuć dopisz wyrazy przeciwstawne. Litery w oznaczonych kratkach utworzą rozwiązanie.

1. Zaciekawienie –

2. Radość –

3. Nienawiść –

4. Wrogość –

9. Dopasuj nazwy uczuć do frazeologizmów. Ułóż dwa zdania z wyrażeniami oddającymi uczucia, których ostatnio doświadczyłeś / doświadczyłaś.

Cała jestem w skowronkach.

smutek

Spiekłem raka.

ulga

Serce podeszło mi do gardła.

strach

Kamień spadł mi z serca.

wstyd

Miałam duszę na ramieniu.

radość

Spuściłem nos na kwintę.

rozpacz

Krwawi mi serce.

przerażenie

1. _____

2. _____

10. Dokończ porównania za pomocą podanych wyrazów. Zastosuj właściwą formę wpisywanego wyrazu. Wyjaśnij, jakie uczucia można wyrazić za pomocą stworzonych określeń.

• szpilki • mysz • piskorz • burak • osika • ściana

- siedzieć jak na _____ – _____
- szczerwienieć jak _____ – _____
- spocić się jak _____ – _____
- zblednąć jak _____ – _____
- drżeć jak _____ – _____
- wić się jak _____ – _____

11. Jakie uczucia są wyrażone w podanych wypowiedziach? Dopisz właściwe nazwy do zdań.

• gniew • strach • smutek • radość • wstyd • złość • duma

- Aż mną zatrzęsło. – _____
- Czułem, że wybuchnę. – _____
- Nie mogłam powstrzymać łez. – _____
- Palily mnie uszy. – _____
- Rozpierało mnie poczucie satysfakcji. – _____
- Biegłam jak na skrzydłach. – _____
- Kolana się pode mną ugięły. – _____

12. W poprzednim ćwiczeniu podkreśl te wypowiedzi, które mówią o zewnętrznych – widocznych dla innych – przejawach uczuć. Dwa z nich przedstaw ruchem i mimiką.

13. Podaj zewnętrzne przejawy uczuć, inne niż w podanych przykładach.

– zmiany wyglądu, np. zbladłam jak kreda

– zachowanie, np. podskoczyłem jak oparzony

– wyraz twarzy, np. rozpromieniłam się

– wzrok, np. wybałuszyłam oczy

– gesty, np. zacisnąłem pięści

– głos, np. załamiał mi się głos

14. Zapisz w tabelce wewnętrzne i zewnętrzne przejawy uczuć, których doświadcza się:

a. przed bardzo trudną odpowiedzią przy tablicy,

b. po odniesieniu sukcesu w konkursie lub zawodach.

Wewnętrzne przejawy uczuć	Zewnętrzne przejawy uczuć
a. _____ _____ _____	a. _____ _____ _____
b. _____ _____ _____	b. _____ _____ _____

15. Zastosuj w zdaniach podane wyrażenia w taki sposób, aby przedstawić kontekst każdej sytuacji.

- chwycić się ostatniej deski ratunku • usychać z tęsknoty
- zamknąć się w sobie

16. Przeczytaj głośno dialogi umieszczone obok siebie. Czym się różnią? Spróbuj określić uczucia wyrażone w odpowiedziach.

a.

– Paulina ma psa. – Jakiego? – Mieszkańca.	– Paulina ma psa. – Jakiego? – Cudnego kundelka!	– Paulina ma psa. – Jakiego? – Eeee...zwykłego kundla.
--	--	--

b.

– Pomożesz mi w matmie? – Niestety, przykro mi, ale nie mogę.	– Pomożesz mi w matmie? – A ty mi pomogłeś, kiedy cię prosiłam?	– Pomożesz mi w matmie? – Nie chce mi się.
--	--	---

17. Porównaj różne relacje na ten sam temat. Określ stosunek nadawców wypowiedzi do osób i zdarzeń, o których opowiadają.

a. Ewa opowiadała mi o obozie.

Ewka gadała o obozie bez końca.

Opowiadania Ewy o obozie słuchałem z zapartym tchem.

b. Paweł poprosił mnie do tańca.

Paweł błagał, żebym z nim zatańczyła chociaż raz.

Paweł wreszcie do mnie podszedł i spytał, czy z nim zatańczę.

18. Uzupełnij wypowiedzi – nawiąż do własnych doświadczeń.

Jestem

zadowolona /
radosna

ponieważ

Jestem

smutny /
przygnębiony

bo

Jestem

spokojna /
opanowana

gdyż

Jestem

przestraszony /
zależniony

dlatego że

Jestem

zły /
zagniewany

z powodu

Jestem

zdziwiona /
zdumiona

tym, że

19. Napisz o uczuciach towarzyszących opisanym okolicznościom. Nazwy uczuć przyjemnych podkreśl kolorem czerwonym, a nieprzyjemnych – czarnym.

- Twój przyjaciel zdradza sekret, który mu powierzyłeś / powierzyłaś.

- Widzisz nieprawdziwą i krzywdzącą informację na swój temat na portalu społecznościowym.

- Po długiej, męczącej wspinaczce zdobywasz górski szczyt.

- Musisz przejść po chybotałej kładce nad rwącym potokiem.

- Dostajesz na urodziny wymarzonego psa.

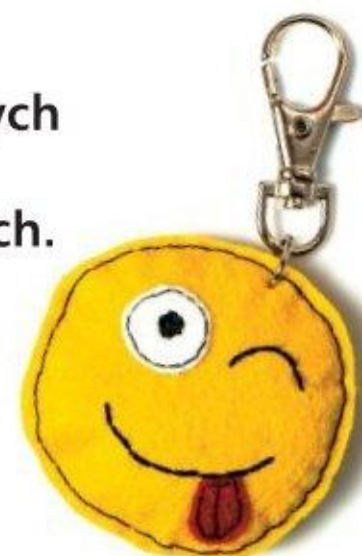
- Mama wchodzi do pokoju, kiedy ukradkiem czytasz pamiętnik siostry.

- Na początku wycieczki psuje ci się rower.

20. Na podstawie podanych informacji wyobraź sobie i opisz uczucia kolegów i koleżanek podczas klasowych mikołajek. Zaznacz uczucia, których sam chciałbyś / sama chciałabyś doznać w podobnych okolicznościach.

- Paweł długo odpakowywał prezent, bo w dużym pudle było drugie – mniejsze, w nim kolejne – jeszcze mniejsze, aż w ostatnim znalazł zabawny breloczek do kluczy.

- Ola dostała prezent o wartości kilkakrotnie przekraczającej umówioną kwotę, podczas gdy sama ledwie uzbierała na skromny upominek.
-
-

- Kasia dostała ciekawy eksponat do swojej kolekcji dzwoneczków.
-
-

- Marcin otrzymał stary plastikowy samochodzik z odrapanymi drzwiczkami.
-
-

21. Zmień podany tekst w taki sposób, aby wprost wyrażał przeżycia chłopca. Możesz skorzystać z dodatkowych poleceń.

- Zastosuj narrację w 1. osobie.
- Nazwij przykre lub zmieniające się uczucia i emocje. Przedstaw fizyczne odczucia bohatera i ich zewnętrzne przejawy.
- Wykorzystaj obrazowe środki językowe, takie jak: związki frazeologiczne, porównania i przenieś.
- Wprowadź wykrzyknienia lub pytania retoryczne.
- Postaraj się pisać przekonująco.

Wczoraj wyświetliło mu się powiadomienie z FB. Zobaczył zdjęcie najlepszego przyjaciela z Anią. Trzymali się za ręce. Pod zdjęciem było już kilka komentarzy. Dopisał swój i wyłączył telefon na wiele godzin.

Układam plan ramowy i szczegółowy. Punkty i podpunkty

22. Dopisz podane wyrażenia jako podpunkty do dwóch głównych punktów planu.

- wystosowanie zaproszeń • dekoracja szkoły • wspólna zabawa
- opracowanie programu i próby • powitanie gości
- występy i konkursy

Święto szkoły

1. Przygotowania:

- a) _____
- b) _____
- c) _____

2. Przebieg uroczystości:

- a) _____
- b) _____
- c) _____

23. Wasza klasa planuje organizację:

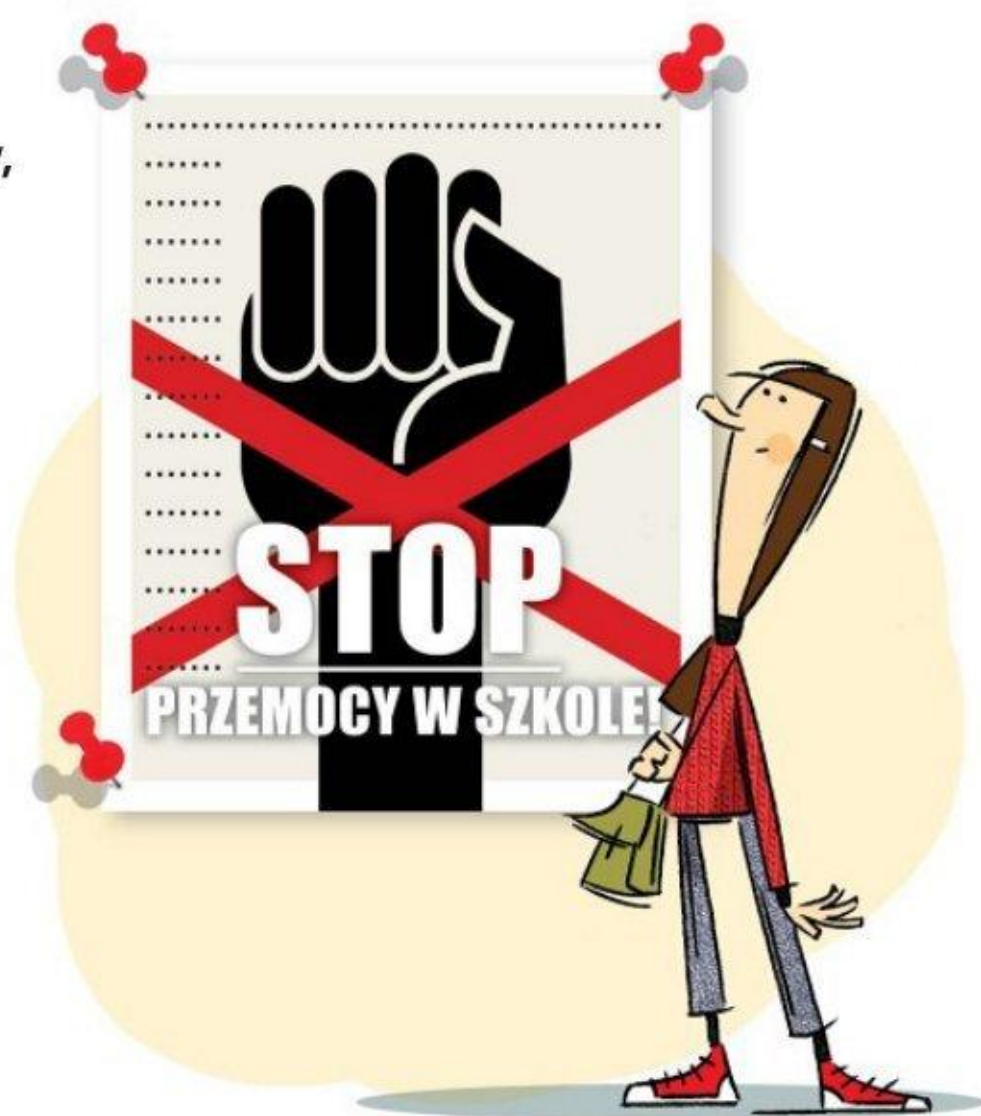
a. ślubowania pierwszoklasistów,

b. otwarcia wystawy plakatu

Bezpiecznie w sieci

lub *Stop przemocy w szkole!*

Uzupełnij plan szczegółowy – obejmujący przygotowania do jednego z wydarzeń i jego przebieg – według podanych propozycji oraz swojego pomysłu. Wskaż osoby odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych zadań.

- program artystyczny (np. zespół taneczny) • wspólne zdjęcie gości i organizatorów (np. Marta z kółka fotograficznego)
- plakaty • kolorowy transparent • śpiew (np. chór i cała klasa)
- piosenki z odtwarzacza • prezentacja multimedialna • kwiaty

1. Informacja i zaproszenia:

- a) informacja w szkole (plakaty, radiowęzeł),
- b) delegacja do dyrekcji szkoły,
- c) zaproszenia dla gości spoza szkoły (blankiety, poczta).

2. Przebieg uroczystości:

- a) powitanie gości – np. gospodarz klasy,

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

3. Wystrój sali gimnastycznej (klasy):

a) _____

b) _____

c) _____

4. Oprawa muzyczna:

a) _____

b) _____

c) _____

24. Uzupełnij plan opowiadania o zaginięciu psa. Na podstawie podanych podpunktów zapisz główne punkty planu. Zilustruj dwa dowolne punkty. Rysunki oznacz odpowiednimi numerami.

1. _____

- a) Spakowanie rzeczy do samochodu.
- b) Przygotowanie prowiantu.

2. _____

- a) Długa jazda.
- b) Odpoczynek na leśnym parkingu.
- c) Oddalenie się od samochodu.
- d) Zabawa z Reksem na polanie.

3. _____

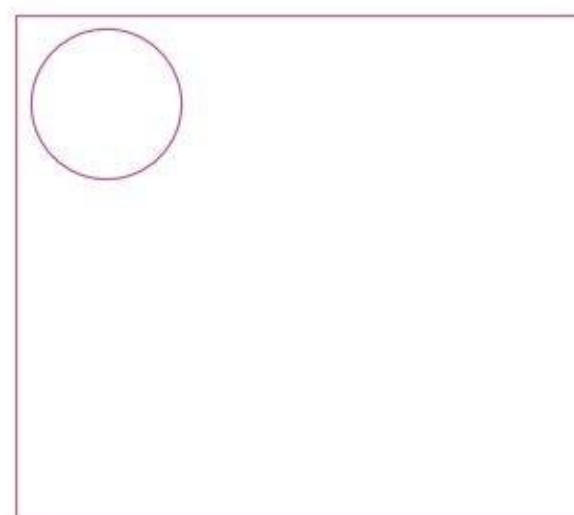
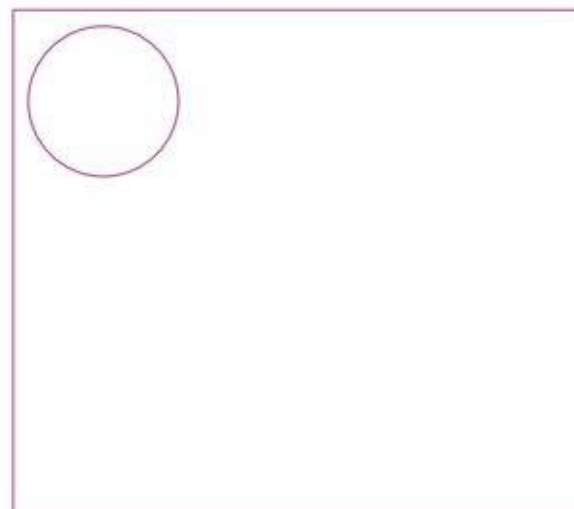
- a) Czujność psa.
- b) Pogoń Rekxa za złodziejem.

4. _____

- a) Zawiadomienie policji.
- b) Poszukiwania pupila.
- c) Noc pełna niepokoju.

5. _____

- a) Telefon z policji.
- b) Spotkanie z ulubieńcem.
- c) Nagroda za wytropienie złodzieja.

25. Sporządź w zeszycie plan szczegółowy jednego rozdziału dowolnej powieści przeczytanej w ostatnim czasie.

Piszę opowiadanie twórcze i odtwórcze

26. Napisz w zeszycie opowiadanie twórcze – wykorzystaj podany plan ramowy.

- 1) Znalezienie telefonu na ulicy.
- 2) Napisanie ogłoszeń i ich rozklejenie.
- 3) Wizyta chłopca z sąsiedniej kamienicy.
- 4) Oddanie znalezionej urządzenia.
- 5) Rozmowa na temat fotografowania.
- 6) Odkrycie wspólnych zainteresowań.
- 7) Początek przyjaźni.

Wykonaj kolejno polecenia.

– Zdecyduj:

- a.** kim będzie narrator w twoim opowiadaniu –
jednym z bohaterów zdarzenia czy świadkiem tej sytuacji;
 - b.** czy narracja będzie prowadzona w 1. czy w 3. osobie – od tego
zależy sposób informowania o wydarzeniach i okazywania emocji
(lub ich nieujawnianie).
- Podkreśl w podanym planie punkty, które odpowiadają: zawiązaniu akcji, punktowi kulminacyjnemu, rozwiązaniu akcji.
 - W razie potrzeby dodaj podpunkty uszczegółowiające plan.
 - Przekształć punkty planu w zdania rozwinięte.
 - Dodaj własne zdania.
 - Zastosuj wyrazy i wyrażenia mające wpływ na spójność tekstu oraz oddające emocje bohaterów opowiadania. Możesz wybrać je spośród podanych poniżej (s. 19–20).
 - Zastosuj akapity, jeśli zaczynasz nową myśl.
 - Zatytułuj swoje opowiadanie.

Wyrazy i wyrażenia wskazujące na:

- **kolejność zdarzeń:** teraz, potem, później, następnie, po chwili, za jakiś czas, wkrótce, wtedy, w tym czasie, tymczasem, na koniec, ostatecznie, na zakończenie;
- **miejsce zdarzeń:** tutaj, tam, na miejscu, z tyłu, obok, z boku, blisko, wokół, nisko, wysoko, gdziekolwiek, byle gdzie, z oddali, stamtąd;

- **związki logiczne:** jednak, chociaż, ale, przede wszystkim, lecz, bo, dlatego, po pierwsze, po drugie, poza tym, a więc, tak więc, właśnie dlatego, z tego powodu, przez to, po to, w tym celu;
- **emocje:** czułem lekkie zaniepokojenie; nie byłem pewien; cieszę się, że tak postąpiłem; mam nadzieję, że; poczułem sympatię; jestem zadowolony.

27. Napisz w zeszycie opowiadanie odtwórcze na podstawie fragmentów dziennika Adriana Mole’a (zob. podręcznik, s. 18). W tym celu wykonaj poniższe polecenia.

- Wykorzystaj najważniejsze zapiski z dziennika do sporządzenia planu opowiadania. Skup się na samych wydarzeniach, a pomijaj rozważania i opinie bohatera.
- Zdecyduj, czy narratorem opowiadania będzie Adrian, czy narrator wszytkowiedzący.
- Użyj wyrażień i zwrotów podanych w ćw. 26.
- Wprowadź dialogi.
- W pracy wykorzystaj słownictwo, dzięki któremu możesz:
 - a.** uzyskać większą dynamikę opowiadania: *raptem, nagle, niespodziewanie, w jednym momencie, wtem, ku zaskoczeniu, ni stąd, ni zowąd, nieoczekiwanie, jak błyskawica, w ekspresowym tempie*;
 - b.** spowolnić akcję opowiadania: *pomału, stopniowo, leniwie, wciąż, krok po kroku, bez pośpiechu, w dłuższym czasie, od pewnego czasu, w żółtym tempie*.
- Nie używaj sformułowań z tekstu w podręczniku, zastąp je własnymi.
- Nadaj opowiadaniu tytuł.

28. Na podstawie planu opracowanego w ćw. 24 na s. 18 napisz w zeszycie opowiadanie o zaginięciu i odnalezieniu psa. Nadaj tytuł opowiadaniu.

Piszę opowiadanie z dialogiem

29. Wypowiedzi z dymków przekształć w krótkie dialogi. Na podstawie obrazków przedstaw kontekst wypowiedzi. Wykorzystaj czasowniki wybrane spośród podanych.

Wzór: – Która godzina?! –
zawołał Michał,
biegnąc do szkoły.
– Dopiero pięć
po ósmej –
spokojnie odparł
Tomek.

• prosić • nudzić • jęczeć • odpowiadać • niecierpliwić się

- polecieć • kazać • poprosić • zgodzić się • mruknąć • odpowiedzieć

*Marku, idź
do sklepu
po pieczywo.*

Już idę.

- dopytywać się • zapytać • niepokoić się • poinformować
- zawołać • odpowiedzieć • wykrzyknąć

Jaki wynik?

*Trzy do dwóch
dla nas!*

30. Przekształć zdania złożone w krótkie dialogi według wzoru. Aby ułatwić sobie zadanie, postaw pionowe kreski w miejscu podziału zdania na dwie wypowiedzi. Wykorzystaj podane czasowniki.

- zapytać • spytać • zwrócić się do • zaproponować
- odpowiedzieć • odrzec • wykrzyknąć • odmówić

Wzór:

Zapytałam Pawła, czy pójdzie na basen, || ale on odpowiedział, że nie ma czasu.

– Pójdiesz na basen? – zapytałam Pawła.

– Nie mam czasu – odpowiedział mi na to.

Zaproponowałem Monice taniec, ale ona grzecznie odmówiła.

– _____

– _____

Nauczycielka zapytała uczniów, czy mają ochotę na niespodziankę w Dniu Dziecka, na co wszyscy zawołali, że oczywiście tak.

– _____

– _____

31. Zamień dialogi w zdania złożone.

– Wyprowadź psa! – zawołała mama do Kasi.

– Zaraz. Właśnie kończę czytanie lektury!

– W wakacje zwiedzimy stadion Camp Nou w Barcelonie – obwieścił nowinę tata.

– To było moje największe marzenie! – odparł mój brat.

- 32.** Wzorując się na ćw. 30, ułóż własne zdanie i przekształć je w dialog. Możesz wykorzystać podane tam czasowniki. Pamiętaj o zastosowaniu myślników w zapisie dialogu.

Zdanie:

Dialog:

- 33.** Podany poniżej tekst zapisz w zeszycie w formie opowiadania z dialogiem. Zastosuj pauzy dialogowe.

Wczoraj na godzinie wychowawczej nasz wychowawca zapytał, kim chcemy zostać w przyszłości. Mój najlepszy przyjaciel, Piotr, natychmiast odpowiedział, że interesuje go informatyka, dlatego potem planuje naukę w takim liceum, w którym jest klasa informatyczna. Małgosia była pewna, że chce w przyszłości uczyć języka angielskiego, więc zapisała się na dodatkowy kurs po lekcjach. Pozostała część klasy w ogóle nie zabrała głosu. Nauczyciel zachęcał nas, żebyśmy opowiedzieli o naszych marzeniach i wspólnie zastanowili się, jak je najlepiej zrealizować. Wówczas zdobyłem się na odwagę i powiedziałem, że moim największym marzeniem jest zostać poetą, ale nie wiem, czy gdziekolwiek można się kształcić w tym kierunku. Zapadła cisza. Wszyscy patrzyli na mnie w osłupieniu. Piotr mruknął, że to chyba jeden z moich licznych dowcipów. Na szczęście dźwięk dzwonka wybawił mnie od odpowiedzi.

- 34.** Na podstawie komiksu ze s. 25 napisz opowiadanie fantastyczne. Dialogi z dymków wpleć w tok opowiadania. Narratorem uczynź Pawła. Pomyśl, jak przedstawić treść ostatnich dwóch obrazków komiksu i jak najbarwniej oddać uczucia bohatera. Możesz wymyślić własne zakończenie tej historii. Nadaj ciekawy tytuł opowiadaniu. Zadanie wykonaj w zeszycie.

Pożyczam Ci,
ale tylko do jutra.

Dzięki.

1.

Pogram trochę, a potem
biorę się do wypracowania.

2.

Zaraz, zaraz, tylko przejdę
do trzeciej rundy.

Paweł, robi się późno!
Co z lekcjami?

3.

Kończ grę w tej chwili!!!

Zaraz...

4.

Mniam... mniam!

5.

PAWEŁ?!

WYGRAŁEM!
Paweł

6.

- 35.** Na podstawie bajki Aleksandra Fredry *Paweł i Gawęł* napisz opowiadanie w zeszycie. Ustal, który z bohaterów będzie narratorem. Do opowiadania wprowadź dwa krótkie dialogi między postaciami.

Paweł i Gawęł

Aleksander Fredro

Paweł i Gawęł w jednym stali domu,
Paweł na górze, a Gawęł na dole;
Paweł, spokojny, nie wadził nikomu,
Gawęł najdziksze wymyślał swawole.
Ciągłe polował po swoim pokoju:
To pies, to zając – między stoły, stołki
Gonił, uciekał, wywracał koziołki,
Strzelał i trąbił, i krzyczał do znoju.
Znosił to Paweł, nareszcie nie może;
Schodzi do Gawęła i prosi w pokorze:
– Zmiłuj się waćpan, poluj ciszej nieco,
Bo mi na górze szyby z okien lecą. –
A na to Gawęł: – Wolność, Tomku,
W swoim domku. –
Cóż było mówić? Paweł ani pisnął,
Wrócił do siebie i czapkę nacisnął.
Nazajutrz Gawęł jeszcze smacznie chrapie,
A tu z powały¹ coś mu na nos kapie.
Zerwał się z łóżka i pędzi na górę.
Stuk! Puk! – Zamknięto. Spogląda przez dziurę
I widzi... Cóż tam? Cały pokój w wodzie,
A Paweł z wędką siedzi na komodzie.
– Co waćpan robisz? – Ryby sobie łowię.
– Ależ, mospanie, mnie kapie po głowie!
A Paweł na to: – Wolność, Tomku,
W swoim domku. –
Z tej to powiastki morał w tym sposobie:
Jak ty komu, tak on tobie.

¹ powała – sufit, strop.

Opisuję i oceniam. Kolorowa i ciekawa

36. Opisz jedną z infografik (osi czasu) zamieszczonych w podręczniku. Pomoże ci podany plan.

1. **Wstęp** (krótki) – określ przedmiot opisu: kogo lub czego dotyczy wybrana przez ciebie infografika, z jakimi utworami literackimi sąsiaduje.
2. **Rozwinięcie** (obszerne) – wyjaśnij: jakie informacje zawiera, jakie tworzywo zostało w niej wykorzystane (fotografia, reprodukcja, rysunek), co przedstawiają poszczególne elementy graficzne i jak są rozmieszczone na stronie (wykorzystaj przymyki i wyrażenia przymikowe).

Postaraj się, aby opis wyrażał także twoją ocenę. Użyj przymiotników oceniających pozytywnie (np. *ciekawa, zaskakująca, różnorodna, przydatna, praktyczna*) lub negatywnie (np. *nieciekawa, trudna, niezrozumiała, zbyt łatwa, zbyt oczywista*).

3. **Zakończenie** (krótkie) – wyraż wprost swoją ocenę: co ci dało zapoznanie się z infografiką, który jej element najbardziej ci się podobał, a co warto by zmienić.

Wykorzystaj podane zwroty i wyrażenia.

- moim zdaniem... • według mnie... • uważam, że... • ponadto...
- poza tym... • proponuję... • podoba mi się...
- można by zmienić... • gdyby było można... • marzę o...

Opisuję postać literacką i postać rzeczywistą. Jaka jest?

37. Określ, czym warto poprzedzić napisanie charakterystyki podanych osób. Połącz właściwe odpowiedzi.

a. Hermiona Granger	• obserwacja wyglądu i zachowania
b. babcia kolegi	• przeczytanie biografii
c. Józef Poniatowski	• lektura dzieła literackiego

Podkreśl na zielono postacie rzeczywiste, a na niebiesko – literackie.

38. Co sądzisz o cechach ukazanych postaci na podstawie ich wyglądu i sposobu zachowania? Przedstaw krótko obie dziewczynki i obu chłopców.

39. Wybierz i wykonaj zadanie I lub II.

I. Wyobraź sobie dziewczynki z poprzedniego ćwiczenia w dwóch sytuacjach:

- a.** podczas szkolnego balu karnawałowego ogłoszono konkurs taneczny,
- b.** grupa młodzieży poznaje się pierwszego dnia obozu.

Zapisz wypowiedzi każdej z dziewcząt w obu tych sytuacjach. Spróbuj oddać różnice w ich usposobieniu. Odegraj scenki, które to zilustrują.

a.

b.

a.

b.

II. Wyobraź sobie chłopców z poprzedniego ćwiczenia w dwóch sytuacjach:

- a. w szkole ogłoszono całodzienną grę terenową,
- b. wychowawczynie poszukuje wolontariuszy do przeprowadzenia konkursu matematycznego w młodszych klasach.

Zapisz wypowiedzi każdego chłopca w obu tych sytuacjach. Spróbuj oddać różnice w ich usposobieniu. A może odegrasz scenki, które to zilustrują?

a.

b.

a.

b.

40. Podane zdania opisują określone zachowania osób. Na tej podstawie jednym wyrazem nazwij cechy tych osób.

Niczego nie pożycza. – _____

Słucha dorosłych. – _____

Nigdy się nie poddaje. – _____

Sam sobie radzi w trudnych sytuacjach. – _____

Zawsze spóźnia się na spotkania. – _____

Nie używa słów *przepraszam*, *dziękuję* i *proszę*. – _____

Lubi spotkania z kolegami i koleżankami. – _____

41. Ułóżcie w parach krótkie dialogi między osobami o przeciwstawnych cechach – rozmowy te toczą się w określonych sytuacjach. Zaprezentujcie scenki z dialogami.

- **optymista i pesymista** przed klasówką z matematyki

- **ostrożny i ryzykant** podczas pierwszej lekcji jazdy na nartach

- **oszczędny i rozrzutny** w sklepie z pamiątkami

- **aktywny i leniwy** w sobotnie przedpołudnie

42. Na podstawie poniższych wypowiedzi określ osoby jednym przymiotnikiem, np. *zarozumiały*.

- Byłem świetny w tej roli! _____
- Naprawdę to zrobisz??? Mnie by się nie chciało! _____
- Chętnie pomogę! Kiedy ci pasuje? _____
- To nic wielkiego, jakoś mi się udało wygrać. _____
- Proszę, dziewczyny mają pierwszeństwo! _____
- Muszę za wszelką cenę poprawić tę czwórkę! _____

43. Wymyśl, co mogły powiedzieć cztery osoby, którym odpowiadano w podany sposób.

a. – _____

– Zadzierasz nosa!

b. – _____

– Nie doceniasz samego siebie.

c. – _____

– Jak zwykle bujasz w obłokach.

d. – _____

– Nie masz za grosz ambicji!

44. Obejrzyj zdjęcia i napisz o zainteresowaniach przedstawionych osób. Wykorzystaj podane słownictwo. W zeszycie napisz o swojej pasji.

Jego pasja to... •

Interesuje się ... •

Jej hobby to... •

Pasjonuje się ... •

Lubi... •

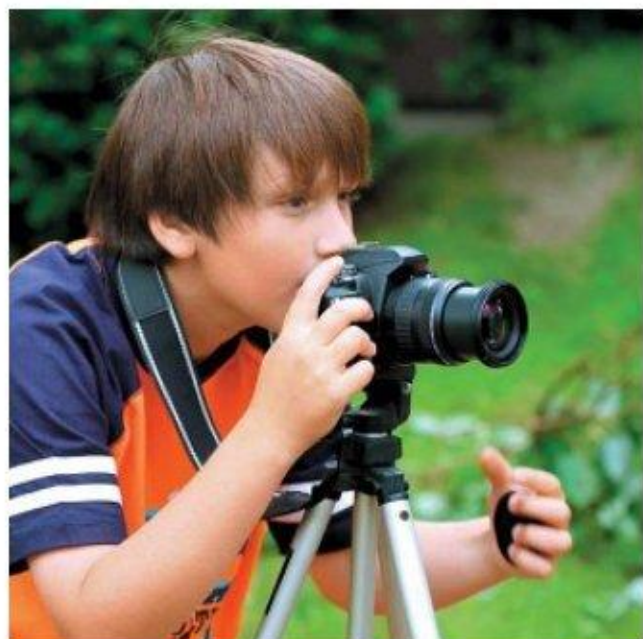
Zbiera... •

Wolny czas poświęca na... •

Każdą chwilę spędza na ... •

45. Napisz charakterystykę wybranej postaci – wymyślonej lub rzeczywistej, np.

- samego / samej siebie (postaraj się o obiektywizm),
- postaci literackiej (starannie przeczytaj cały utwór),
- osoby, którą znasz i która jest dla ciebie autorytetem,
- kogoś, o kim mógłbyś powiedzieć: *Człowiek – to brzmi dumnie*,
- bohatera filmowego,
- ulubionego piosenkarza, aktora lub prezentera telewizyjnego.

Skorzystaj z podanego planu. Zadanie wykonaj w zeszycie.

Plan charakterystyki postaci

1. **Wstęp:** – przedstawienie postaci.

2. **Rozwinięcie:**

- wygląd zewnętrzny,
- cechy charakteru, umiejętności, zainteresowania – usposobienie, cechy intelektu, cechy charakteru (zalety i wady), umiejętności, poglądy, zainteresowania, przemiany wewnętrzne.

3. **Zakończenie** – twoja ocena postaci.

Uwaga!

a. W opisie unikaj powtarzania czasownika *jest*. Zastąp go podanymi zwrotami:

- cechuje go...* • *uważa się go / ją za...* • *często daje dowody...*
• *podoba mi się jego...* • *wyróżnia go...* • *odznacza się...*

b. Nie wyciągaj pochopnych wniosków, ponieważ czasami podobne zachowanie czy taki sam wygląd mogą świadczyć o odmiennych cechach osobowości, np.

- staranny sposób ubierania się → schludność, zamiłowanie do porządku, dobry gust; ale także → przesadne zainteresowanie wyglądem zewnętrznym, próżność;
- wyrazista gestykulacja → spontaniczność, radość życia; ale także → chęć zwrócenia na siebie uwagi lub nerwowość.

c. Pamiętaj, aby w charakterystyce poprzeć konkretnymi przykładami opisywaną cechę charakteru / usposobienia postaci.

Cytuję. Przytaczam oryginalną wypowiedź

46. Zaznacz właściwą odpowiedź.

Cytat to

- a. opinia na temat tekstu.
- b. przypis z wyjaśnieniem trudnego słowa.
- c. omówienie fragmentu oryginalnego tekstu.
- d. dosłowne przytoczenie fragmentu oryginalnego tekstu.

47. Zaznacz litery przy tych zdaniach, które ilustrują, jak poprawnie wprowadzać cytaty do wypowiedzi. Oznaczone litery czytane kolejno od dołu do góry dadzą rozwiązanie.

T Następujący cytaty z tekstu jest ilustracją mojej opinii: „...”.

A Bohater określił to następującymi słowami: „...”.

O Świadczy to o tym, że...

T Posłuchajcie, co na ten temat mówi sam bohater: „...”.

Y Na poparcie tej opinii przytoczę słowa z tekstu: „...”.

W Bohater mówi, że ...

C Świadczy o tym ten fragment utworu: „...”.

48. Odmień wyraz *cudzysłów* w liczbie pojedynczej i mnogiej. W razie kłopotów przypomnij sobie odmianę prostego rzeczownika rodzaju męskiego zakończonego na -ów, np. *rów*.

M. cudzysłów cudzysłowy

D. _____

C. _____

B. _____

N. _____

Ms. _____

W. _____

49. Dokończ zdanie: *Cytat zapisuj w cudzysło*_____.

50. Obwiedź linią te nazwy znaków interpunkcyjnych, które są wykorzystywane podczas cytowania.

cudzysłów • myślnik • dwukropek • wielokropek • wykrzyknik • nawias

51. Na podstawie obrazków ułóż zdania, w których dosłownie przytoczysz wypowiedzi bohaterów. Pamiętaj o cudzysłowach.

- 52.** Dokończ zdania odpowiednimi cytatami pochodzącymi z poniższego fragmentu *Pana Tadeusza*. Pamiętaj o poprawnym zapisie cytatów i o właściwej interpunkcji.

Pan Tadeusz

Adam Mickiewicz

I szły pary po parach hucznie i wesoło,
Rozkręcało się, znowu skręcało się koło,
Jak wąż olbrzymi, w tysiąc łamiący się zwojów;
Mieni się cętkowata, różna barwa strojów
Damskich, pańskich, żołnierskich, jak łuska błyszcząca,
Wyzłocona promieniami zachodniego słońca
I odbita o ciemne murawy wezgłowie.
Wre taniec, brzmi muzyka, oklaski i zdrowia! [...]
Słońce już gasło, wieczór był ciepły i cichy,
Okrąg niebios gdzieniegdzie chmurkami zasłany,
U góry błękitnawy, na zachód różany [...].

Poeta porównał szereg tańczących par do węża, co ilustrują słowa

Poloneza rozpoczęto o zachodzie słońca, o czym świadczą następujące fragmenty tekstu

- **53.** Wybierz z podręcznika tekst, który szczególnie ci się spodobał. Ułóż po jednym zdaniu na temat bohatera, sytuacji, wydarzenia z tego tekstu i wpleć w nie potrzebny cytat. Napisz, skąd on pochodzi. Pracę wykonaj w zeszycie.

Redaguję notkę biograficzną

54. W każdej parze określ i skreśl to, które nie odnosi się do poprawnie zredagowanej notki biograficznej.

długa – krótka

subiektywna – obiektywna

rozwlekła – zwięzła

zmyślona – wiarygodna

zagmatwana – zrozumiała

informacyjna – dowcipna

55. Dopasuj wyjaśnienia do pojęć.

biografia

– oparty na faktach z życia postaci rzeczywistej

biograficzny

– krótka notka biograficzna

biogram

– życiorys

56. Zapoznaj się z podaną informacją. Napisz krótką notkę biograficzną na jej podstawie. Pamiętaj, że w notce powinny się znaleźć:

– data urodzenia i śmierci,

– najważniejsze fakty z życia,

– najistotniejsze dzieła (np. literackie, malarskie) lub dokonania (np. naukowe) oraz zasługi.

Operuj pełnymi zdaniami.

Ignacy Jan Paderewski, polski pianista, kompozytor, działacz niepodległościowy, premier i minister spraw zagranicznych w rządzie II RP w 1919 roku.

Urodził się 18 listopada 1860 roku we wsi Kuryłówka na Podolu, w zaborze rosyjskim (obecnie Ukraina). Po śmierci matki i aresztowaniu ojca (za udział w powstaniu styczniowym) trafił pod opiekę ciotki.

W latach 1872–1878 uczył się w Instytucie Muzycznym w Warszawie. Ukończył szkołę z wyróżnieniem, a następnie podjął w niej pracę jako nauczyciel gry na fortepianie. Od 1881 roku kontynuował studia w Berlinie, a następnie, m.in. dzięki pomocy finansowej Heleny Modrzejewskiej, w Wiedniu. W 1888 roku zagrał przyjęty entuzjastycznie koncert w Paryżu,

ale dopiero trasa po Stanach Zjednoczonych zapoczątkowała jego wielką karierę pianisty. Paderewski był też uważany za znakomitego kompozytora. Jest autorem m.in. *Koncertu a-moll* (1888), opery *Manru* (1900) i *Symfonii h-moll* zwanej *Polonia* (1907), która powstała jako „hołd patriotyczny dla ojczyzny”.

Poza koncertowaniem i komponowaniem Paderewski zajmował się także działalnością dobroczynną i polityczną. Przeznaczał na to znaczne sumy. Sfinansował m.in. budowę pomnika Grunwaldzkiego, odsłoniętego w 1910 roku w Krakowie. W lutym 1915 roku wyjechał znów do Stanów Zjednoczonych, gdzie wspierał aktywnie wiele inicjatyw na rzecz niepodległej Polski.

Jego przybycie do Poznania 26 grudnia 1918 roku wywołało w mieście wielką patriotyczną manifestację i stało się przyczyną wybuchu powstania wielkopolskiego. Równie entuzjastycznie, na początku stycznia następnego roku, przyjęto go w Warszawie. 16 stycznia 1919 roku Naczelnik Państwa Józef Piłsudski powołał Ignacego Jana Paderewskiego na stanowisko premiera i ministra spraw zagranicznych oraz delegata polskiego na konferencję pokojową w Paryżu. Krytykowany przez przeciwników politycznych, 9 grudnia 1919 roku Paderewski podał się do dymisji, a w styczniu 1920 roku wyjechał do Szwajcarii.

Po wybuchu II wojny światowej znów zaangażował się w działalność polityczną. W 1940 roku Paderewski wyjechał do Stanów Zjednoczonych, aby ponownie szukać pomocy dla Polski.

Zmarł 29 czerwca 1941 roku w Nowym Jorku. Został pochowany na cmentarzu Arlington w Waszyngtonie. W jego pogrzebie uczestniczyło około 40 tysięcy osób. W 1992 roku prochy Paderewskiego sprowadzono do Polski i złożono w archikatedrze św. Jana w Warszawie.

57. Przeczytaj notkę. W odpowiednich miejscach dopisz z boku krótkie informacje: życie, twórczość, spuścizna.

Usuń z notki zbędne informacje lub przeredaguj zdania wymagające zmiany ze względu na ich długość lub treść. Zachowaj kolejność podanych informacji. Przepisz całość do zeszytu.

Cz. 1. [.....]

Fryderyk Chopin urodził się w Żelazowej Woli w 1810 r., a zmarł w Paryżu w 1849 r. Kompozytor mieszkał w Warszawie przez pierwsze 20 lat życia, po czym udał się na emigrację. Większość życia spędził we Francji. Nigdy już nie wrócił do Polski. W Warszawie jest wiele miejsc z nim związanych. To mieszkania, w których żyli Chopinowie, Uniwersytet Warszawski, gdzie się kształcił, kościoły i sale pałaców, gdzie koncertował, oraz kościół św. Krzyża, w którym zgodnie z ostatnią wolą Chopina spoczęło jego serce. Wiele z tych miejsc ocalało z wojennej pożogi.

Cz. 2. [.....]

Największy polski kompozytor już jako małe dziecko zasłynął z gry na fortepianie. Po opuszczeniu Polski koncertował w wielu miastach Europy, podbijając serca słuchaczy. Nazywany był „poetą fortepianu”. Szybko zdobył wielką popularność i uznanie jako wirtuoz i kompozytor. Był twórcą wielu różnych gatunków muzycznych. Tworzył polonezy, mazurki, walce, sonaty, ballady, etiudy, preludia i nokturny. Skomponował także dwa koncerty na fortepian i orkiestrę.

Cz. 3. [.....]

Od kilkudziesięciu lat w Warszawie jest organizowany Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina, cieszący się prestiżem w świecie muzycznym. Podczas konkursów, które odbywają się raz na pięć lat, są wykonywane wyłącznie utwory Fryderyka Chopina.

Utworów kompozytora można słuchać podczas letnich koncertów w warszawskich Łazienkach oraz po naciśnięciu specjalnego przycisku na ławeczkach ustawionych w stolicy, w miejscach związanych z Chopinem.

58. Skreśl to, co nie jest istotne dla biografii ważnej postaci, np. króla, artysty, polityka. Pozostałe informacje ponumeruj według kolejności, w jakiej powinny znaleźć się w notce biograficznej. Wzoruj się na notce o Chopinie.

– upodobania i zainteresowania	– data oraz miejsce urodzin i śmierci
– osobiste przeżycia	– lista ulubionych lektur i filmów
– ważne fakty z życia	– ranga i pełnione funkcje
– wygląd zewnętrzny	– znaczenie dla potomnych;
– najważniejsze dokonania	dziedzictwo

59. Zredaguj w zeszycie notkę biograficzną na temat ważnej postaci, którą poznałeś / poznałaś w 3. rozdziale podręcznika pt. *Dumne dziedzictwo*. Pamiętaj o zachowaniu odpowiedniej kolejności przekazywanych informacji i o zwięzłości wypowiedzi.

Wysłałam SMS i e-mail. Cze, skąd klikasz?

60. Przeczytaj tekst SMS-a. Popraw zauważone błędy i przepisuj tekst.

- 61.** Napisz do kolegi SMS, w którym odwołujesz wspólne wyjście do kina następnego dnia i proponujesz inny termin. Pamiętaj, że musisz się zmieścić w wyznaczonym miejscu.
-

- 62.** Porozmawiajcie w grupach o tym, czy podpisywać SMS-y, czy nie, a jeśli tak – to kiedy? Zapiszcie swoją odpowiedź w zeszycie. Wykorzystajcie słownictwo: *naszym zdaniem, według nas, nasza grupa jest zdania, w naszym odczuciu, sądzimy / uważamy, że...*

- 63.** Napisz e-mail do koleżanki, która właśnie założyła blog. Wypowiedz się na ten temat. Wydrukuj swój tekst i wklej do zeszytu.

- 64.** Przeczytaj teksty napisane w ćw. 61 i 63. Określ cechy zastosowanego języka. Czy są one typowe dla języka pisanego, czy mówionego?

- 65.** Do podanych wyrazów z gwary uczniowskiej dopisz pełne wyrazy lub grupy wyrazów, od których je utworzono. Wyjaśnij, w jaki sposób powstały te skróty.

dozo – _____

pozdro – _____

siema – _____

nara – _____

- 66.** Przez trzy dni obserwuj pod kątem najczęściej popełnianych błędów ortograficznych wiadomości, które otrzymujesz i wysyłasz za pośrednictwem smartfona i innych mediów elektronicznych. Spisz listę rodzajów takich błędów, np. „zjadanie ogonków” w ę i ą. Wyciągnij wnioski.

Piszę list oficjalny. Szanowny Panie Dyrektorze!

67. Określ, do kogo należy napisać list oficjalny w podanych sprawach.

– przebudowa podwórka osiedlowego na bezpieczniejsze dla dzieci –

– budowa podjazdu dla wózków inwalidzkich przy wejściu do kina –

– zwolnienie z WF-u na cały rok z powodów zdrowotnych –

68. Przeczytaj wzór listu oficjalnego. Na tej podstawie odpowiedz na pytania podane na s. 44.

Szkoła Podstawowa nr 351 w Świdniku
ul. Hortensji 2,
00-123 Świdnik
tel. 000 222 090,
e-mail: szóstka08@wp.pl

Świdnik, 12.02.2020

Dział Edukacji Muzeum Lubelskiego
ul. Zamkowa 9
20-117 Lublin

Szanowni Państwo!

Zwracamy się z prośbą o dokonanie rezerwacji lekcji muzealnej „Tajemnice lubelskiego zamku” w terminie 2.04.2020 r. Uprzejmie prosimy o potwierdzenie przyjęcia rezerwacji i podanie dokładnej godziny rozpoczęcia lekcji.

Z poważaniem
Wychowawca i uczniowie kl. 6

- Kto jest adresatem listu? _____
- Jakiej sprawy dotyczy list? _____
- Kim jest nadawca? _____

Podkreśl zwroty, które nadają listowi charakter oficjalny.

69. Napisz list oficjalny w sprawie organizacji jakiejś uroczystości w swojej szkole. Pomogą ci podane punkty.

a. Zwróć się do adresata:

Szanowny Panie Prezesie Polskiego Związku Szachowego

- Wasza Eminencjo, Księżę Biskupie! • Szanowna Pani Dyrektor!

b. Przedstaw się:

Nazywam się Marek Dobraczyński. Jestem uczniem klasy 6 szkoły podstawowej...

Jesteśmy organizatorami konkursu wiedzy o papieżu, św. Janie Pawle II. Jesteśmy harcerzami ze Szczepu nr 109, działającego przy szkole...

c. Sformułuj cel listu:

Proszę o przesłanie szczegółowych warunków udziału w turnieju...

Uprzejmie prosimy o objęcie honorowego przewodnictwa nad obradami jury konkursu...

Prosimy o dofinansowanie kolonii zuchowych...

d. Uzasadnij prośbę (propozycję):

Jestem zainteresowany udziałem w turnieju szachowym...

Będzie dla nas wielkim zaszczytem, jeśli Wasza Eminencja zasiądzie w jury konkursu...

Bez przyznania dodatkowych środków zorganizowanie kolonii nie będzie możliwe...

e. Zakończ list w grzeczny sposób:

Z góry dziękuję za pozytywne rozpatrzenie mojej prośby...

- Szczęść Boże! • Łączymy wyrazy szacunku... • Z poważaniem...
- Z harcerskim pozdrowieniem. Czuwaj!

70. Twoja klasa wyjechała na zieloną szkołę. Na miejscu okazało się, że warunki noclegowe są skandaliczne, a w pobliskim jeziorze obowiązuje zakaz kąpieli. Napisz dwa listy na ten temat: do przyjaciela i do dyrekcji waszej szkoły. Dostosuj formę listów do różnych adresatów. Zadanie wykonaj w zeszycie.

Wyrażam swoją opinię. Moim zdaniem...

71. Z kolegą lub koleżanką z ławki przeczytajcie podane dialogi z podziałem na role. Oddajcie głosem: **a.** pewność, **b.** wahanie. Zaznaczcie na czerwono te odpowiedzi, które wyrażają pewność osoby odpowiadającej na pytanie. Zwróćcie uwagę na tę wypowiedź, w której osoba B uzależnia swoje postępowanie od dodatkowych okoliczności. Jakie to okoliczności?

a. A – Zagramy?
B – Chętnie!
A – No to wyjmuję szachy.

A – Pożyczysz mi książkę?
B – Jasne!
A – Fajnie, dzięki!

b. A – Zagramy?
B – Bo ja wiem...
A – Czego nie wiesz?
B – Czy mi się chce...

A – Pożyczysz mi książkę?
B – Może... za tydzień...
A – Dlaczego „może”?
B – Bo nie wiem, kiedy skończę czytać.

72. Słyszysz dwie odpowiedzi. Która z nich wyraża całkowitą pewność? Podkreśl ją.

– Pewnie tak.

– Na pewno tak.

73. Odpowiedz dwukrotnie na każde zadane pytanie. Za pierwszym razem wyraż pewność, za drugim – jedynie przypuszczenie. Dobierz właściwe słownictwo z ramek.

- na pewno • oczywiście
- jasne • jestem pewien, że...
- rzeczywiście • z pewnością
- wiadomo, że...

- może • możliwe • chyba
- pewnie • wydaje mi się, że...
- prawdopodobnie • raczej tak
- przypuszczam, że...

– Będziesz miał czwórkę z matematyki na koniec roku?

– Jedziesz na ferie do Madrytu?

– Zapisujesz się na kurs hiszpańskiego?

74. Przeczytaj wypowiedzenia. Zwróć uwagę na zawarte w nich sprzeczności. Każdą wypowiedź popraw tak, aby wyrażała:

- a.** całkowitą pewność,
- b.** wahanie.

Wzór: Chyba na pewno tak.

- a.** Na pewno tak.
- b.** Chyba tak.

Na pewno, ale do końca nie wiadomo.

a. _____

b. _____

Z pewnością, raczej tak.

a. _____

b. _____

75. Trzykrotnie przekształć podany tekst. Przeczytaj go głośno i za każdym razem wyraż w nim coś innego:

- a.** podkreśl, że jesteś absolutnie pewien / pewna wygłoszonej opinii;
- b.** podaj warunki, od których spełnienia wszystko zależy;
- c.** wyraż wątpliwości.

W tym semestrze uda mi się poprawić stopień z historii. Następną kartkówkę napiszę na piątkę i zdobędę czwórkę na świadectwie.

Zabieram głos i dyskutuję. A wiesz, co ja myślę?

76. Zabierasz głos podczas dyskusji. Jak należy to zrobić? Niewłaściwe sformułowania zastąp poprawnymi i przepisz tekst.

Wypowiadaj się długo. Mów cichutko. Nie broń odważnie swoich racji. Krzycz i obrażaj innych. Nie słuchaj pozostałych dyskutantów.

Wymagaj zmiany poglądów na twoje. W niezgodzie zakończ dyskusję.

77. Podkreśl wyrazy, które stanowią poradę, jak we właściwy sposób bronić swojego zdania.

uparcie – konsekwentnie
grzecznie – obcesowo
spokojnie – emocjonalnie

tchórzliwie – odważnie
logicznie – chaotycznie
rzeczowo – niejasno

78. Oznacz, w jakiej sytuacji użyjesz podanych zwrotów.

a. przyznaję rację innym **b.** bronię swoich poglądów
c. wyrażam swoją opinię

☐ Sądzę, że...
Moim zdaniem...
Według mnie...
Uważam, że...

☐ Przekonałeś mnie...
Przyznaję ci rację...
Przemyślę to jeszcze...
Zastanowię się nad tym...

☐ Nie zgadzam się z tym.
Jestem innego zdania.
Mylisz się.
Pozostaję przy swoim zdaniu.

79. Skreśl przysłówki wyrażające negatywną ocenę zachowania dyskutantów.

- kłótlive • krzykliwe • kulturalne • napastliwe • spokojne
- nieprzyjemne • złośliwe • grzeczne

80. Uzupełnij wypowiedzi Marka. Zadbaj o kulturalny sposób wyrażenia jego negatywnej opinii.

Paweł: Ten zawodnik jest świetny.

Marek: (nie zgadza się): _____

Paweł: Dlaczego?

Marek: (uzasadnia swoje zdanie): _____

Paweł: A według mnie jest świetny!

Marek: (broni swojego stanowiska): _____

81. W grzeczny sposób powiedz swojemu rozmówcy, że nie zgadzasz się z jego zdaniem, i spróbuj krótko uzasadnić swoją opinię. Wykorzystaj zwroty z ramki.

- Nie zgadzam się z tobą, ponieważ... • Zauważ, że...
- Nie masz racji, bo... • Mylisz się, gdyż... • Myślę całkiem inaczej...

– Ale ta kurtka jest super!

– On ma okropną fryzurę. _____

– Wczorajszy film był ekstra. _____

– Ostatnia lektura z polskiego była beznadziejna. _____

82. Zapisz dialog, w którym ty i twój kolega lub koleżanka zaprezentujecie odmienne zdanie na temat książki (gry, filmu, klasowej wycieczki itp.). Przedstaw po dwa argumenty na poparcie opinii każdego rozmówcy. Pamiętaj o kulturalnej formie wypowiedzi i odpowiednim zapisie prowadzonej rozmowy.

83. Przekreśl wypowiedzi, których nie należało używać w dyskusji. Zastąp je właściwą.

Wiesz, to ciekawe.

*Sam bym
na to nie wpadł.*

Przekonałeś mnie.

*Twoje poglądy są
beznadziejne.*

*Coś może
w tym jest.*

To wierutne bzdury.

84. Skreśl te wypowiedzi w dymkach, które źle świadczą o kulturze dyskutantów. Uzasadnij dlaczego.

85. Przeprowadźcie dyskusję na temat problemów waszej klasy (zachowanie na lekcjach, aktywność, stopnie, stosunek do kolegów, agresja itp.). Przypomnijcie sobie 10 wskazówek dla dyskutanta (podręcznik, s. 73).

Argumentuję. To było super, gdyż...

- 86.** Lubisz robić zdjęcia. Przedstaw cztery argumenty, którymi przekonasz kolegów i koleżanki do tego, że warto poświęcić się fotografowaniu.

— _____

— _____

— _____

— _____

- 87.** Wahasz się, co wybrać: wakacje nad wodą czy w górach. Rozważ i zapisz w formie tabeli wszystkie argumenty za i przeciw dotyczące każdego rozwiązania.

Wakacje nad wodą	
Argumenty za	Argumenty przeciw

Wakacje w górach	
Argumenty za	Argumenty przeciw

88. Chcesz się nauczyć pływać na desce. Zapisz korzyści i zagrożenia.

Korzyści	Zagrożenia

89. W imieniu koleżanki, dla żartu, napisałeś list miłosny do swojego przyjaciela. Przyjaciół opowiedział ci o tym z wielkim przejęciem. Stoisz przed decyzją, czy przyznać się do swojego czynu. Zapisz argumenty za i przeciw.

Argumenty za	Argumenty przeciw

90. Dokończ wypowiedź. Zastosuj argumenty na poparcie tego twierdzenia.

Według mnie jedną z najważniejszych wartości jest niepodległość

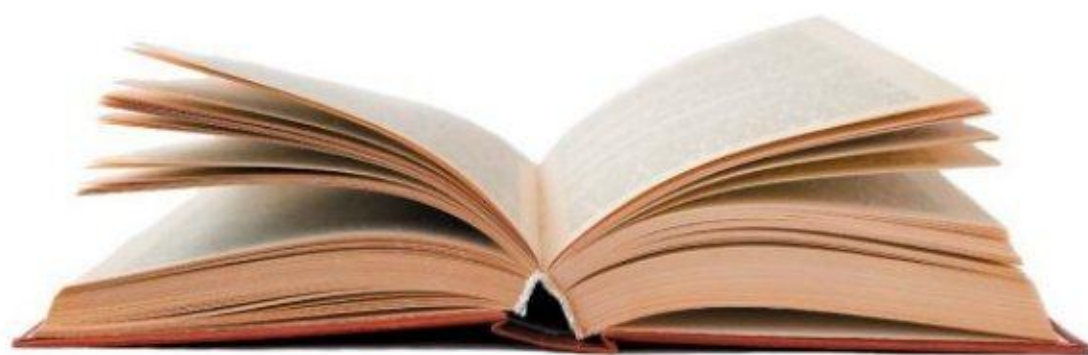
Ojczyzny, gdyż _____

_____.

- 91.** Napisz w zeszycie pozytywną lub negatywną opinię na temat wybranej książki czy filmu. Przedstaw argumentację. Wykorzystaj podany plan.

Informacje

1. Tytuł
2. Autor / Reżyser
3. Gatunek
4. Świat przedstawiony
 - czas akcji
 - miejsce akcji
 - bohaterowie
 - wydarzenia
5. Język utworu

Twoja opinia wraz z argumentacją

6. Opinia pozytywna lub negatywna na temat punktów 4, 5 wraz z uzasadnieniem. Dobierz:
argumenty za, np.
dobrze oddane realia, wartka akcja, dowcipny język, realia bliskie młodym czytelnikom / widzom, przekonujący bohaterowie, ciekawe zwroty akcji, sensacyjna fabuła
argumenty przeciw, np.
niewiele wnosi, nuży, napisana nieciekawie, trudny styl, za dużo długich opisów, zbyt dziecinny język, niewiarygodni bohaterowie, papierowe postacie, zagmatwana fabuła, nieczytelne przesłanie
7. Podsumowanie

Piszę dedykację. Na pamiątkę...

- 92.** Na podstawie przykładowej dedykacji odpowiedz na pytania ze s. 54.

*Kochanej Ani, mojej najlepszej Przyjaciółce,
z okazji trzynastych urodzin, z podziękowaniem za przyjaźń
i nadzieją na wiele wspaniałych chwil, które są przed nami*

– Kasia

Kielce, 15 kwietnia 2020 roku

Kto? _____

Komu? _____

Z jakiej okazji? _____

Kiedy? _____

W jakim celu? _____

93. Podkreśl pytania, na które odpowiedź powinna się znaleźć w treści każdej dedykacji.

- Kto? • Po co? • Komu? • Z jakiej okazji? • Co? • Gdzie? • Kiedy?

94. Zredaguj tekst dedykacji, którą można dołączyć do prezentu ofiarowanego babci z okazji imienin.

95. Zredaguj

a. tekst dedykacji na pamiątkowej fotografii, ofiarowanej na pożegnanie ulubionej wychowawczyni na obozie sportowym

b. wypowiedź sportowca informującą o poświęceniu rodzicom złotego medalu zdobytego na zawodach

Piszę podziękowanie. Z całego serca dziękuję

96. Wpisz do tabeli podane wyrazy i wyrażenia. Dodaj własne przykłady.

- za pomoc w nauce • uprzejmie • przyjacielowi • bardzo
- Panu Burmistrzowi • za ufundowanie cennych nagród

Komu dziękuję?	Za co dziękuję?	Jak dziękuję?

97. Pokoloruj słowa z powyższej tabeli, których użyjesz do oficjalnych podziękowań, wymagających szczególnie grzecznego tonu.

98. Chłopiec napisał dwa podziękowania w różnych sprawach. Błąd w komputerze doprowadził do przemieszania obu tekstów. Uporządkuj je i zapisz poprawnie w zeszycie. Omów różnice.

Szanowny Panie Trenerze,

W imieniu drużyny siatkarskiej ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Hilewie wyrażamy wdzięczność

bardzo dziękuję za wspaniałą gościnę u Cioci nad morzem.

Kochana Ciociu,

za pomoc w organizacji jubileuszu 10-lecia naszej drużyny sportowej.

Życzę Cioci dużo zdrowia i w imieniu rodziców zapraszam do nas, do Krakowa.

Pańska życzliwość sprawiła, że obchody stały się wspaniałym świętem całej naszej szkoły.

Arek

Jeszcze raz gorąco dziękujemy i serdecznie zapraszamy do udziału w kolejnych wydarzeniach organizowanych przez sportowców.

Będę długo wspominać tę wspaniałą majówkę.

kapitan drużyny Arkadiusz Melak

Do szybkiego spotkania. Całuję serdecznie!

- 99.** Zredaguj pisemne podziękowania, skierowane do dwóch osób. Zastosuj zwroty wybrane spośród podanych. Dodaj własne.

*wyrażam głęboką / swoją / szczerą wdzięczność;
gorąco / bardzo / serdecznie / z całego serca dziękuję;
jestem / czuję się zobowiązany.*

- a.** do koleżanki – za przesłaną fotoksiążkę ze wspólnych wakacji

- b.** do komendanta policji – za pomoc w zorganizowaniu festynu

- 100.** Ułóż krótkie wypowiedzi ustne, będące podziękowaniami:
– dla policjanta za szybką interwencję i schwytanie złodzieja smartfona

– dla sprzedawcy w sklepie sportowym za trafny dobór butów narciarskich

– dla babci za upieczenie tortu na urodziny

101. Ułóż wpis, który zamieścisz np. na Facebooku, z podziękowaniem dla znajomych za trzymanie kciuków i otrzymane gratulacje w związku ze zdobyciem pierwszej nagrody w turnieju tenisa. Pamiętaj o zachowaniu zasad poprawnej pisowni w mediach społecznościowych.

102. Wpisz krótką wiadomość, w której podziękujesz koledze za pożyczenie zeszytu.

Co się kryje w tekście

Środki poetyckie – powtórzenie wiadomości

1. Przeczytaj głośno fragment wiersza Jana Lechońa *Preludium*. Wskaż przykłady zastosowanego dźwiękonaśladownictwa. Odczytaj ponownie drugi wers, naśladując szelest liści. Zaproponuj wyraz, który mógłby oddawać dźwięk wydawany przez obudzonego ptaka.

Preludium

Jan Lechoń

Za oknami świt czerwony,
Jeszcze sennych szelest drzew,
Słońce wraca z drugiej strony,
Ptak zbudzony zaczął śpiew.

2. Przeczytaj fragmenty utworów i opisy. Przy opisach wpisz właściwe litery **a.** lub **b.** oznaczające wiersze.

a. Gliniany konik
wszedł za wazonik,
by się spokojnie zdrzemnąć do świtu...
Synku malutki,
do swej poduszki
i ty się przytul...

J. Czechowicz, *Kołysanka*

b. Straszno. Dziwnie. Dziwnie straszno.
Spójrzysz w okno, jeszcze straszniej.
Nie wiem, co mnie dzisiaj naszło,
Ale ja to lubię właśnie.

S. Grochowiak, *Straszno*

_____ – dobór głosek o przyjemnym brzmieniu, np. l, ł, ni, si

_____ – nagromadzenie głosek syczących (s, z, dz, c), szeleszczących (sz, ż, cz), trudnych do wymówienia połączeń głosek (str)

literackim?

_____ – nastrój niepokoju, grozy

_____ – wrażenie spokoju, łagodności

- 3.** Z fragmentu wiersza Józefa Czechowicza podanego w ćw. 2 wypisz zdrobnienia (rzeczowniki i przymiotniki).

Podkreśl określenia, które informują o tym, jakie funkcje pełnią w tekście wypisane przez ciebie zdrobnienia.

Wypisane zdrobnienia wyrażają lekceważenie, oddają pieszczotliwy ton, wyrażają miłość, określają wielkość osób, określają rozmiar przedmiotów.

- 4.** Podkreśl epitety we fragmencie wiersza Kazimierza Przerwy-Tetmajera. Określ, jaką pełnią funkcję – wybierz poprawną odpowiedź.

W Białem

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Po cichych smrekach o ciemnej zieleni
kładało się słońce złotymi plamami;
pogodny błękit wisiał ponad nami
pełen przymglonych słonecznych odcieni.

- a.** Porównują ze sobą zjawiska przyrody.
- b.** Eksponują cechy opisywanego krajobrazu.
- c.** Nadają cechy ludzkie martwej naturze.
- d.** Naśladują odgłosy przyrody.

5. Uzupełnij zdanie dotyczące wiersza.
Wybierz odpowiedzi spośród podanych.

W utworze Leopolda Staffa zastosowanym środkiem artystycznym są **A / B**, które **C / D**.

A. zdrobnienia

B. epitety

C. tworzą plastyczny opis

D. oddają uczucia autora

Wspomnienie

Leopold Staff

Śródleśna polana,
Zaciszna, samotna,
Poranna, lipcowa,
Żywiczna, paprotna.

6. Co i do czego porównuje Adam Mickiewicz w przytoczonym fragmencie utworu *Świtezianka*? Wypisz oba człony porównań i podaj cechę, która je łączy.

Świtezianka

Jej twarz jak róży bladej zawoje,
Skropione jutrenki łezką;
Jako mgła lekka, tak lekkie stroje
Obwiałą postać niebieską.

_____ jak _____ – _____

_____ jak _____ – _____

7. Podkreśl wszystkie porównania we fragmencie *Pana Tadeusza*.

Pan Tadeusz

Adam Mickiewicz

Nad gęstwą różnofarbnych kłosów i badylów
Wisiała jak baldakim jasna mgła motylów
Zwanych babkami, których poczwórne skrzydełka,
Lekkie jak pajęczyna, przejrzyste jak szkiełka,
Gdy w powietrzu zawisną, zaledwie widome,
I chociaż brzęczą, myślisz, że są nieruchome.

8. Wypisz z fragmentów wierszy pary rymujących się wyrazów. Zaznacz w nich wspólną częstkę oraz sylabę akcentowaną.

My, Pierwsza Brygada

Tadeusz Biernacki, Andrzej Hałaciński

My, Pierwsza Brygada,
Strzelecka gromada,
Na stos rzuciliśmy nasz życia los,
Na stos, na stos.

Pozdrowienie

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Sponad wiślanych leci fal
wiosenny, chłodny wiatr,
leci ku mojej ziemi w dal,
ku śnieżnym szczytom Tatr.

Dopasuj model literowy
do układu rymów
w obu wierszach
i wpisz do kratki
odpowiednią
literę (a. lub b.).

a. aabb b. abab

9. Przypomnij, czym jest strofa. Odszukaj w tym rozdziale zeszytu ćwiczeń utwór, który dzieli się na strofy. Podaj jego tytuł.

10. Obwiedź pętlą refren. Po czym go rozpoznajesz?

Pałacik Michla

Józef Szczepański

Pałacik Michla, Żytnia, Wola,
bronią jej chłopcy od „Parasola”,
choć na „tygrysy” mają visy –
to warszawiaki, fajne chłopaki – są!

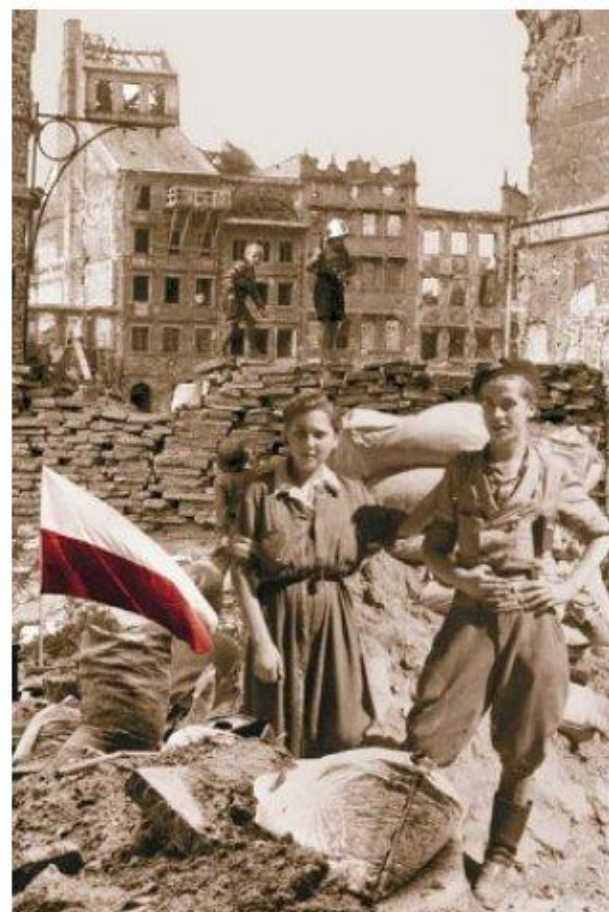
Czuwaj wiaro i wytężaj słuch,
pręż swój młody duch, pracując za dwóch!
Czuwaj wiaro i wytężaj słuch,
pręż swój młody duch, jak stal!

Każdy chłopaczek chce być ranny...
sanitariuszki – morowe panny,
i gdy cię kula trafi jaka,
poprosisz pannę – da ci buziaka – hej!

Czuwaj wiaro i wytężaj słuch...
pręż swój młody duch, pracując za dwóch!
Czuwaj wiaro i wytężaj słuch,
pręż swój młody duch, jak stal!

Wiara się bije, wiara śpiewa,
szkopy się złoścą, krew ich zalewa,
różnych sposobów się imają,
co chwila „szafę” nam posuwają – hej!

Czuwaj wiaro i wytężaj słuch...

11. Przeczytaj wybraną strofę z piosenki *Pałacik Michla*. Przypomnij, w jaki sposób zbadasz rytm utworu. Zaznacz P, jeśli odpowiedź jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

Poszukam epitetów.	P	F
Policzę sylaby w wersach.	P	F
Zbadam układ rymów w strofach.	P	F
Policzę strofy.	P	F

- 12.** Odszukaj i podkreśl powtórzenia we fragmencie *Hymnu Szarych Szeregów*.

Hymn Szarych Szeregów

Tomasz Jaźwiński „Julek”

I iść będziemy w Polskę szarymi szeregami
I będzie Bóg nad nami i będzie Naród z nami...
I będziemy szli jak hymny, skroś wsi, skroś miast polami
I będziemy równać w prawo, szarymi szeregami
I będziemy szli jak hymny, skroś wsi, skroś miast polami
I będziemy równać w prawo, szarymi szeregami...
Gdy cisną nam wyzwanie z Zachodu i ze Wschodu,
Ruszymy do pochodu. Zawisza miecz nam poda,
Zatętni ziemia twardo gąsienic kopytami
I iść będziemy w ogień szarymi szeregami. (bis)

1943 r.

- 13.** Podkreśl uosobienia we fragmencie wiersza *Kalina*. Określ, jaką pełnią funkcję.

Kalina

Teofil Lenartowicz

Rosła kalina z liściem szerokim,
Nad modrym w gaju rosła potokiem,
Drobny deszcz piła, rosę zbierała,
W majowym słońcu liście kąpała,
W lipcu korale miała czerwone,
W cienkie z gałązek włosy wplecione.
Tak się stroiła jak dziewczę młode
I jak w lusterko patrzyła w wodę.
Wiatr co dnia czesał jej długie włosy,
A oczy myła kroplami rosy.

14. Przeczytaj utwory i określ ich gatunek literacki. Podaj cechy tego gatunku. Zapisz morały płynące z wierszy. Jaki środek literacki zastosował poeta w obu utworach?

Szczur i kot

Ignacy Krasicki

„Mnie to kadzą” – rzekł hardzie do swego rodzeństwa,
Siedząc szczur na ołtarzu podczas nabożeństwa.
Wtem, gdy się dymem kadzidl zbytecznych zakrztusił,
Wpadł kot z boku na niego, porwał i udusił.

Woły krnąbrne

Miłe złego początki, lecz koniec żałosny,
Nie chciały w jarzmie chodzić woły podczas wiosny;
W jesieni nie woziły zboża do stodoły;
W zimie chleba nie stało, zjadł gospodarz woły.

Gatunek literacki: _____

Najważniejsze cechy tego gatunku:

Morał wierszy:

1. _____
2. _____

Środek literacki zastosowany w utworach: _____

- 15.** Przeczytaj fragment *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza. Wykonaj kolejne zadania – wykorzystaj wiadomości na temat poznanych środków stylistycznych.

Pan Tadeusz, księga XII

Adam Mickiewicz

Słońce już gasło, wieczór był ciepły i cichy,
Okrąg niebios gdzieniegdzie chmurkami zasłany,
U góry błękitnawy, na zachód różany;
Chmurki wróżą pogodę, lekkie i świecące,
Tam jako trzody owiec na murawie śpiące,
Ówdzie nieco drobniejsze, jak stada cyranek.
Na zachód obłok na kształt rąbkowych firanek,
Przejrzysty, sfałdowany, po wierzchu perłowy,
Po brzegach pozłacany, w głębi purpurowy,
Jeszcze blaskiem zachodu tlił się i rozżarzał,
Aż powoli pożółkniał, zbladnął i poszarzał:
Słońce spuściło głowę, obłok zasunęło
I raz ciepłym powiewem westchnąwszy usnęło.

- a.** Połącz rymujące się wyrazy łukami. Który schemat pasuje do układu rymów z wiersza? Podkreśl go.
– schemat rymów parzystych: aabb
– schemat rymów okalających: abba
- b.** Odszukaj i podkreśl na zielono trzy porównania literackie; wypisz wyrazy, które łączą człony porównań.

-
- c.** Podkreśl na niebiesko epitety. Określ, jaką funkcję pełnią w przytoczonym fragmencie.

-
- d.** Odszukaj uosobienie; podkreśl je linią falistą.

- e.** Podkreśl spółgłoski miękkie w podanych wyrazach; przeczytaj głośno wyrazy, celowo przedłużając oznaczone samogłoski: *wiee-czór*, *poo-wieew*, *ciii-chy*, *ciee-pły*.

Ożywienie

- 16.** Podkreśl ożywienia we fragmentach wiersza. Jakie przedmioty uzyskują cechy istot żywych? Kiedy się to dzieje?

Hej, góralska kapela

Tadeusz Kubiak

Skrzypce kwilą jak wilga
na pogodę, na słotę [...]

Kobza buczy pod ścianą,
ach, jak świergołą skrzypki,
basetle pohukują
nad wszystkimi,
nad wszystkim...

- 17.** Poeta przedstawił w wierszu zjawiska przyrody jako żywe istoty, a nawet obdarzył je cechami ludzi. Podkreśl linią falistą ożywienia, a podwójną – uosobienia. Jaki efekt osiągnął autor?

Ulewa

Adam Asnyk

Na szczytach Tatr, na szczytach Tatr,
Na sinej ich krawędzi,
Króluje w mgłach świszczący wiatr
I ciemne chmury pędzi.

Rozpostarł z mgły utkany płaszcz
I rosę z chmur wyciska –
A strugi wód z wilgotnych paszcz
Spływają na urwiska. [...]

I siecze deszcz, i świszczce wiatr,
Głośniejsze potok gniewa,
Na szczytach Tatr, w dolinach Tatr
Mrok szary i ulewa.

- 18.** Przeczytaj wiersz i określ, co poeta w nim zastosował: ożywienie czy uosobienie. Zaznacz je w wierszu.

W pokoju ciemnym

Jerzy Harasymowicz

Nic tak nie uspokaja
nic tak świetnym
nie jest lekiem

Jak w pokoju ciemnym
czajnika parskanie
zwykle czajnicze
rozmowy z człowiekiem

Pytanie retoryczne

- 19.** Podkreśl wszystkie poprawne informacje na temat pytania retorycznego.
- Jest stosowane w poezji i w prozie oraz w uroczystych przemówieniach. / Występuje wyłącznie w poezji.
 - To pytanie, na które nadawca oczekuje pilnej odpowiedzi. / To pytanie, na które nadawca wcale nie oczekuje odpowiedzi.
 - Ma na celu pozyskanie ważnej informacji od adresata pytania. / Ma na celu ukazanie rozterek osoby, która zadaje pytanie,
 - Sugeruje małą wagę problemu. / Skłania do namysłu.
- 20.** Odszukaj i podkreśl pytania retoryczne we fragmentach utworów literackich. Odczytaj je głośno. Obok wpisz adresatów pytań. Oznacz + miejsce, które ma charakter rozmowy z samym sobą.

Te rozkwitłe świeżo drzewa

Adam Mickiewicz

Czemuż zadumany stoję
I wiosną się nie weselę?
Bo sieroce serce moje,
Z kimże wiosnę tę podzielę?

Pan Wołodyjowski

Henryk Sienkiewicz

Tymczasem ksiądz wołał dalej:

– Dla Boga, panie Wołodyjowski! Larum grają! wojna! nieprzyjaciół w granicach! a ty się nie zrywasz? szabli nie chwytasz? na koń nie siadasz? Co się stało z tobą, żołnierzu? Zaliś swej dawnej przepomniął cnoty, że nas samych w żalu jeno i trwodze zostawiasz?

Wezbrały rycerskie piersi i płacz powszechny zerwał się w kościele i zrywał się jeszcze kilkakrotnie, gdy ksiądz cnotę, miłość ojczyzny i męstwo zmarłego wysławiał.

Anafora

21. Podkreśl wyrazy, których użyjesz do zdefiniowania anafory.

zdrobnienie • powtórzenie • przypadkowe • uroczyste • celowe

22. Podkreśl anaforę w wierszu. Napisz, jaki cel osiągnął poeta dzięki jej zastosowaniu.

Dom, w którym śmiesz

Jerzy Ficowski

Jest wśród wielu baśni naszych
baśń o domu, w którym straszy,
w którym zawsze przed północą
strachy pięścią w mur łomocą,
aż psy wyją wniebogłosy,
aż na głowie stają włosy,
aż na strychu puszczyk wrzeszczy,
księżyc zaś dostaje dreszczy.

- 23.** Odszukaj we fragmencie utworu powtarzające się wyrazy na początku wersów. Ustnie uzasadnij związek zastosowanych anafor z przesłaniem wiersza.

Do M*

Adam Mickiewicz

Precz z moich oczu!... posłucham od razu,
Precz z mego serca!... i serce posłucha,
Precz z mej pamięci!... Nie! tego rozkazu
Moja i twoja pamięć nie posłucha.

- 24.** Przeczytaj głośno fragment wiersza z ćw. 23, tak aby potęgować napięcie z każdym kolejnym wersem, w którym występuje anafora.

Puenta

- 25.** Skreśl nieprawdziwe informacje w podanej definicji.

Puenta – *nietrafne / celne, często oczywiste / zaskakujące sformułowanie, które podkreśla sens fragmentu / całego utworu. Puenta najczęściej pojawia się na końcu / na początku utworu.*

- 26.** Przeczytaj wiersz Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Podkreśl fragment, który twoim zdaniem jest jego puentą. Odczytaj głośno cały utwór – postaraj się podkreślić wymowę puenty.

Miłość

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska

Nie widziałam cię już od miesiąca.
I nic. Jestem może bledsza,
trochę śpiąca, trochę bardziej milcząca,
lecz widać można żyć bez powietrza!

Przenośnia

27. Oto kilka przenośni, których używasz w potocznych wypowiedziach. Wyjaśnij ich znaczenie.

kamienne serce – _____

złote serce – _____

ostrzy zakręt – _____

oczko wodne – _____

oczy się kleją – _____

czas leci – _____

28. Przeczytaj połączenia wyrazów. Podkreśl w każdej parze te, które mają przenośne znaczenie.

ciężka paczka • ciężki krok

promień słońca • promień nadziei

burza w lesie • burza w domu

uciekający czas • uciekający zając

rosnąć w dumę • rosnąć w lesie

żelazna ręka • żelazna kłódka

głowa rodziny • głowa kapusty

płynie rzeka • płynie czas

klucz do wiedzy • klucz do drzwi

29. Przekształć według wzoru porównania w przenośnie.

Wzór: czupryna gęsta jak u lwa – lwia czupryna

rozmowa gwałtowna jak burza – _____

nerwy jak ze stali – _____

słowa gładkie jak jedwab – _____

30. Wyjaśnij, jakie może być znaczenie podanych przenośni.

kropla smutku – _____

jesienny listonosz – _____

oko dnia – _____

- 31.** Czyimi cechami poeta obdarzył opisywane w wierszu drzewo? Jak myślisz, co w wyglądzie brzozy narzuciło takie właśnie skojarzenia? (Jak wyobrażasz sobie *sukienkę świtu*?)
Podaj nazwę zastosowanego środka poetyckiego.
Podkreśl czerwonym kolorem wszystkie poetyckie przenośnie, a zielonym – porównania. Narysuj brzozę tak, jak widział ją poeta.

Brzoza

Zbigniew Jerzyna

Ubrana w sukienkę świtu,
panna lasu,
radosna jak zorza.
Wita nas swoim białym uśmiechem –
brzoza.

A ma listki drobne jak szept.
A jest piękna,
jakby była w welonie.
Chyba śni jej się wiejski ślub –
bryczka i konie.

- 32.** W każdym wersie przytoczonej strofy wiersza podkreśl przerośnię, a następnie uzupełnij zdanie pod fragmentem wiersza.

Tutaj

Jerzy Ficowski

Tutaj głaszczą powietrze skrzydełka jaskółek,
tutaj obłok jak bocian na topoli siada.
Tu maki czerwienieją – zbóż serduszka czułe –
i na łące się pasą złotych jaskrów stada.

Według mnie dzięki tym przerośniom

poeta stworzył obraz _____

Apostrofa

- 33.** Skreśl litery przy informacjach, które nie mają związku z apostrofą. Pozostałe litery, czytane pionowo w dół, utworzą rozwiązanie.

N Polega na wielokrotnym powtórzeniu.

S To bezpośredni zwrot do adresata.

U Adresatem może być osoba, bóstwo, idea, przedmiot.

I Służy do nadawania zwierzętom cech ludzkich.

E Wykorzystuje prawo kontrastu.

P Ma podniosły charakter.

E Jest wyraźnie wyodrębniona z całości tekstu.

R Może być stosowana w uroczystych przemówieniach.

- 34.** Podkreśl apostrofy we fragmentach utworów. Zwróć uwagę, w jaki sposób zostały wyodrębnione. Obok napisz, do kogo jest skierowana każda z nich.

Oda do młodości

Adam Mickiewicz

Młodości! ty nad poziomy!
Wylatuj, a okiem słońca
Ludzkości całe ogromy
Przeniknij z końca do końca!

Fortepian Chopina

Cyprian Kamil Norwid

Oto – patrz, Fryderyku! To Warszawa:
Pod rozpłomienioną gwiazdą
Dziwnie jaskrawa – –
– – Patrz, organy u Fary; patrz! Twoje gniazdo [...].

Odyseja

Homer

Męża głoś, Muzo, wielce obrotnego,
który zburzył święty gród Troi, a potem
wiele wędrował, widział miasta, ludzi tak wielu i ducha ich poznał.

przekład J. Parandowski

- 35.** Wymyśl apostrofę, którą można by wykorzystać w przemówieniu poświęconym:

– pamięci patrona szkoły _____

– „Młodemu Bohaterowi”, którym został twój kolega _____

Zgrubienie

36. Od każdego wyrazu utwórz zgrubienie przez dodanie odpowiedniego zakończenia: *-al, -ydło, -ysko, -iszcze, -or, -uch*.

nos – _____

ptak – _____

smok – _____

dom – _____

but – _____

palec – _____

37. Do zgrubień utworzonych w ćw. 36 dopisz w drugiej kolumnie przymiotniki oddające wielkość, nieprzyjemny wygląd, niechęć, strach, gniew, obrzydzenie; np. *paskudny, olbrzymi*.

38. Do podanych przymiotników dodaj rzeczowniki będące zgrubieniami, ale tworzące wyrażenia o charakterze pieszczotliwym.

– wierne _____

– pocziwe _____

– stare _____

– ukochane _____

39. We fragmencie *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza odszukaj i podkreśl zgrubienie. Dopasuj do niego przymiotniki. Zapisz utworzone wyrażenia.

Pan Tadeusz, księga I

W niebytność Wojskiego Woźny po kryjomu
Kazał stoły z wieczerzą powynosić z domu,
I ustawić co prędzej w pośrodku zamczyska,
Którego widne były pod lasem zwaliska.

40. Na czym polega dowcip w poniższym wierszu? Które z wyrazów tylko pozornie są zgrubieniami? Podkreśl rzeczowniki zmieniające całkowicie pierwotny sens zdań. Wyjaśnij tytuł.

Ołowiany wierszyk

Jerzy Jarniewicz

Takie ze mnie autorzysko,
że nie cierpię zdrobnień.
Wszystko
chciałbym zgrubiać, bo zgrubienia
dają wiele do myślenia. [...]

Pomyśl,
jakie spustoszenie
wywołuje to zgrubienie,
gdy w orkiestrze skrzyp z Kalkuty
co pół taktu myli nuty.
Lub gdy, pogrubiony zdrowo,
na wycieczkę rowerową
z pompą ruszysz
rowerową.

Co za frajda z kolegami
zajadać się poziomami,
biegać w lesie w podkoszuli,
chodzić w portach dziada Uli,
z barszczu powyrywać uszy.
Nie ma zdrobnień –
lżej na duszy!

Dość wierszyków, proszę was.
Już wyrzucać przyszedł czas
wszystkie główki i paluszki,
łózcza, kołderki, poduszki,
mydelniczki i słoiczki,
kolanka i pyszne śniadanka. [...]
A gdy będzie po mej myśli,
nikt się nawet nie domyśli
ile, biedny, się nagłowię,
nim napiszę wiersz
ołowiem.

Fikcja literacka. Realizm i fantastyka

41. W każdej parze podkreśl tę informację, która ma związek z fikcją. Uzasadnij ustnie swoją decyzję.

- list do przyjaciela o wakacyjnej przygodzie – **film** przygodowy dla nastolatków
- **powieść** science fiction o walce galaktyk – **raport** o stanie badań naukowych na temat życia w kosmosie
- **ogłoszenie** o szkolnej dyskotece – **komedie** familijna

42. Uzupełnij zdanie podanymi określeniami.

- prawdopodobny • nieprawdopodobny • często cudowny
- możliwy • bliski rzeczywistości • nierzeczywisty

Świat fikcyjny, czyli przedstawiony w dziele literackim lub filmowym, może mieć charakter realistyczny, to znaczy: _____

_____ lub fantastyczny, to znaczy _____.

43. Przeczytaj dwa opisy postaci. Który pochodzi z powieści realistycznej (**A**), a który – fantastycznej (**B**)? Oznacz je odpowiednimi literami.

Lew, czarownica i stara szafa

Clive Staples Lewis

Dziwna istota była tylko trochę wyższa od Łucji. Od pasa w górę przypominała człowieka, ale jej nogi były nogami kozła (pokrytymi czarną, połyskującą w świetle latarni sierścią), a zamiast stóp miała najprawdziwsze kopytka. Miała też ogon [...]. – _____

fragment, przekład A. Polkowski

Winnetou

Karol May

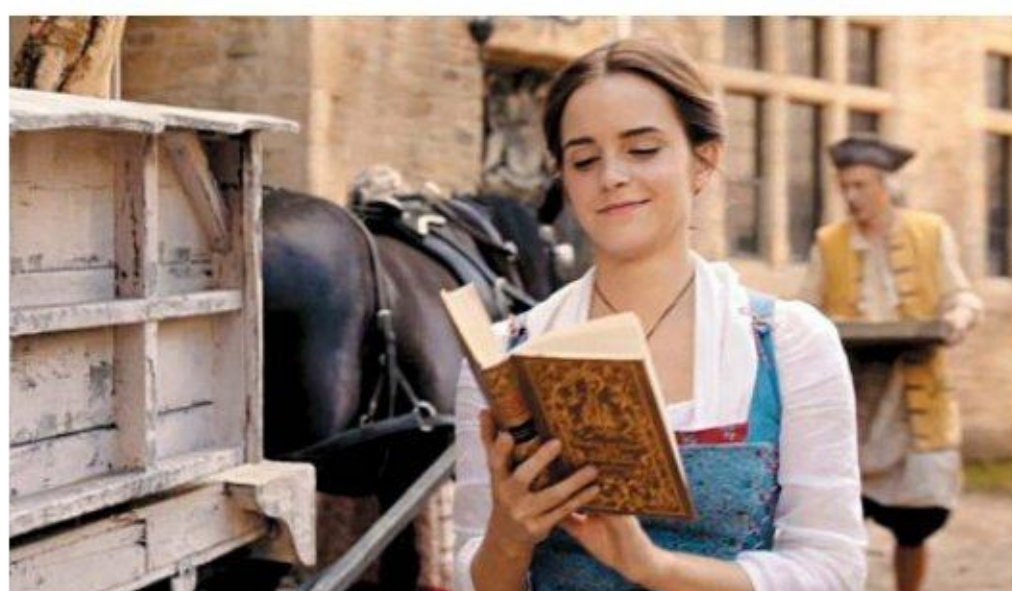
Ciemne, granatowoczarne włosy opadały mu na ramiona. [...] Rysy poważnej, pięknej, męskiej jego twarzy można było nazwać rzymskimi. Kości policzkowe wystawały zaledwie w nieznaczej mierze, a wargi były pełne, choć subtelnie zarysowane. Matowa, jasna cera miała lekki odcień brązowy. [...] – _____

fragment

44. Podpisz obrazki podanymi określeniami.

- postać realistyczna
- postać fantastyczna
- postać realna

45. Wpisz w odpowiednie kolumny w tabelce podane wyrazy i wyrażenia:

- hobbit • Hogwart • pies • latający dywan
- cybermatka • kolega • podręcznik • wróżka • komputer
- Układ Słoneczny • elf • szkoła • elektrycznik

Realizm	Fantastyka

46. Podkreśl na zielono te wyrazy z tabelki z poprzedniego ćwiczenia, które pasują do powieści fantastycznonaukowej, a na niebiesko – pasujące do powieści fantasy.

Powieść, opowiadanie, nowela

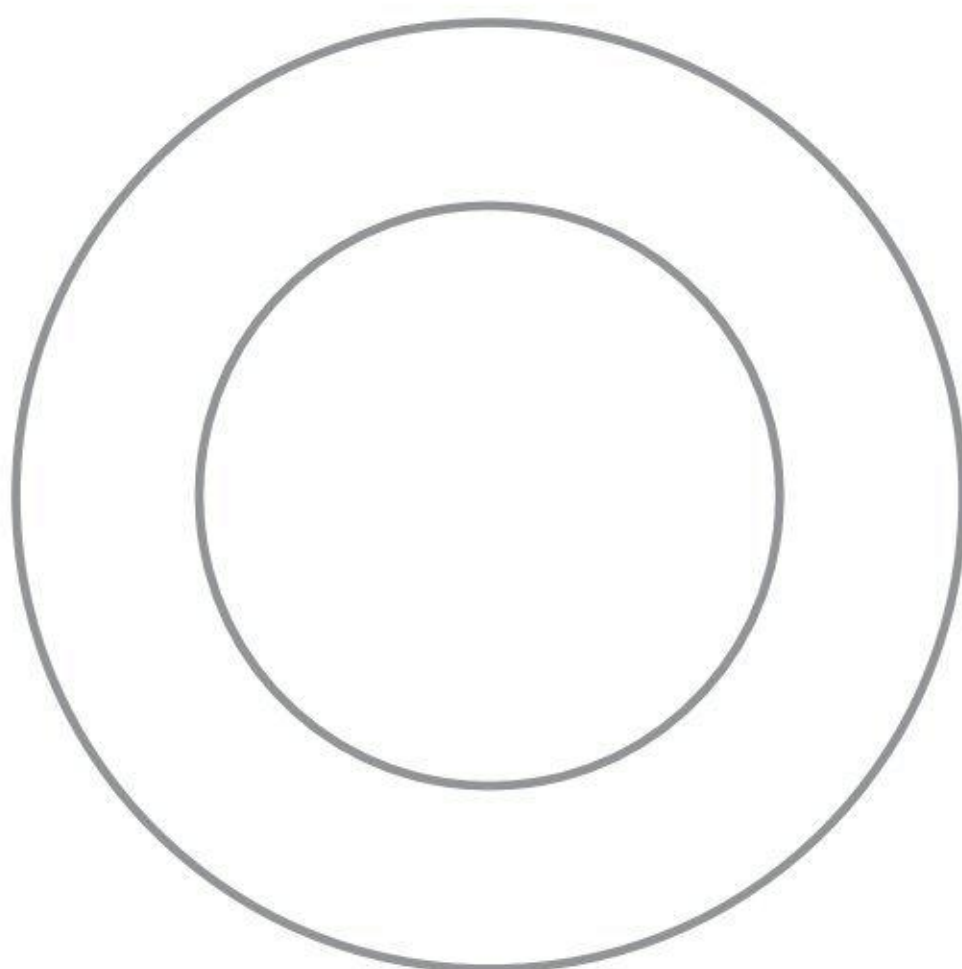
47. Skreśl zbędne wyrazy w podanych definicjach.

Fabula – układ niektórych / wszystkich zdarzeń w utworze.

Wątek – zdarzenia powiązane / niepowiązane w ciąg przyczynowo-skutkowy.

Akcja – nieuporządkowany / uporządkowany ciąg nieistotnych / istotnych zdarzeń w utworze, tworzący spójną całość.

48. Wpisz w koła odpowiednie napisy: *fabuła*, *wątek*.

49. Ponumeruj elementy składowe akcji utworu zgodnie z chronologią.

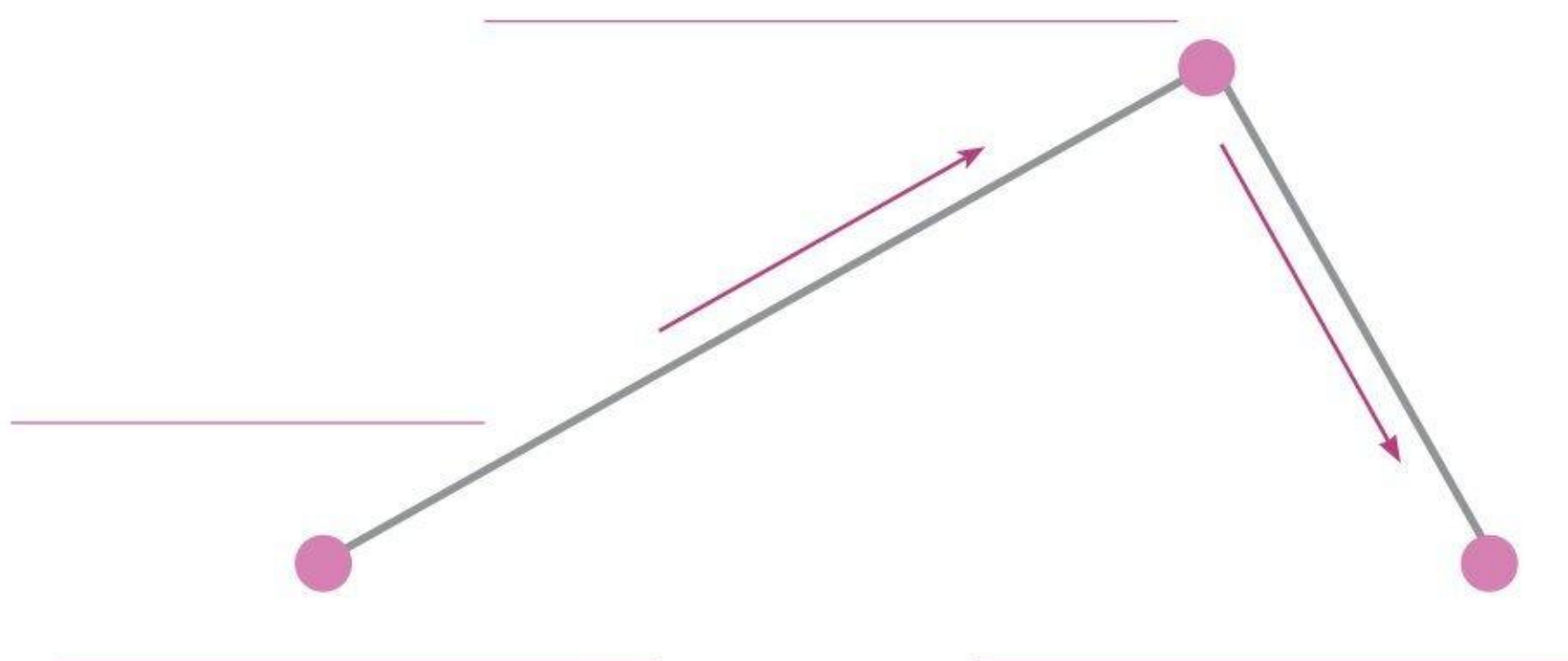
punkt kulminacyjny

finał

zawiązanie akcji

rozwój akcji

50. Uzupełnij schemat wyrażeniami z poprzedniego ćwiczenia.

51. Wymyśl plan opowiadania o szkolnym wydarzeniu lub jakiejś twojej przygodzie. Zapisz go według podanych punktów.

Zawiązanie akcji:

Rozwój akcji:

Punkt kulminacyjny:

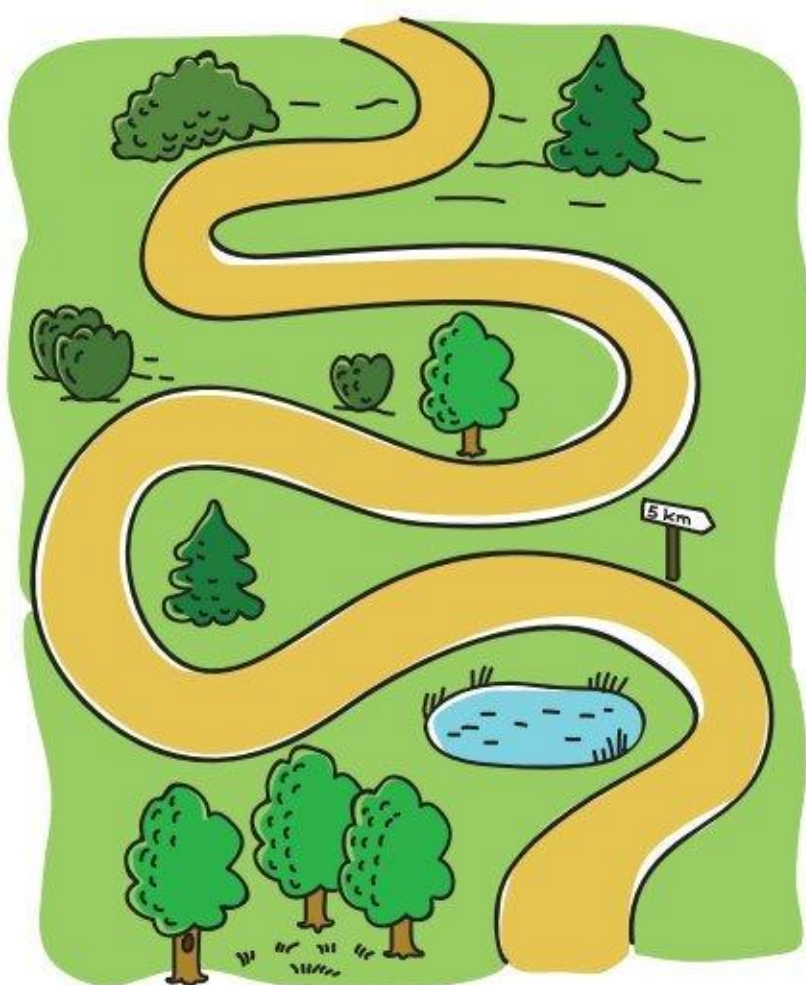
Rozwiązanie akcji:

52. Uzupełnij tabelkę podanymi wyrazami i wyrażeniami. Zapisz je w odpowiedniej formie.

- krótki • długi • wielowątkowy • jednowątkowy • wielu bohaterów
- jeden główny bohater i niezbyt wiele postaci drugoplanowych
- prosta fabuła • skomplikowana fabuła

Powieść	Opowiadanie

- 53.** Który obrazek pasuje do powieści, a który do opowiadania?
Podpisz ilustracje odpowiednimi terminami.

- 54.** Podkreśl cechy noweli. Litery obok poprawnych odpowiedzi dadzą rozwiązanie – tytuł znanej noweli.

M	długi	utwór	krótki	K
A	realistyczny	utwór	fantastyczny	U
C	rozbudowany	tekst	zwarty	T
H	wielu	bohaterowie	kilku	A
R	jeden	wątki	wiele	O
Y	konieczny	punkt kulminacyjny	niekonieczny	M
O	w pierwszej osobie	narracja	w trzeciej osobie	N
K	obiektywny	narrator	subiektywny	R
A	często wprowadzany w tytule	główny motyw	niewprowadzony w tytule	E

55. Dopasuj rekwizyty do poszczególnych typów powieści.

- ☐ detektywistyczna
- ☐ podróżniczo-przygodowa
- ☐ obyczajowa
- ☐ fantastycznonaukowa

56. Napisz, z jakimi typami powieści kojarzysz tych bohaterów? Podaj po trzy cechy charakteru typowe dla tych postaci.

Sokole Oko	Biała Dama	QXV – 32500	Sherlock Holmes
_____	_____	_____	_____

57. Wypisz z podręcznika *Jutro pójdę w świat* przykłady podanych utworów. Podkreśl tytuły utworów fantastycznych.

- powieść obyczajowa _____
- powieść przygodowa _____
- powieść fantasy _____
- opowiadanie fantastycznonaukowe _____
- nowela _____
- mit _____
- przypowieść _____
- baśń _____
- legenda _____

58. Skreśl kolejno w podanych ciągach liter imiona wymienionych pisarzy. Niewykreślone litery utworzą hasło. Zapisz je poprawnie. Na zielono pokoloruj nazwiska twórców powieści.

Szyborska	l i t w i e s ł r a a w a
Reymont	c w ł a k d a y s ł a w
Sienkiewicz	h n e a n r g y r o k d a
Miłosz	c z n e o s ł b a l a w

59. Określ gatunek literacki podanych utworów.

- Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy* – _____
- Hans Christian Andersen, *Dziewczynka z zapawkami* – _____
- Jan Parandowski, *Prometeusz* – _____
- Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny* – _____
- Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant* – _____

Dziennik

60. Przeczytaj poniższy fragment tekstu literackiego. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie na temat tekstu wzorowanego na dzienniku jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe.

środa

Łokietek zwariował!

*Wczoraj wybraliśmy go na przewodniczącego szkolnego samorządu. Wybraliśmy go tak sobie, żeby było śmiesznie, no i trochę po to, żeby doku-
czyć Głupiej Emilce. Ona bardzo lubi być przewodniczącą.*

*Łokietek wcale się nie spierał, nawet sam na siebie zagłosował... no i to nam
powinno dać do myślenia. Ledwo ogłoszono wyniki – Łokietkowi odbiło!
Zbiera składki, spisał wszystkich, którzy nie mają kapci, Fifie udzielił nagany
z ostrzeżeniem za plucie przez okno, a Miśkę zaprowadził do Dyra, bo nie
nosi tarczy! Kuczmierowski obiecał mu łomot, nic nie pomogło – Łokietek
wyjął notes i zapisał Kuczmierowskiego w rubryce „Niezdyscyplinowani”.*

czwartek

Łokietek zarobił pałę z biologii, bo nikt mu nie podpowiedział. Nikt
mu też nie podał piłki podczas meczu z szóstą c. Takie rzeczy zdarzają się
czasem nadgorliwym przewodniczącym szkolnego samorządu.

Joanna Olech, *Dynastia Miziołków*

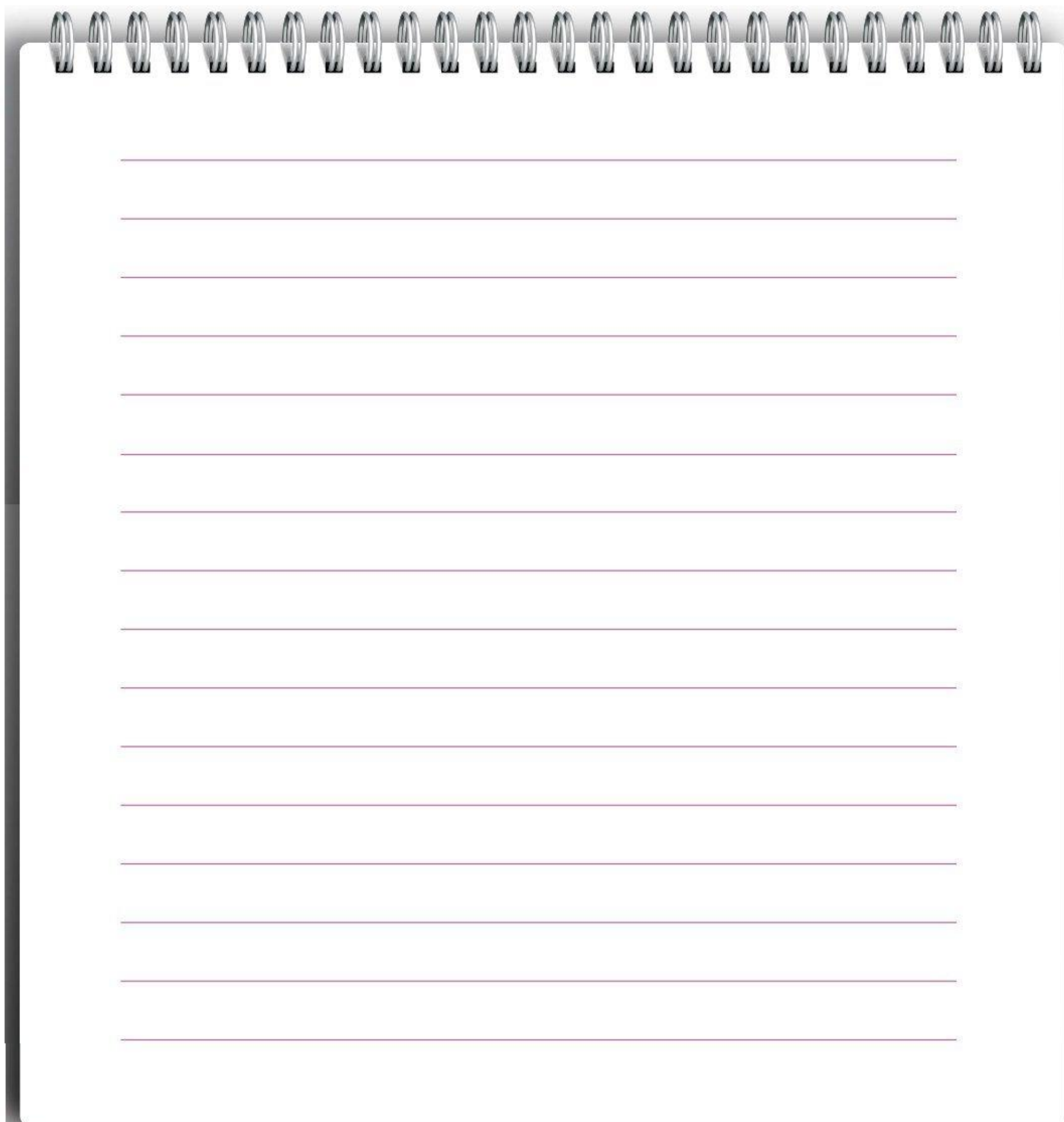
Narratorem w książce jest Joanna Olech.	P	F
Narrator pisze o wydarzeniach, w których uczestniczył.	P	F
Narrator w swoich zapiskach stosuje 1. osobę.	P	F
Zapiski w dzienniku powstają dzień po dniu, na bieżąco.	P	F

61. W każdej parze cech podkreśl tę, która odnosi się do zapisków w dzienniku.

- systematyczne – okazjonalne
- obiektywne – subiektywne
- prywatne – publiczne
- szczere – nienaturalne
- nieaktualne – bieżące

62. Zredaguj krótki opis dotyczący wydarzeń dzisiejszego dnia. Zadanie wykonaj w formie zapisków w dzienniku. Praca może opisywać wydarzenia prawdziwe lub wymyślone. Pamiętaj, że nawet gdy pisze się na własny użytek, należy przestrzegać zasad kultury i poprawnej pisowni.

Gromadzę informacje

Notuję

- 1.** Na podstawie dostępnych źródeł informacji zrób listę trzech ciekawych miejsc, które warto zobaczyć (np. muzeum, galeria sztuki, skansen, park miniatur, stadion, taras widokowy, centrum sportowe itp.) w najbliższej większej miejscowości. Podaj adresy wybranych przez siebie placówek.

_____, _____

_____, _____

_____, _____

- 2.** Zanotuj, w jakie dni i w jakich godzinach odbywają się zajęcia kółek zainteresowań lub treningi w twojej szkole, które możesz polecić nowemu koledze lub nowej koleżance.

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

- 3.** Chcesz się nauczyć dobrze pływać. Zbierz informacje o możliwości korzystania z najbliższego basenu wraz z dorosłym opiekunem. Zanotuj:

– adres pływalni – _____,

– dostępne dni i godziny – _____,

– cena za godzinę pływania – dla dziecka: _____,

dla dorosłego: _____.

i czytam ze zrozumieniem

- 4.** Chcesz przekonać rodziców do spędzenia wakacji nad morzem. Sprawdź możliwości dojazdu z twojej miejscowości, np. do Kołobrzegu. Skorzystaj np. ze stron: <https://dworzeonline.pl/> lub <https://rozklad-pkp.pl/>. Zapisz najwygodniejsze połączenie oraz godziny odjazdu pociągu lub autobusu. Zanotuj konieczne przesiadki. Sprawdź cenę biletów.

- 5.** Sprawdź repertuar w najbliższym kinie. Zanotuj tytuł filmu, na który chcesz się wybrać z kolegami, oraz dzień i godzinę seansu. Dodaj krótką charakterystykę filmu.

- **6.** Przeprowadź rozmowę ze starszą osobą z twojej rodziny na temat jej dzieciństwa. Zapytaj np. o przyjaciół, sposób spędzania wolnego czasu, czytane książki, marzenia i ulubione potrawy. Zrób notatkę z tej rozmowy np. w formie mapy myśli. Zapisz to, co szczególnie cię zainteresowało lub zaskoczyło. Zadanie wykonaj na kartce z bloku.

-   **7.** Opracujcie w grupach plakat (planszę) na temat wszystkich polskich laureatów Literackiej Nagrody Nobla. Wybierzcie dowolną postać notatki graficznej.

Notuję w tabeli

8. Sporządź notatkę w formie tabeli na temat świata przedstawionego w wybranej lekturze.

Autor lektury i jej tytuł	
Czas akcji	
Miejsce akcji	
Bohaterowie	główny bohater bohaterowie drugoplanowi
Wydarzenia (w punktach)	

- 9.** Podsumuj w formie tabeli swoje wiadomości na temat środków stylistycznych poznanych w klasie 6.

Środek literacki	Przykład
1. ożywienie	
2. _____	
3. _____	
4. _____	
5. _____	
6. _____	

- 10.** Wahasz się, czy podjąć na dodatkowych lekcjach naukę drugiego języka obcego już w klasie 6. Zapisz w tabeli argumenty za i przeciw.

Argumenty za	Argumenty przeciw

Spotkanie z książką. Katalogi

- 11.** W jakim katalogu – alfabetycznym, rzeczowym czy tytułowym – będziesz szukać informacji na temat wskazanych książek?
- Jeśli wiesz, że autorem książki jest Henryk Sienkiewicz, ale nie pamiętasz dokładnego brzmienia tytułu, wybierzesz katalog _____.
 - Jeśli wiesz, że tytuł brzmi *Za minutę pierwsza miłość*, ale nie znasz autora książki, wybierzesz katalog _____.
 - Jeśli polecała ją nauczycielka geografii w związku z tematem lekcji *Wielkie rzeki Ameryki Północnej i Południowej*, ale nie pamiętasz ani tytułu, ani autora, wybierzesz katalog _____.

- 12.** Przyjrzyj się uważnie stronie tytułowej swojego zeszytu ćwiczeń i podaj:

- tytuł i podtytuł książki _____
- _____ ,
- nazwiska autorów _____ ,
- wydawcę _____ .

Jakie informacje możesz znaleźć na stronie 2, czyli tak zwanej stronie redakcyjnej? Podaj dwie przykładowe.

- 13.** Zapoznaj się z zamieszczoną na s. 91 stroną katalogu on-line. Na tej podstawie odpowiedz na podane pytania.

- Jak brzmi tytuł książki? _____
- _____

– Czy książka jest ilustrowana? _____

– Którą część cyklu stanowi? _____

– W jakich latach żył autor książki? _____

Logo: Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy
Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego

Wyszukiwanie | Tagi

Katalog Główny | Zasoby Cyfrowe | Bibliografie | Inne Bazy | Wszystkie Zasoby

Tomek w krainie kangurów × **Szukaj**

Tomek w krainie kangurów / Alfred Szklarski ; [il. Wiesław Zięba].
Alfred Szklarski (1912-1992).
Muza - 1996
● **Dostępny w Muzeum Książki Dziecięcej (MKD PL)**

Lokalizacja/Zamówienie | **Szczegóły** | Tagi i recenzje | Wirtualna półka

Tytuł: Tomek w krainie kangurów / Alfred Szklarski ; [il. Wiesław Zięba].
Autor: Alfred Szklarski (1912-1992).
Wiesław Zięba (1947-). Il.; Muza SA.
Tematy: Powieść młodzieżowa polska -- 20 w
Opis: Stanowi cz. 1 cyklu powieści o przygodach Tomka Wilmowskiego.
Wydawca: Muza
Miejsce wydania: Warszawa
Data publikacji: 1996
Format: 261 s. : il. ; 22 cm.
Język: polski
Identyfikator: ISBN8370795498
Źródło: Koszykowa Katalog Główny

14. Zaznacz, co można zrobić, korzystając z katalogu on-line.
Zakreślone litery, czytane pionowo w dół, dadzą rozwiązanie.

- B – sprawdzić dostępność książki
- R – zarezerwować dostępną książkę
- A – przedłużyć wypożyczenie o określony czas
- K – przeczytać książkę
- W – zarezerwować książkę wypożyczoną przez kogoś innego
- S – wypożyczyć książkę z dostawą do domu
- O – przeczytać informacje o autorze, objętości, wydawcy
- M – odsłuchać audiobooka

15. Porównaj tradycyjne karty katalogowe z informacjami dostępnymi w katalogu on-line. Podaj trzy argumenty, w których przedstawisz przewagę katalogu internetowego nad tradycyjnym.

16. Wyszukaj informacje na temat swojej ulubionej książki w katalogu on-line biblioteki, która znajduje się najbliżej twojego miejsca zamieszkania.

17. W bibliotece, której jesteś czytelnikiem, zarezerwuj książkę, którą planujesz przeczytać. Skorzystaj z katalogu on-line.

18. Szukasz informacji dotyczących podanych osób lub zagadnień. Wybierz z ramki odpowiedni tytuł książki i zapisz go obok danej pozycji.

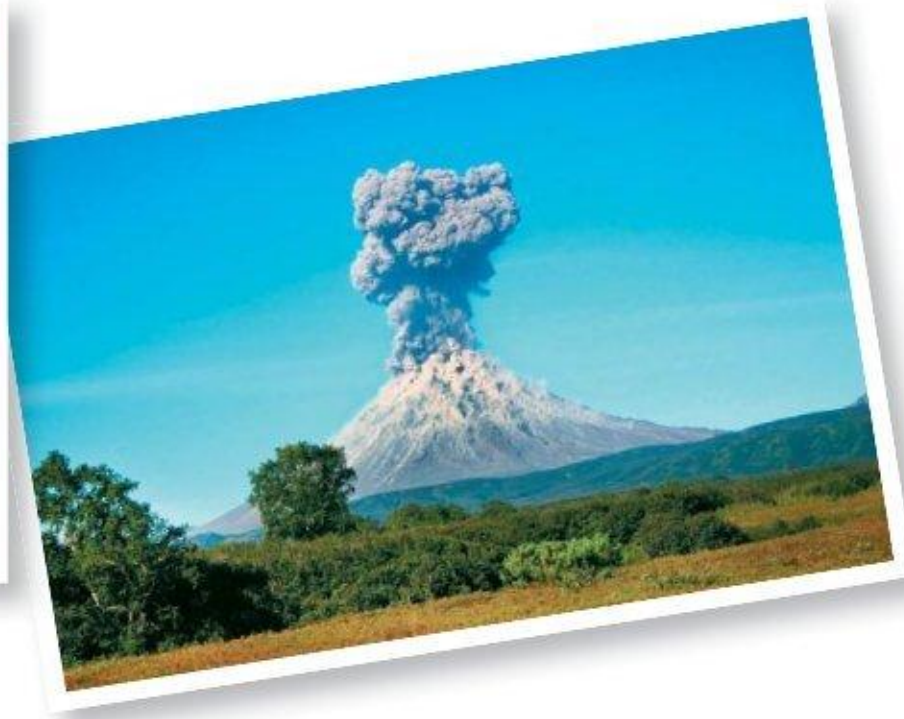
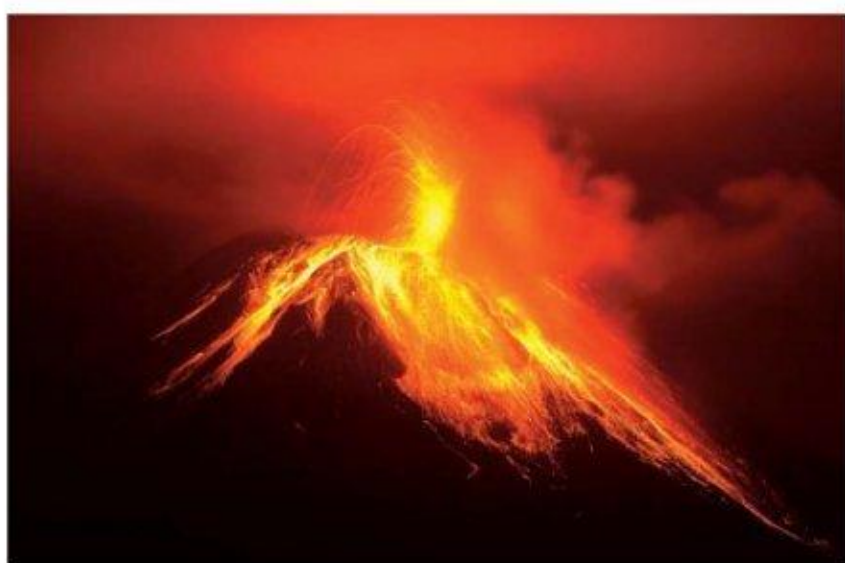
- Henryk Sienkiewicz _____
- Zeus _____
- wynalezienie radia _____
- wulkany _____

Słownik mitów i tradycji kultury

Kronika XX wieku

Encyklopedia szkolna. Literatura i nauka o języku

Larousse, Ziemia, rośliny, zwierzęta

- 19.** Sporządź w zeszycie krótką notatkę encyklopedyczną na temat interesującego cię zagadnienia lub jakiejś ciekawej osoby. Skorzystaj z dostępnych źródeł informacji.

Korzystam ze słowników

- 20.** Znajdź po trzy synonimy podanych wyrazów. Skorzystaj z odpowiedniego słownika.

zawiły – _____, _____, _____

poinformować – _____, _____, _____

następnie – _____, _____, _____

- 21.** Skorzystaj z odpowiedniego słownika i wybierz poprawne formy wyrazów.

- Wręczył babci bukiet (gerber / gerberów).
- Chwyciła (uszy / ucha) siatki i z wysiłkiem ruszyła w stronę przystanku.
- Na peronie stoi (trzech ludzi / troje ludzi): mężczyzna i dwie kobiety.
- Na śniadanie jem często kaszę (mannę / manną).
- Tytuły piszemy w (cudzysłowiu / cudzysłowie) albo kursywą.
- Na reklamie widać było trzy (logo / loga) sponsorów zabawy.

- 22.** W podanych zdaniach znajdź związki frazeologiczne, w których popełniono błędy, np. użyto niewłaściwego wyrazu. Zapisz poprawnie te związki. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika.

Nie święci garnki kleją, więc i oni poradzili sobie z zadaniem.

Był taki głodny, że zjadłby konia z ogonem.

Nauczyciel wziął pod mikroskop dwa nasze referaty, gdy się okazało, że część informacji została przepisana z podręczników.

Zrelaksuj się, bo już gonisz piątkę.

Chcieli porwać się z motyką na księżyc, ale ojciec im to wyperswadował.

23. Z jakiego słownika skorzystasz, aby wyjaśnić znaczenie słowa *atol*?

- a. słownika języka polskiego
- b. słownika frazeologicznego
- c. słownika synonimów
- d. słownika wyrazów obcych

24. Przeczytaj informacje dotyczące korzystania ze słowników. Zaznacz literę w kolumnie **TAK**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub w kolumnie **NIE** – jeśli jest fałszywe. Zaznaczone litery dadzą rozwiązanie.

	TAK	NIE
W słowniku ortograficznym sprawdzimy znaczenie nieznanego wyrazu.	P	B
Znaczenie wyrażenia <i>brać nogi za pas</i> wyjaśni słownik synonimów i antonimów.	S	Ł
W słowniku poprawnej polszczyzny znajdziemy poprawną formę, odmianę i użycie danego wyrazu.	A	W
Hasła słownikowe nie są ułożone alfabetycznie.	O	D

25. W domu lub czytelni szkolnej skorzystaj ze słownika języka polskiego on-line. Wyjaśnij podane pojęcia.

adaptować – _____

adoptować – _____

importować – _____

improwizować – _____

26. Ułóż alfabetycznie poniższe wyrazy.

frazes • frazeologizm • frazeologiczny • frazeologia • fraza

27. Skorzystaj z właściwego słownika i wyjaśnij pojęcie: *żywa pagina*. Wskaż żywą paginę na dowolnej stronie słownika ortograficznego. Definicję wpisz poniżej.

Słownik terminów literackich

 28. Wylosujcie nazwy środków poetyckich poznanych przez was w tym roku szkolnym. W dostępnym słowniku terminów literackich odszukajcie wylosowane hasła. Przedstawcie definicje i porównajcie je z tymi, które zostały umieszczone w waszym podręczniku.

29. Wypisz podane hasła z dwóch słowników: **a.** języka polskiego, **b.** terminów literackich. Znajdź różnice. Podkreśl wspólną część podanych definicji.

powieść

a. _____

b. _____

wątek

a. _____

b. _____

Rozpoznaję rodzaje komunikatów

30. Przeczytaj fragmenty tekstów i dopasuj do każdego z nich właściwe określenie. Wpisz w okienko przy tekście odpowiednią literę.

- a. wypowiedź potoczna • b. literatura piękna • c. literatura naukowa
- d. tekst informacyjny • e. tekst reklamowy • f. tekst publicystyczny

Obserwujemy groźne zjawisko uzależnienia od telefonów komórkowych, tzw. fonoholizm. Smartfon z nieograniczonym dostępem do sieci to plaga obecnych czasów. Uzależnienie dotyczy wszystkich pokoleń użytkowników, ale jest szczególnie niebezpieczne dla najmłodszych.

Kolorowy superdodatek „Podróży” pomoże Ci wybrać wymarzony zakątek świata! Gratis!

Dylemat artystyczny dzisiejszego czasu najostrzej zdaje się występować w koncepcjach niektórych ideologów kultury konsumpcyjnej, odmawiających sztuce prawa komunikowania własnych wartości ideowych.

Ale upał! Zupełnie jak w lecie. Nie chce mi się wkuwać, a klasówka goni klasówkę. Już wysiadam!

Nasz Litwin, przybrany starannie w biały atlasowy żupan i ciemnoniebieski aksamitny kontusz, wyglądał bardzo okazale, tym bardziej że przy boku zamiast katowskiego Zerwikaptura zwieszała mu się lekka krzywa szabla w pozłocistej pochwie.

Występ laureatów X Konkursu Szkolnych Zespołów Tanecznych Breakdance odbędzie się w auli Domu Kultury „Zacisze” we wtorek o 17.00.

31. Zmień informację z poprzedniego ćwiczenia dotyczącą występu młodych tancerzy w:

- a.** tekst zaproszenia na występ – zastosuj bezpośredni zwrot do adresata lub adresatów oraz epitety wartościujące pozytywnie;
- b.** krótką ustną wypowiedź, w której namawiasz rodziców do pójścia na występ twojego zespołu.

Wykorzystaj podane słownictwo:

- *koniecznie* • *warto* • *wyjątkowy* • *fantastyczny* • *porywający*
- *super* • *naprawdę* • *okazja* • *niepowtarzalna* • *nieprędko*

a. _____

b. _____

32. W każdej parze zdań podkreśl to, które jest czystą informacją. Określ i zapisz, co wyrażają pozostałe zdania.

- Jutro jest klasówka.
Ojej, to już jutro jest ta okropna klasówka!

- W piątek idę do kina.
W piątek idę do kina na ten głośny film polecany przez Marka.

- Od wczoraj strasznie pada i nie można się nigdzie ruszyć.
Pada.

33. W jakim celu sformułowano każdą z tych wypowiedzi? Jakie środki językowe zastosowano? Ustnie oceń ich skuteczność.

- To wspaniałe nowoczesne urządzenie z pewnością przyda się każdej dobrej gospodyni.
- Wyjeżdżam bezdyskusyjnie, by nauczyć się języka francuskiego, gdyż to wyjątkowa okazja, której absolutnie nie mogę nie wykorzystać.
- Bardzo wam polecam ten cudowny spektakl, który wywarł na mnie niepowtarzalne wrażenie.
- W żadnym wypadku nie powinniśmy się godzić na takie niegrzeczne zachowanie.

34. W zdaniach z ćw. 33 skreśl wyrazy, zwroty oraz zdania podrzędne, które mają wywrzeć wpływ na czytelników. Nie zmieniaj podstawowego sensu wypowiedzi.

35. W dostępnej prasie młodzieżowej lub tematycznej (sport, moda, podróże) odśledź tekst publicystyczny. Na jego podstawie omów cechy charakterystyczne dla tego działu piśmiennictwa.

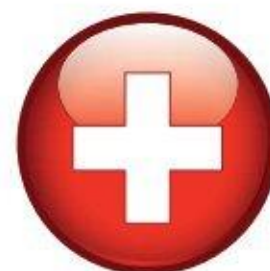
Kultura i media

Znaki

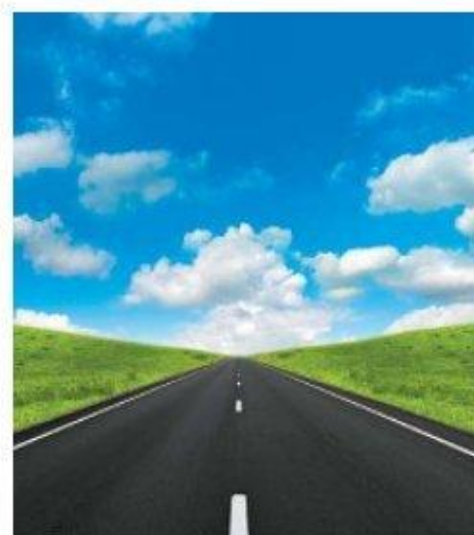
1. Co oznaczają przedstawione znaki?

2. Z czym kojarzysz przedstawione znaki? Co je łączy?

3. Spróbuj określić symboliczne znaczenia przedstawionych wyobrażeń. Pomyśl, czy są one tak jednoznaczne i oczywiste jak znaki z poprzednich ćwiczeń.

4. Jakie symbole ukryły się w przedstawionych fragmentach wierszy? Czy bez ich odczytania możliwe jest zrozumienie właściwego sensu tych utworów?

Dzika Róża

Konstanty Ildefons Gałczyński

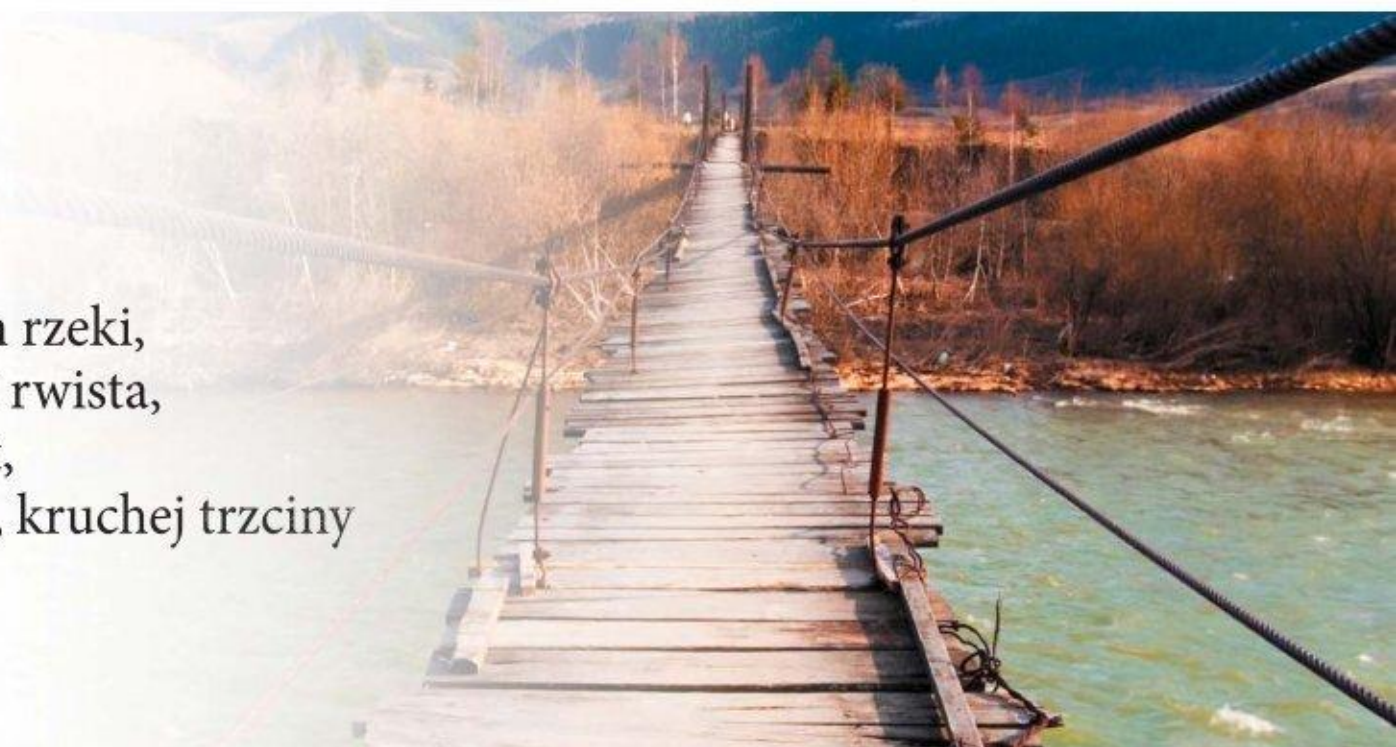
Za Dzikiej Róży zapachem idź
na zawsze upojony wśród dróg –
będzie cię wiódł jak czarodziejski flet
i będziesz szedł, i będziesz szedł,
aż zobaczysz furtkę i próg.

Most

Leopold Staff

Nie wierzyłem
Stojąc nad brzegiem rzeki,
Która była szeroka i rwista,
Że przejdę ten most,
Spleciony z cienkiej, kruchej trzciny
Powiązanej łykiem.

5. Wymień symbol, z którym zetknąłeś / zetknęłaś się ostatnio. Gdzie się znajdował? Co oznaczał?

Teatr. Tekst główny i poboczny

6. Połącz wyrazy w odpowiednie pary.

- dramat
- oglądam
- inscenizacja teatralna
- czytam

7. Przeczytaj wyjaśnienia. Na ich podstawie odgadnij terminy i uzupełnij luki.

Tekst _____ – to fragmenty przeznaczone do wygłoszenia ze sceny.

Tekst _____ – to wskazówki i wyjaśnienia autora pomocne podczas przygotowania inscenizacji.

8. Pokoloruj te fragmenty tekstu, które można wykorzystać jako tekst poboczny. Odegrajcie krótką scenkę z ich wykorzystaniem.

Zadyszany chłopiec wbiega do klasy.

– Przepraszam, spóźniłem się ...

Nauczycielka podnosi głowę znad dziennika.

– Który to już raz w tym tygodniu?

– Piąty...

Chłopiec spuszcza głowę. Zapada cisza.

– Dobrze, że już jutro sobota.

Śmiech uczniów.

9. Czym zajmują się wymienione osoby związane z teatrem? Utwórz odpowiednie wyrazy i zapisz je w lukach.

Wzór: reżyser – reżyseria

scenarzysta – _____

scenograf – _____

charakteryzator – _____

dekorator – _____

- 10.** Podkreśl dwoma różnymi kolorami dwie grupy wyrazów bliskoznacznych.

inscenizacja spektakl widowisko
przedstawienie grać odtwarzać
wcielać się w rolę kreować

- 11.** Wykreśl synonimy podanych pojęć: BRAWA, PORAŻKA, ROLA. Odczytaj i zapisz rozwiązanie.

T	A	P	L	A	U	Z	E
A	K	L	A	P	A	T	R
K	R	E	A	C	J	A	Y

Rozwiązanie: _____ *amatorskie*

- 12.** Dopisz trzy wyrazy bliskoznaczne do podanego rzeczownika.

scena – _____

- 13.** Napisz krótkie sprawozdanie z wyprawy do teatru. Pamiętaj, aby twoja praca zawierała odpowiedzi na podane pytania.

- Z kim? • Kiedy? • Dokąd? • Jakie przedstawienie? • O czym?
- Kto występował? • Twoje wrażenia?

Film. Scenariusz filmowy

14. Popatrz na zdjęcie. Wyobraź sobie, że zaznaczone prostokąty to obrazy widziane okiem kamery filmowej. Dopasuj podane nazwy planów filmowych do odpowiednich prostokątów.

- 1. plan amerykański • 2. półzbliżenie • 3. plan ogólny
- 4. plan pełny • 5. zbliżenie • 6. detal

15. Jak sfilmujesz – jako kamerzysta – kogoś, kogo chcesz przedstawić w podany sposób?

- jako szefa – _____
- jako podwładnego – _____

16. Jakie sposoby filmowania wykorzystasz do ukazania podanych postaci?

- sędzia i zawodnik _____
- dwaj koledzy _____

17. Wykonaj zdjęcie dowolnego przedmiotu: z dołu, z góry i na wprost. Obejrzyj wszystkie kadry i omów różnice. Dopasuj do nich podpisy. Wymyśl inne tytuły.

Takie byle co... • Wszyscy to znają. • To dopiero jest TO!

18. Chcesz oddać nastrój w filmie przez zastosowanie odpowiedniego światła. Połącz w pary wyrażenia z obu kolumn.

• skupienie uwagi widza na jednej rzeczy lub osobie	• niebieskozielone światło
• spokój, radość	• czerwone migające światła
• niepokój	• ciepłe barwy, równomierne oświetlenie
• groza, lęk	• punktowy snop światła

19. Opisz muzykę i oświetlenie, jakie zastosujesz we wskazanych scenach z filmu.

Dziecko gubi się w lesie. Zapada zmrok. Z oddali dobiega wycie wilków.

Okazuje się, że to był zły sen. Dziecko budzi się w swoim pokoju. Przy łóżku siedzi mama.

20. Wymyśl po trzy rekwizyty do podanych gatunków filmów.

podróżniczo-przygodowy

historyczny

science fiction

21. Zaprojektuj na kartonie scenografię do filmu na podstawie fragmentu *Hobbita* (zob. podręcznik, s. 184). Jakie rekwizyty są konieczne do zrealizowania tej sceny?

22. Dopasuj do podanych znaczeń terminy utworzone od rzeczownika *film*.

• filmografia • filmoteka • filmowiec

_____ – zbiór lub kolekcja wielu filmów

_____ – człowiek związany z produkcją filmów

_____ – zestaw filmów jednego twórcy lub powiązanych tematycznie

23. Napisz, jaki związek z filmem mają podane wyrazy. Uzasadnij, że są to wyrazy wieloznaczne, i podaj ich inne znaczenia.

gwiazda – _____

rola – _____

gra – _____

24. Zredaguj krótką informację w rodzaju *Czy wiesz, że...* związaną z historią kina i filmu lub współczesnymi ciekawostkami na ten temat.

25. Określ, jakie to rodzaje tekstu: scenariusz radiowy, scenopis filmowy, dramat. Uzasadnij swoje zdanie (wypisz cechy charakterystyczne każdego z utworów).

a.

Warkot odjeżdżającej ciężarówki. Marek biegnie dalej. Wbiega do ogródka, skrzypi pchnięta furтка.

Marek

Wagony... wagony... Proszę pani, proszę pożyczyć mi rower! Za godzinę oddam. Zaraz oddam, za pół godziny, za kwadrans! [...]

Proszę pani, stanie się nieszczęście! Wypadek! Katastrofa!...

Kobieta

Nie ruszaj! Ja ci pokażę...

Trzask furteki, tupot nóg, klekot nadjeżdżającego z przeciwnej strony roweru – energiczne dzwonienie.

Rysiek

Dlaczego nie uważasz?

Marek

Dawaj rower!

Rysiek

To rower tatusia!

Odgłosy szamotania się, trwa to bardzo długo.

b.

Wacław

Ujrzawszy Klarę, boleśnie

Ach!

Klara

wesoło

I cóż?

Podstolina

To jest...

Wacław

Nic nie ma...

Klara

do Podstoliny

Czegóż żąda?

Podstolina

na stronie

Co powiedzieć?

Klara

na stronie

Dobrze idzie – już z nim trzyma.

głośno

Nie powinnam może wiedzieć?

Wacław

O, dlaczego!

c.

Ujęcie 335 – półzbliżenie Irenki – 7 m

Przestraszona Irenka wydaje przeraźliwy wrzask.

Zbój:

No to teraz, gołąbeczko, rączki do góry!

Irenka opanowuje się i znajduje fortel. Wybuch śmiechem

Irenka:

Jesteś głupi jak but!

Ujęcie 336 – półzbliżenie – 5 m

Zdumiony Zbój ze strzelbą wymierzoną w Irenkę.

Irenka:

Strzelba jest nienabita. A na ścianie wisi druga.

a. _____

b. _____

c. _____

- 26.** We fragmencie scenopisu filmowego z ćw. 25 oznacz kolorem czerwonym uwagi dla aktorów, kolorem zielonym uwagi dla reżysera.

27. Na podstawie mitu *Orfeusz i Eurydyka* Wandy Markowskiej (zob. podręcznik, s. 54) napisz kilka scen scenariusza filmowego. Skorzystaj z podanych wskazówek. Zadanie wykonaj w zeszycie.

1. Uzupełnij informacjami z tekstu:

Ogólny przebieg wydarzeń –

Bohaterowie –

Okoliczności, sceneria –

2. Nadaj tytuł scenariuszowi: _____

3. Podziel scenariusz na sceny, zapisz treść najważniejszych wypowiedzi bohaterów, uwzględnij informacje dla realizatorów (uwagi o planach filmowych, sposobie filmowania, świetle).

Wzór:

Scena 1. Góry w zieleni, ze szczytami w śniegu (plan ogólny, filmowanie z góry). Łąka u podnóża (plan pełny, światło słońca, dźwięk liry, śmiech). Orfeusz w jasnej tunice siedzi na trawie i gra na lirze, wokół niego tańczy Eurydyka (plan amerykański, dźwięk liry, śmiech).

Internet

28. Połącz rodzaje elektronicznych mediów z informacjami na ich temat.

• internetowa strona szkoły	• oficjalna informacja
• forum	• szybki kontakt
• FB	• wymiana poglądów na określony temat

29. Na jakie strony internetowe zajrzysz w opisanych sytuacjach?

- szukasz książki na prezent dla młodszego brata
-

- chcesz się upewnić, kiedy twoja koleżanka obchodzi imieniny

- chcesz się dowiedzieć, gdzie warto wyjechać na wakacje

30. Napisz, do czego wykorzystujesz internet. Podkreśl tę czynność, którą wykonujesz najczęściej.

31. Podaj cztery przykłady niewłaściwego zachowania w internecie. Podkreśl te, z którymi zetknąłeś się / zetknęłaś się osobiście.

32. Zapisz w odpowiednich rubrykach tabeli podane tytuły gazetek internetowych. Podkreśl tytuł, który najbardziej ci się podoba.

Szpila • Klik • Elektrowstrząs • Nasza Gazeta • Bez Tytułu • Chwastek
 • Półserio • Szkolny Dzwonek • Żądło • Kontrast • Obok • My o Nas

Tytuły, które celowo budzą emocje czytelnika	Tytuły informacyjne, neutralne

33. Jeśli w twojej szkole ukazuje się gazetka internetowa, podaj jej tytuł. Napisz, jak ją oceniasz i dlaczego.

34. Jeśli w twojej szkole nie ukazuje się gazetka internetowa, napisz, czy warto to zmienić i jak to przeprowadzić.

Reklama

35. Odgadnij, do jakich reklamowanych produktów mogą się odnosić poszczególne grupy określeń.

- bezpieczny, komfortowy, dla całej rodziny – _____
- niskokaloryczny, pożywny, zawsze pod ręką – _____
- nowoczesny, świetnie wyposażony, wygodny – _____

36. Dopisz wyrazy i zwroty, które mogą zachęcić odbiorców reklam do zakupu podanych produktów.

- telefon – nowoczesny _____
- odzież – modna _____
- rower – tani _____

- potrawa – smaczna _____
- napój – orzeźwiający _____
- książka – ciekawa _____

37. W każdej parze wyrażen podkreśl to, które – twoim zdaniem – skuteczniej zachęci odbiorców do kupna wymienionego produktu. Wymyśl podobną parę wyrażen.

- Stać Cię na superbiel! – wybielający proszek do prania
 - maszynka do golenia z podwójnym ostrzem – supernowoczesna golarka dla prawdziwych mężczyzn
 - sok pomarańczowy z witaminą C – odlotowy napój pomarańczowy
 - ekstradelikatne masło dla smakoszy – dietetyczna margaryna bez cholesterolu
- _____
- _____

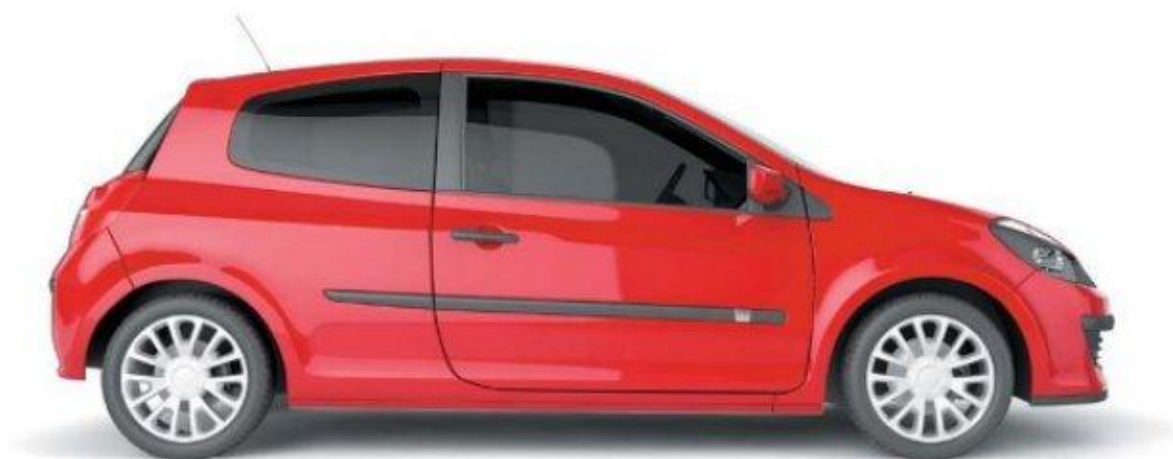
38. Przeczytaj podane teksty. Jakie towary mogłyby one reklamować?

Marzenie każdej damy.
Zapach luksusu.
Wypróbuj i ty.

Powiew przygody.
Przyjaciół całej rodziny.
Już w sprzedaży ratalnej.

Nie ma czasu na chorobę!
Rozpoczęliśmy walkę...
Czujesz się źle? – Sięgnij po...

Naprawdę puszyste włosy!
Koniec z łupieżem!
Łatwe rozczesywanie.

39. Na podstawie fragmentów reklam odgadnij, do kogo są one skierowane. Postaw znak + przy tej grupie sformułowań, którą odbierasz jako adresowaną do ciebie.

a.

- Porusza cię siła...
- Lubisz podejmować śmiałe decyzje.
- Chcesz zapewnić przyszłość swojej rodzinie. _____

b.

- Zdrowe śniadanie dla tych, których kocham.
- Mój maluch ma teraz gładką pupę.
- One tak brudzą ubranka... _____

c.

- Mamy odlotowe marzenia.
- Przyłącz się do nas!
- Nasza paczka to lubi. _____

d.

- Kraina mlecznej czekolady.
- Pyszne chrupiące gwiazdki z niespodzianką.
- Świetna zabawa z kosmicznym robotem. _____

40. Z czasopism i gazet, które ostatnio czytałeś / czytałaś, wytnij reklamy. Możesz je także wydrukować z internetu. Wypisz z nich grupy wyrazów charakterystyczne dla reklamy. Zadanie wykonaj w zeszycie.

- wyrazy wartościujące (np. *supernowoczesny, wspaniały...*)
- formy czasowników, które zmuszają odbiorcę do takiego postępowania, jakie narzuca im nadawca (np. *musisz, trzeba, należy, wypada*)
- czasowniki w 1. os. lm oznaczające, że nadawca i odbiorca robią coś razem (np. *mamy, kochamy*)
- formy czasowników wyrażające rozkaz (np. *spróbujcie, kup*)
- zaimki podkreślające bezpośredni zwrot do odbiorcy (np. *twoje marzenia*) lub więź z nim (np. *nasza paczka*)

41. Widzisz reklamę z udziałem dziecka, która wprost zachęca młodych widzów do stosowania nacisku na rodziców, by kupili reklamowany produkt. Jest to zakazane w Polsce. Zredaguj oficjalny list protestacyjny w tej sprawie, zaadresuj go np. do Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, do Rzecznika Praw Konsumenta lub Rzecznika Praw Dziecka. Zadanie wykonaj w zeszycie.

42. Przygotuj do szkolnej gazetki internetowej krótki tekst reklamujący czasopismo, portal społecznościowy lub program telewizyjny, które szczególnie lubisz. Zacznij na przykład tak:

Koniecznie przeczytaj...

Obejrzyj... nie pożałujesz!

43. Co jeszcze można zareklamować w szkolnej gazetce internetowej? Zapisz pomysły.

44. Opracuj plakat reklamowy wybranego produktu. Najpierw się zastanów, komu chcesz sprzedać reklamowany towar. Następnie dobierz pod kątem odbiorcy środki językowe oraz graficzne.

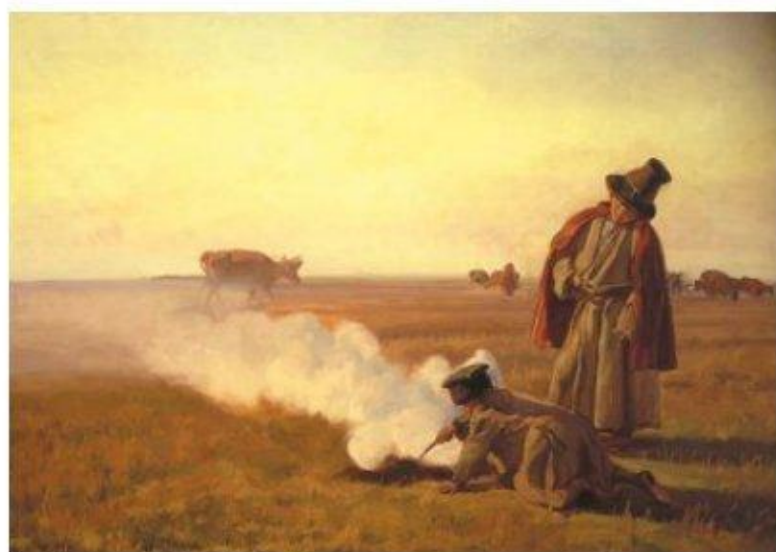
W ogrodzie sztuk

45. Zakreśl pojęcia i określenia, które mają związek z kompozycją dzieła plastycznego.

kompozycja • zamknięta • czarna • biała • otwarta • układ
• wysoka • symetryczna • smutek • centralna

46. Podpisz obrazy.

• kompozycja otwarta • kompozycja zamknięta

Józef Chełmoński, *Jesienne mgły*

Teodor Axentowicz, *Święto Jordanu*

47. Połącz termin z jego wyjaśnieniem.

Graffiti to

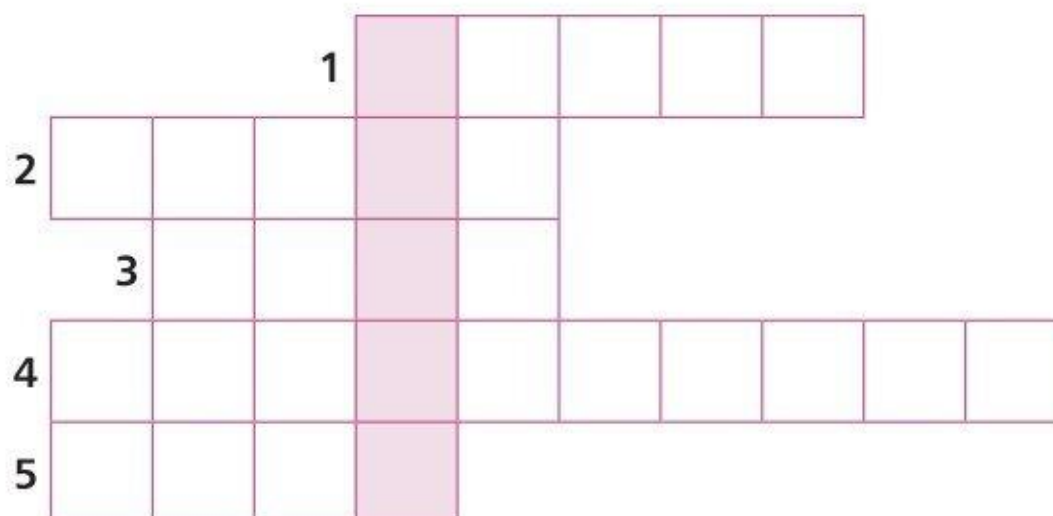
- sztuka salonu
- sztuka elity
- sztuka ulicy

48. Za pomocą telefonu komórkowego lub aparatu sfotografuj graffiti, które zobaczysz w swojej okolicy. Powiedz, co przedstawia. Możecie zorganizować wystawę waszych zdjęć.

49. Uzupełnij diagram i podaj hasło – utworzą je litery w oznaczonych kratkach. Wskaż w diagramie wyraz, który nie ma związku z hasłem głównym.

1. Bez nich nie istnieje malarstwo.
2. Przeciwnieństwo suchego.
3. Do smażenia; także popularny rodzaj techniki malarskiej.
4. Nazwa kaplicy pokrytej słynnymi malowidłami Michała Anioła.
5. Podłoże malowidła ściennego.

50. Wymień, co może się składać na instalację plastyczną.

51. Wyjaśnij w formie ustnej wypowiedzi, czym jest perspektywa na obrazie. Zgromadź przykłady dzieł plastycznych w celu zobrazowania wypowiedzi. Możesz posłużyć się informacjami ze swojego podręcznika.

Jak się komunikujemy?

- 1. Jaki sposób mówienia należy zastosować w podanych sytuacjach? Dobierz do każdej z nich po dwa spośród podanych określeń.**

• ciche • zabawne • łagodne • zwięzłe • wyraźne • oryginalne
• poważne • interesujące

- usypianie małego dziecka (_____)
- przemówienie dyrektora szkoły (_____)
- opowiadanie nauczyciela podczas lekcji (_____
_____)
- przedstawienie dowcipów na estradzie (_____
_____)

- 2. Stań przed lustrem i spróbuj jak aktor przećwiczyć pokazywanie podanych emocji. Wyraż je odpowiednią postawą ciała i mimiką.**

• przerażenie • radość • ból • uraza

- 3. O czym jeszcze, poza użyciem odpowiednich słów, trzeba pamiętać w podanych sytuacjach?**

- występ na konkursie recytatorskim

- składanie życzeń

- przeprosiny za niewłaściwe zachowanie

4. Napisz, co wyraża mowa ciała postaci przedstawionych na ilustracji. Spróbuj znaleźć jak najwięcej określeń opisujących uczucia tych osób.

Chłopiec: _____

Dziewczynka: _____

Wychowawczynie: _____

5. Do wykonania ćwiczenia potrzebujesz dyktafonu lub innego urządzenia do rejestrowania dźwięku (np. odpowiedniej aplikacji w smartfonie). Nagraj podane zdania trzy razy, za każdym razem wyraż inne uczucia: **a.** zdenerwowanie, irytację; **b.** rozczarowanie, smutek; **c.** radość, satysfakcję. Staraj się, aby przekazywane głosem emocje były jak najbardziej wyraziste. Porównaj swoje nagranie z nagraniami koleżanek i kolegów.

- Tak długo przygotowywałam / przygotowywałam się do tej klasówki... I okazało się, że dostałam / dostałam czwórkę!
- Wyszedłam / Wyszłam wyrzucić śmieci i przed blokiem wpadłam / wpadłam na Antka z Jolą!

6. Wymień po trzy przykładowe sytuacje, w których używasz:

- języka mówionego

- języka pisanego

7. Pokoloruj na czerwono fragmenty wypowiedzi wyrażone w języku mówionym, a na niebiesko – te w języku pisanym.

*Antku, proszę cię,
przestań już gadać!*

*Nie chciałam.
Mówię serio...*

*Dostrzegł w oddali
przelatujący
klucz gęsi.*

*Szanowny Panie,
zwracam się
z uprzejmą prośbą...*

*Co ty
wyrabiasz?!*

*Wczoraj widziano
zbiega w okolicach
dworca.*

*Apeluję do wszystkich
czytelników o podpisanie
petycji!*

*Dzięki, to było
naprawdę
świetne!*

Jakiego słownictwa używać?

8. Podane sytuacje podziel na dwie kategorie: oficjalne – wymagające stosowania języka bardziej formalnego – i nieoficjalne, w których wypowiedzi mogą być swobodniejsze.

- zebranie rodziców • zabawa na koloniach
- rozmowa z burmistrzem
- wyjście na kręgle • wykład na uniwersytecie
- spotkanie prezydentów • mecz na podwórku
- wezwanie do dyrektora szkoły
- spotkanie u koleżanki • internetowa gra strategiczna

sytuacje oficjalne

sytuacje nieoficjalne

9. Pokoloruj dymki na jeden z trzech kolorów, w zależności od odmiany języka użytej w wypowiedziach.

kolor niebieski —> język swobodny, potoczny

kolor fioletowy —> język neutralny, staranny, ale niezbyt oficjalny

kolor czerwony —> język bardzo formalny

*Zwracam się z uprzejmą
prośbą o rozpatrzenie
niniejszego podania.*

*Uważaj,
jak łazisz!*

*Czy byłby pan tak uprzejmy
i już teraz rozpoczął
przemówienie?*

*Hej, stary! Jak
było wczoraj?*

*Grudniowa premiera
sztuki na wszystkich
zrobiła wrażenie.*

*Zostawiłem moją ulubioną
koszulkę w szatni.*

- 10.** Opowiedz w paru zdaniach o wydarzeniu przedstawionym w komiksie. Zrób to na dwa sposoby: swobodnie – jakby odbiorcą była twoja koleżanka – oraz oficjalnie – jakby był nim dyrektor twojej szkoły.

Relacja formalna:

Relacja potoczna:

- 11.** Przekształć niedbały komunikat w języku mówionym na staranny tekst w języku pisanym. W opisie sytuacji wykorzystaj czasowniki w czasie przeszłym, unikaj powtórzeń i słów potocznych.

Kaśka! Zaczekaj na mnie, gdzie tak pędzisz?! Miałśmy razem kuć do klasówki. Przecież gadałyśmy dwa dni temu. Mówiłaś, że nic nie masz na dzisiaj, a teraz co? Chcesz mnie wystawić? Przecież wiesz, że nie rozumiem połowy materiału...

Zaczynij tak:

Wczoraj po lekcjach w szkolnej szatni spotkałam Kasię, która bardzo się

- 12.** Każdy przymiotnik z ramki zapisz na odpowiednim pudełku.

- drewniany • miły • mokry • brzydki • zły • brudny
- porcelanowa • futrzane • okropny • głupi

Przymiotniki opisujące

Przymiotniki oceniające

- 13.** Znajdź w podanych zdaniach rzeczowniki nacechowane emocjonalnie i zaproponuj słowa neutralne, na które można by je zamienić.

W sklepie wpadła na mnie ta kujonka z 6b. —> _____

Dron kupiony wczoraj okazał się tandetą. —> _____

Ta bestia zaczęła iść za mną. —> _____

Słuchałem tego słynnego szarpidruta. —> _____

Wyrzuciłem wczoraj różne stare graty. —> _____

- 14.** W tekście podkreśl wszystkie przymiotniki i przysłówki oceniające.

Michał w czasie ostatniej lekcji plastyki stworzył doskonałą kopię reprodukcji z książki. Pomyślał, że to może być dobry sposób na poznawanie wybitnych dzieł światowego malarstwa. Odkrywanie szczegółów na obrazie okazało się bardziej interesujące, niż przypuszczał. Chłopiec zdecydował, że gotowe dzieło pokaże nauczycielce. Szybko podszedł do biurka, a zachwycona pani po obejrzeniu jego dzieła zachęciła go do tworzenia kolejnych prac. Obiecała, że pokaże je na wystawie podczas szkolnego dnia talentów.

Wypowiedzenia złożone

- 15.** Połącz ze sobą części zdań złożonych. Podkreśl w nich orzeczenia.

• Marysia malowała obraz farbami akrylowymi	• więc Marysia musiała odkupić ubranie.
• Farby akrylowe nie spierają się,	• żeby w przyszłości zakładała fartuszek.
• Sukienka była pożyczona od Zosi,	• bo ona zawsze znajdzie rozwiązanie.
• O radę zapytała swoją babcię,	• i pochlapała całą sukienkę.
• Babcia powiedziała jej,	• ponieważ są bardzo trwałe i gęste.

16. Podkreśl orzeczenia w wypowiedziach i pokoloruj dymki na ilustracji:

- na żółto ze zdaniami pojedynczymi,
- na zielono z równoważnikami zdania,
- na pomarańczowo z wypowiedziami złożonymi.

17. Dokończ rozpoczęte zdania złożone. Podkreśl orzeczenia w zdaniach składowych.

Marzę o projektowaniu samochodów wyścigowych, więc _____

_____.

Chętnie uczęszczam na próby chóru, ponieważ _____

_____.

W wolnych chwilach rozwiązuję krzyżówki i _____

_____.

Ja interesuję się modelarstwem, a _____

_____.

18. Przeczytaj podpisy pod rysunkami.

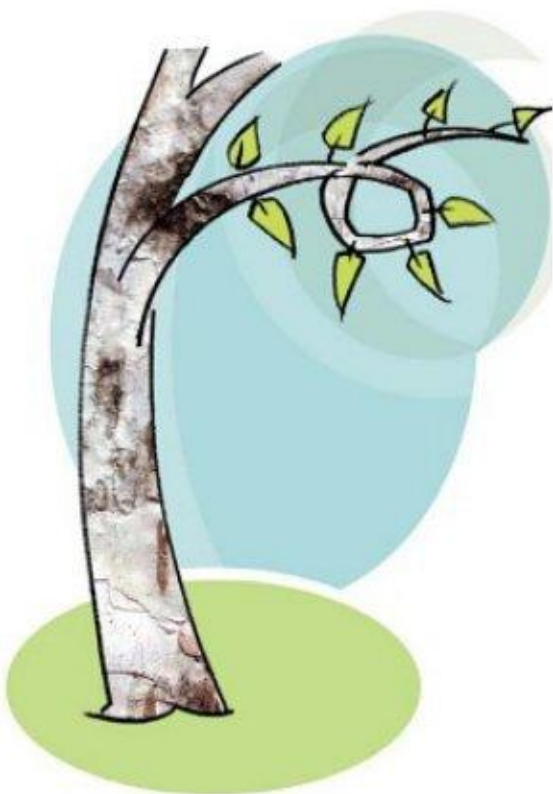
- a. Odszukaj i podkreśl orzeczenia w zdaniach.
- b. Które podpisy nie są zdaniami? Po czym to można poznać? Podaj nazwę tego rodzaju wypowiedzeń.
- c. Zaznacz zdania złożone. Powiedz, z ilu zdań składowych jest zbudowane każde z nich.

Wzór:

Tuman kurzu wznosi się nad polem, piasek sypie się w oczy.

zd. składowe

zd. składowe

Zieleni się gałąź brzozy,
którą poskręcały wiatry.

Młodzieniec przechadza się po parku.

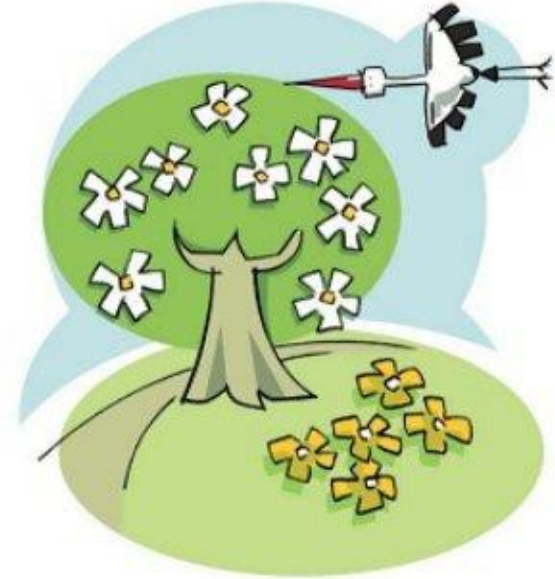
Nimfy kąpią się i bawią.

Czaple nad jeziorem.

Słońce wschodzi, zalewa światłem ziemię.

Pejzaż wiosenny.

- 19.** Określ, jakiego typu wypowiedzeń użył Jan Brzechwa w wierszu *Sum*. Podkreśl dwiema liniami orzeczenia i zapisz obok, jaki to rodzaj zdania.

Mieszkał w Wiśle sum wąsaty,

Znakomity matematyk.

• zdanie pojedyncze

Krzyczał więc na całe skrzydła:

• _____

– Do mnie, młodzi przyjaciele!

• _____

W dni powszednie i w niedziele

Na życzenie mnożę, dzielę,

Odejmuję i dodaję,

I pomyłek nie uznaję!

• _____

Każdy mógł więc przyjść do suma

• _____

I zapytać: – Jaka suma?

• _____

A sum jeden w całej Wiśle

Odpowiadał na to ściśle.

• _____

20. Podkreśl orzeczenia w zdaniu złożonym. Podziel je pionowymi kreskami na poszczególne zdania składowe.

Jeden z nich pracuje pilnie, od rana słówka nie rzekł, jest smutny, nie słucha wesołych rozmów, często wzdycha, czasem nawet łzę ukradkiem ociera.

S.M. Posadzowa, *Stopka królowej Jadwigi*

21. Ułóż zdania złożone, w których opiszesz sytuacje przedstawione na obrazkach. Wykorzystaj podane wyrazy – każdy w jednym zdaniu składowym. Jakie funkcje pełnią te wyrazy w ułożonych przez ciebie zdaniach?

• tata

• samochód

_____, ponieważ _____

Wyrazy pełnią funkcję _____.

• wchodzą

• chcą

_____, gdyż _____

Wyrazy pełnią funkcję _____.

- 22.** Podkreśl przysłowia będące wypowiedziami złożonymi. Litery umieszczone obok nich, czytane pionowo, dadzą dwuwyrzowe rozwiązanie. Określ, z jakiego rodzaju wypowiedzeń składają się podkreślone przysłowia (r. – równoważnik, zd. – zdanie).

M	Nie wszystko złoto, co się świeci.	L	r. + zd.
O	Przyjaciół poznaje się w biedzie.	E	_____
A	Kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada.	U	_____
T	Bez pracy nie ma kołaczy.	K	_____
D	Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej.	D	_____
R	Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka.	O	_____
O	Nie rób drugiemu, co tobie niemiłe.	W	_____
P	Jedna jaskółka wiosny nie czyni.	E	_____
Ś	Komu w drogę, temu czas.	A	_____
Ć	Póty dzban wodę nosi, póki mu się ucho nie urwie.	!	_____

- 23.** Przekształć wypowiedzenia złożone w zdania pojedyncze. Użyj podanych wyrazów. Skorzystaj ze wzoru.

Wzór: Paweł marzył, że odniesie zwycięstwo w zawodach łuczniczych.

Paweł marzył o zwycięstwie w zawodach łuczniczych.

Zanim rozpoczął treningi, był pełen zapału. PRZED

Po pół roku przestał ćwiczyć, bo złamał nogę. Z POWODU

Gdy wznowił treningi, nadrobił stracony czas. PO

Teraz czeka, aż rozpoczną się eliminacje do zawodów. NA

Cała klasa trzyma kciuki, żeby Paweł zwyciężył. ZA

- 24. Przekształć pary zdań pojedynczych w zdania złożone. Do połączenia zdań użyj spójników podanych w nawiasach. Poprzedź je przecinkami. W razie potrzeby usuń zbędne wyrazy.**

W przyszłości na pewno zostanę wynalazcą. Słynę z niezwykłych pomysłów. (gdyż)

Stałem się znany w całej szkole. Wpadłem na sposób wydostawania ludzi z zamkniętych pomieszczeń. (kiedy)

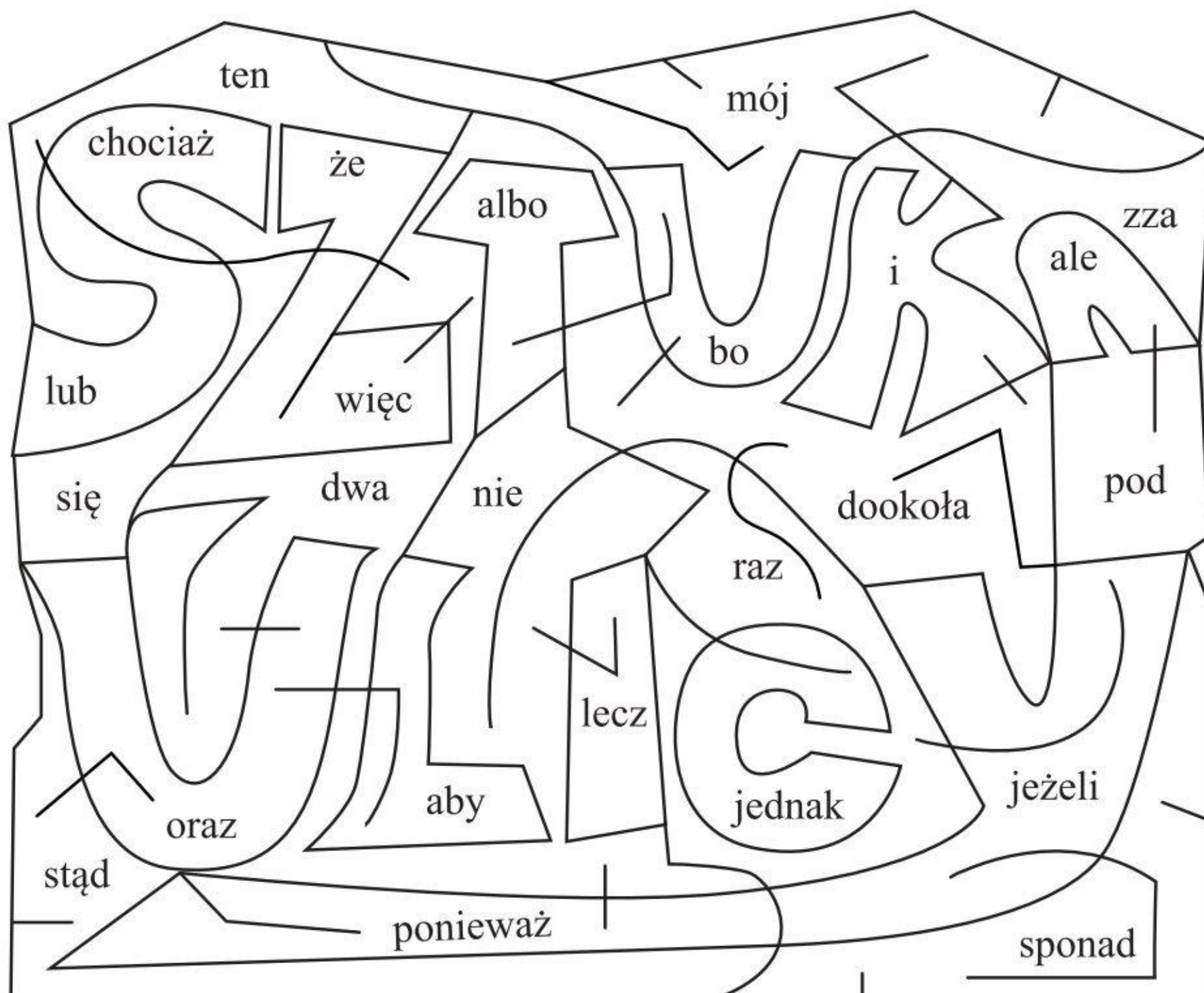
Użyłem bardzo silnego magnezu. Chciałem wyciągnąć Maćka z gabinetu stomatologicznego. (żeby)

Przystąpiłem do eksperymentu. Dentysta rozpoczął zabieg. (gdy)

W rezultacie znalazłem się w gabinecie dyrektora. Wyciągnąłem za drzwi nie tylko Maćka, lecz także cały fotel dentystyczny. (ponieważ)

Spójnik

25. Pokoloruj wyłącznie pola ze spójnikami.

26. Połącz wyrazy w związki wyrazowe za pomocą spójników dobranych z ramki. Postaw przecinki zgodnie z zasadami interpunkcji.

• i • ale • albo • oraz • lecz • lub

szczupły _____ silny

rozrywka _____ nauka

dowcipny _____ wesoły

siatkówka _____ koszykówka

zdolny _____ leniwy

książki _____ zeszyty

- 27.** Uzupełnij podane zdania pojedyncze odpowiednimi spójnikami. Napisz, jakie związki wyrazowe tworzą słowa połączone przez te spójniki.

W wakacje przeczytałem *Akademię pana Kleksa* _____ *Czarne Stopy*.

Dzisiaj wieczorem obejrzymy jeden film: *Niekończącą się opowieść* _____ *Spidermana*.

Mój kot Puszek ma mięciutką _____ puszystą sierść.

Nie widziałam dzisiaj w szkole _____ Zosi, _____ Maćka.

- 28.** Porównaj pary zdań. Postaw brakujące przecinki tam, gdzie jest to konieczne.

Nie lubię ciastek ani lodów.

Nie lubię ani ciastek ani lodów.

Muszę kupić trampki i kapcie.

Muszę kupić i trampki i kapcie.

Polska i Włochy zakwalifikowały się do finału.

I Polska i Włochy zakwalifikowały się do finału.

Zjem zupę albo drugie danie.

Zjem albo zupę albo drugie danie.

- 29.** Użyj odpowiednich spójników, aby połączyć wypowiedzenia pojedyncze w wypowiedzenie złożone.

• więc • jednak • ponieważ • i • jeżeli • że

Moja babcia często robi na drutach _____ wzbudziła moje zainteresowanie robótkami ręcznymi.

Szydełkowanie jest dość trudne, _____ opanowanie prostych technik zajęło mi sporo czasu.

To zajęcie wymagające dużo cierpliwości, _____ każde oczko jest dziergane osobno.

Efekt końcowy jest wart poświęconego czasu, _____ na razie muszę zająć się czymś innym.

Dowiedziałam się dzisiaj, _____ w przyszłym tygodniu mam klasówkę z matematyki.

_____ dobrze mi pójdzie, będę mogła dziergać dalej!

30. Z podanych par zdań pojedynczych utwórz zdania złożone. Podkreśl spójniki, które je łączą. Postaw przecinki we właściwych miejscach.

Wybrałem się do kina. Chciałem obejrzeć najnowszy film Roba Marshalla.

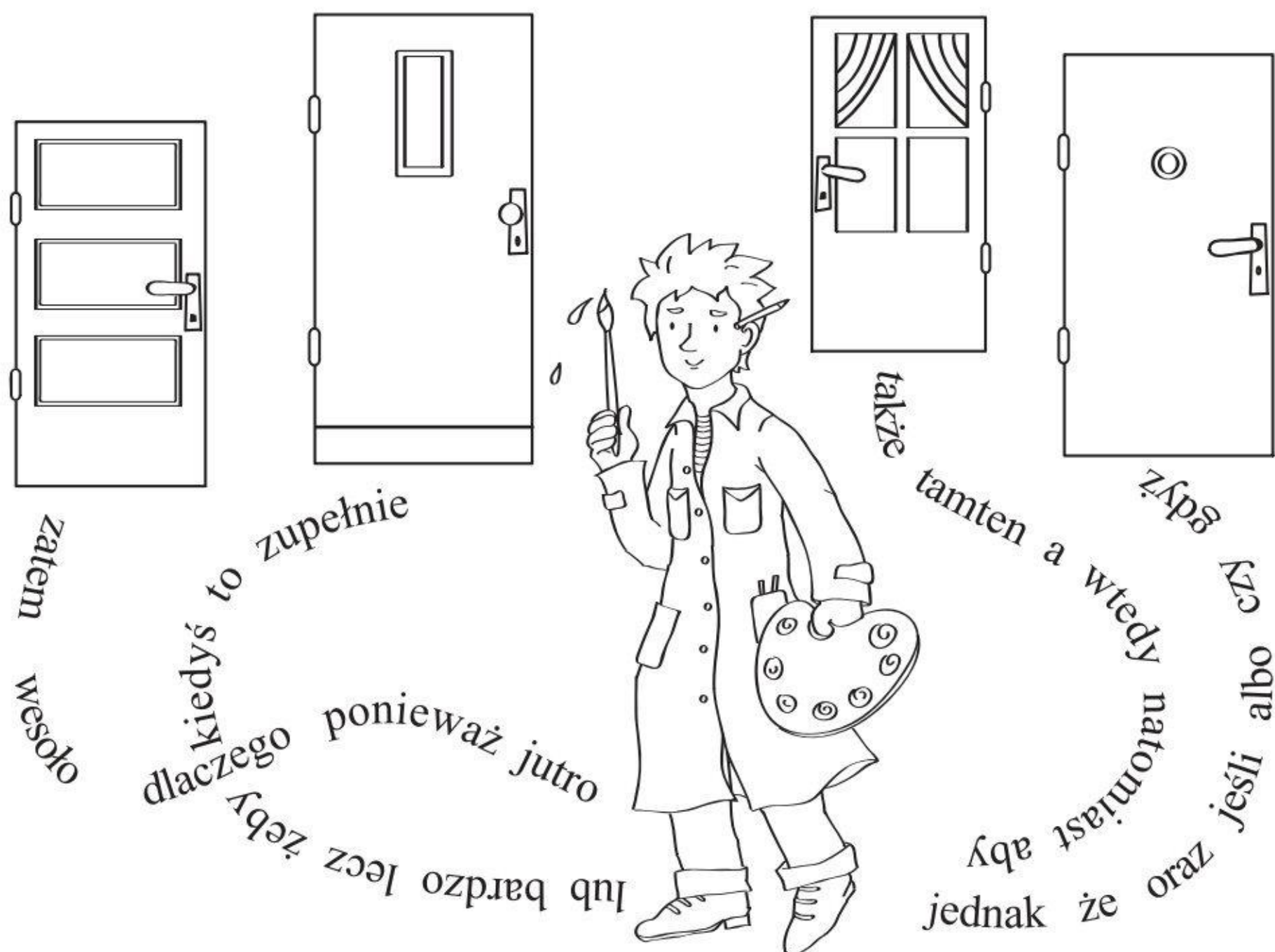
Nie lubię sam chodzić do kina. Zaprosiłem Małgosię.

Dowiedział się o tym Paweł. Zaczął niemądre dowcipy na nasz temat.

Teraz połowa klasy plotkuje. Podobno zakochałem się w Małgosi.

Wcale się tym nie przejmuję. Małgosia też nie zwraca uwagi na żarty Pawła.

- 31.** Pomóż malarzowi dotrzeć do jego pracowni – wybierz drogę z samymi spójnikami. Jeśli masz wątpliwości, czy dane słowo w tym ćwiczeniu jest spójnikiem, sprawdź to w słowniku.

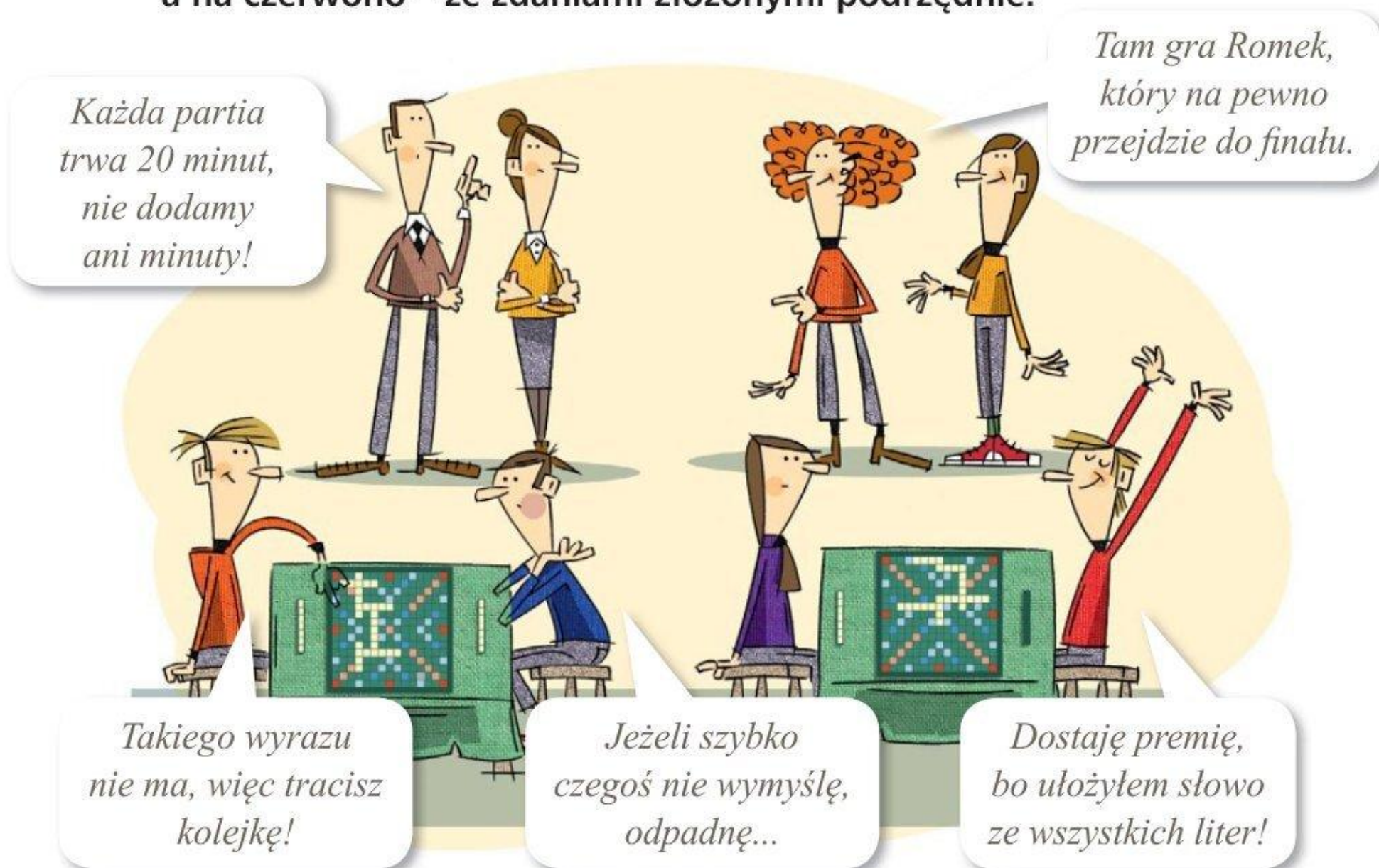

- 32.** Połącz sąsiadujące ze sobą zdania pojedyncze w zdania złożone. Zastosuj odpowiednie spójniki. Uważaj na poprawną interpunkcję! Zadanie wykonaj w zeszycie.

W naszym mieszkaniu odbywa się remont. Pokoje wyglądają jak po trzęsieniu ziemi. Nie mam miejsca na rozłożenie zeszytów. Ostatnio uczyłem się na balkonie. Dzisiaj pada deszcz. Chyba wyjdę na klatkę schodową. Zamknę się w łazience. Jutro mam klasówkę z historii. Muszę powtórzyć dzieje Polski w czasach Piastów. Zastanawiam się nad tym. Uczniowie w dawnej Polsce mieli podobne problemy podczas remontu mieszkań?

Zdania złożone współrzędnie i podrzędnie

- 33.** Przeczytaj wypowiedzi osób przedstawionych na ilustracji. Pokoloruj na niebiesko dymki ze zdaniami złożonymi współrzędnie, a na czerwono – ze zdaniami złożonymi podrzędnie.

- 34.** Połącz pary zdań pojedynczych i utwórz z nich zdania współrzędnie złożone. Wykorzystaj podane spójniki. Pamiętaj o poprawnej interpunkcji.

i • więc • ale • albo

Zazieleniły się drzewa. Ptaki rozpoczęły budowę gniazd.

Napisz do babci list. Wyślij kartkę z pozdrowieniami.

Upiekłam ciastka. Zapomniałam je zabrać.

Mam czas. Zagram z tobą w szachy.

35. Dokończ rozpoczęte zdania współrzędnie złożone.

Odrobię lekcje albo _____

Odrobiłem lekcje i _____

Odrobiłam lekcje, ale _____

Odrabiam lekcje, więc _____

36. Zastąp wyróżnione spójniki innymi, które pełnią taką samą funkcję. Których spójników używasz w mowie potocznej?

W niedzielę grałem w siatkówkę

oraz (_____) jeździłem na deskorolce.

Wyłącz radio **lub** (_____) zgaś telewizor.

Interesuję się filmem, **zatem** (_____) dość często chodzę do kina.

Poszedłbym na spacer, **lecz** (_____) nie mam czasu.

37. Przekształć podany tekst tak, aby zamiast zdań pojedynczych występowały w nim zdania współrzędnie złożone. Zdania możesz połączyć spójnikowo lub bezspójnikowo. Postaw przecinki tam, gdzie są konieczne.

Lubię gry komputerowe. Często w nie gram. Chętnie grałbym co dzień. Rodzice nie wyrażają na to zgody. Dorośli widzą wyłącznie złe strony tych gier. Ja dostrzegam tylko dobre. Nie możemy się porozumieć. Coraz częściej się kłócimy.

Ostatnio zapisałem się na karate. Z tego powodu będę miał przerwę w grze. Może to udobrucha rodziców.

38. Połącz ze sobą dwie części zdań podrzędnie złożonych.

Pójdę do Pawła, bo	siedzę zwykle w ławce.
Pójdę do Pawła, kiedy	nie mogę już patrzeć na książki.
Pójdę do Pawła, chociaż	skończę odrabiać lekcje.
Pójdę do Pawła, z którym	powinienem pouczyć się do klasówki.

39. Do każdego zdania dodaj krótkie zdanie podrzędne. Poprzedź je przecinkiem.

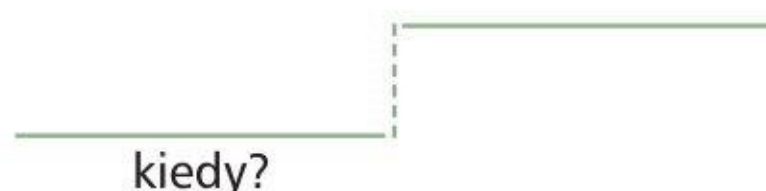
Ucieszyłam się z jej widoku (bo, ponieważ, gdyż)

Tomek odda mi tę grę (kiedy, gdy, dopiero gdy)

Ciągle marzę o błękitnej koszuli (którą)

40. W podanych wypowiedzeniach podkreśl linią falistą zdania podrzędne. Obok wpisz pytania, na które odpowiadają te zdania. Zilustruj zdania wykresami według wzoru.

Wzór: Gdy ostatnio byłem w bibliotece szkolnej, poprosiłem o powieść Winnetou.

Lubię powieści przygodowe, ponieważ odrywają mnie od rzeczywistości.

Powieść Karola Maya jest książką, którą poleciłbym każdemu.

W jesienne deszczowe wieczory chętnie przenoszę się tam, gdzie na koniach cwałują Indianie i kowboje.

Ponieważ lubię spędzać nad książką długie godziny, odrabiam lekcje zaraz po powrocie ze szkoły.

- 41.** Ułóż zdania złożone składające się z dwóch zdań składowych. To, które jest podrzędne, powinno informować o okolicznościach wykonania czynności. Wykorzystaj spójniki i zaimki podane w nawiasach. Nie zapomnij o przecinkach.

Wzór: Winnetou odwrócił się. – *kiedy?* (gdy, kiedy)
Winnetou odwrócił się, **gdy** usłyszał za sobą cichy szmer.

Winnetou odwrócił się. – *po co? w jakim celu?* (aby)

Indianie rozłożyli obóz. – *w jaki sposób?* (tak aby; w taki sposób, że)

Szeryf wystrzelił. – *dłaczego?* (dlatego że, bo)

42. Przekształć zdania pojedyncze w zdania podrzędnie złożone. Wykorzystaj słowa z nawiasów. Postaw przecinki.

Wzór: Babcia cieszy się z laurki namalowanej przez wnuczkę. (którą)
Babcia cieszy się z laurki, którą namalowała wnuczka.

Nie byłem na WF-ie z powodu grypy. (bo)

Zadzwonię zaraz po powrocie do domu. (jak tylko)

Cieszę się z twojego przyjazdu. (że)

43. Ułóż zdania do podanych wykresów.

_____ który? _____

_____ kiedy? _____

Interpunkcja w zdaniach złożonych

- 44.** Rozpoznaj rodzaje podanych zdań i zakończ każde z nich odpowiednim znakiem interpunkcyjnym. Jeśli jest taka możliwość, możesz użyć dwóch znaków, np. *?!* albo *!...*

Czy widziałeś się wczoraj z Jackiem _____

Posłuchasz mnie wreszcie czy mam ci zabrać ten telefon _____

Uważaj, z twojej prawej strony jedzie samochód _____

Zamierzam wziąć udział w konkursie aktorskim _____

Zaczekaj na mnie _____

Ach, o to chodziło _____

- 45.** Zdecyduj, czy w zaznaczonych miejscach należy postawić znaki interpunkcyjne. Tam, gdzie to możliwe, zamiast przecinków zastosuj dwukropki, myślniki lub średniki.

Od kilku dni zastanawiamy się ☐ gdzie pojechać na majówkę. Mamy do wyboru ☐ wycieczkę nad morze ☐ wędrowkę po górach ☐ albo zwiedzanie pięknych polskich miast. Tak się złożyło ☐ że jeszcze nigdy nie byłam nad morzem ☐ zawsze jeździłam z rodziną nad jeziora. Jestem bardzo ciekawa ☐ czy piasek bałtyckich plaż ☐ jak twierdzi Marek ☐ jest rzeczywiście ☐ taki miękki i przyjemny. Franek upiera się ☐ że nad morzem nigdy nie ma nic do roboty ☐ sto razy lepiej ☐ mawia ☐ jest w górach. Antek jest za zwiedzaniem ☐ już zaczął marzyć o wejściu na Wawel ☐ spacerze po zamojskiej starówce ☐ a także o pałaszowaniu toruńskich pierników.

- 46.** Uzupełnij zdania podanymi określeniami. Zadaj pytanie o każde z nich. Pamiętaj, że wyliczane określenia tego samego typu muszą być oddzielone przecinkami.

Maluję pejzaż. (jesienny • wiejski • kolorowy)

Król panuje od lat. (sprawiedliwy • Danii • stary)

Brat poszedł właśnie do szkoły. (jej • młodszy • wesoły)

Odałam rower do serwisu. (mój • drugi • zepsuty)

- 47.** Podkreśl lub otocz pętlą te słowa, przed którymi zazwyczaj stawiamy przecinki.

który • żeby • i • oraz • czy • gdzie • aby • lub
• kiedy • albo • że

- 48.** Oznacz typy zdań. Wstaw literę *W* przy zdaniach złożonych współrzędnie, a *P* – przy zdaniach złożonych podrzędnie. Przypomnij reguły dotyczące stawiania przecinków w tego typu zdaniach. Weź pod uwagę podane przykłady.

Chłopcy z naszej klasy pojechali do Wrocławia, gdzie biorą udział w międzyszkolnych mistrzostwach piłki ręcznej. [_____]

Bardzo denerwowali się przed meczem, ale trener podnosił ich na duchu. [_____]

Pomimo dużego stresu wzięli się w garść i udało im się pokonać przeciwników. [_____]

Trener obiecał im nagrodę, jeśli wygrają rozgrywki. [_____]

Może pojedą na wspólny wypoczynek nad morze albo wybiorą się w podróż śladami najslynniejszych zawodników. [_____]

Ciekawi mnie, czy uda im się dojść do wielkiego finału. [_____]

49. Połącz dwie części zdań podrzędnie złożonych i zapisz je poniżej – pamiętaj o poprawnym stosowaniu przecinków.

Wróciłem wcześniej do domu...

Zwykle zajmuje się tym mama...

Nie jestem zbyt zaawansowanym kucharzem...

Znalazłem w internecie bloga...

Zamieszcza tam proste przepisy...

Dzisiaj chcę wszystkich zadziwić tym...

Jeżeli ich nie spalę...

...że usmażę kotlety schabowe.

...jednak postaram się zrobić coś jadalnego.

...którego autor jest takim kuchennym łamagą jak ja.

...mama będzie ze mnie dumna.

...bo muszę przygotować obiad dla całej rodziny.

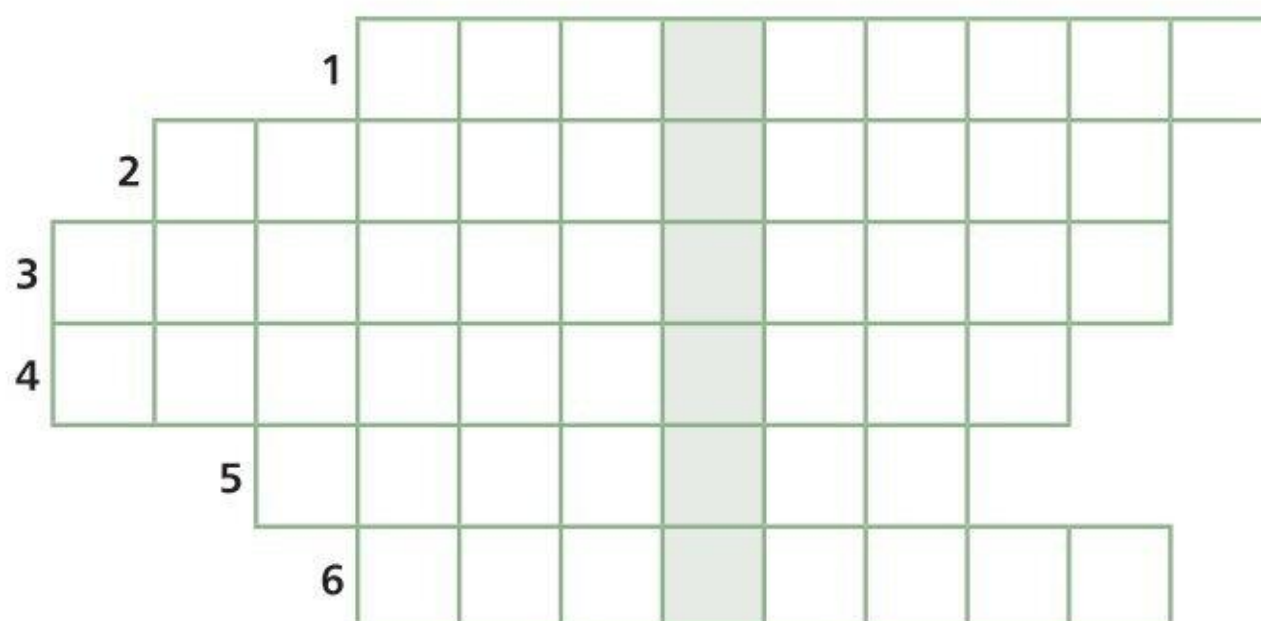
...ale ciężko zachorowała na zapalenie płuc.

...z którymi poradzi sobie każdy.

O częściach mowy raz jeszcze

50. Uzupełnij krzyżówkę nazwami części mowy poznanych w klasach 4 i 5.

1. Wyraża czynności i stany. Odmienia się przez liczby, osoby, czasy, rodzaje.
2. Często pochodzi od przymiotnika, wówczas się stopniuje. Łączy się w związki z czasownikami.
3. Odpowiada na pytania: jaki? jaka? jakie?
4. Odmienia się przez przypadki, ale nie przez rodzaje – ma określony rodzaj.
5. Łączy słowa w związku współrzędnym lub zdania w zdaniu złożonym.
6. Występuje wraz z rzeczownikiem w wyrażeniu: *w lesie*.

Rozwiązanie: człowiek

– czyli taki, który dotrzymuje słowa.

- 51.** W tekście odzyskaj wszystkie rzeczowniki, przymiotniki i liczebniki. Wpisz je w odpowiednie pola diagramów, a dowiesz się, czego dokonał autor relacji. Słowa wpisuj w kolejności występowania w tekście.

Przejeżdżaliśmy w pięciu przez piękne górskie łąki. To był już jedenasty dzień naszej tajnej misji do kraju księcia Łukasza, sekretnego sojusznika króla. Wtem drogę zagroziło nam dwudziestu groźnych zbójów, którzy zażądali naszych koni.

RZECZOWNIKI

13	16				2	24				1			9		19			5			17		
15					14	12					18												
		8				4				22		6											

PRZYMOTNIKI

7							20						23										10
		21			3	25																	

LICZEBNIKI

		26							11														
--	--	----	--	--	--	--	--	--	----	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26

- 52.** Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasowników w czasie przeszłym.

Dziesięcioro dzieci _____ się przed szkołą. (zebrać)

Ja, Tomek, Franek i bracia Bąk _____ (wygrać) turniej koszykarski. Nasza piątka _____ (zdobyć) największą liczbę punktów.

Sześć nauczycielek _____ (rozmawiać) z rodzicami.

53. Uzupełnij podpisy pod ilustracjami – użyj wskazanej części mowy.

Wzór:

srebrny pierścionek
przymiotnik opisujący

macha _____ okna
przyimek

_____ szczeniąt
liczebnik zbiorowy

_____ krajobraz
przymiotnik oceniający

dzieci biegają _____
przysłówek

chłopiec _____ dziewczynka
układają puzzle spójnik

_____ w Krakowie
rzeczownik – nazwa własna

Strony czasownika

- 54.** W wypowiedziach z dymków podkreśl na niebiesko czasowniki w stronie czynnej, a na czerwono – w stronie biernej.

Ja nie solilem...

*To ciasto wygląda
przepysznie!*

*Pokroiłam już
marchewkę!*

*Zawsze jestem tu goszczona
jak królowa!*

Zupa już była solona.

- 55.** W podanych zdaniach zastosowano orzeczenia imienne. Zaznacz te z nich, w których występuje czasownik w stronie biernej.

Widok za moim oknem jest dziś przepiękny.

Drzewa w sadzie zostały przykryte śnieżną pierzynką.

Nocny przymrozek nie był szczególnie uciążliwy.

Ulice już zostały odśnieżone.

W takie zimowe dni poranne kakao jest jeszcze pyszniejsze niż zwykle.

- 56.** Przekształć zdania w taki sposób, żeby zmienić w nich formę orzeczenia ze strony czynnej na bierną lub odwrotnie.

Wzór: Drwal ociosał drewnianą kłodę. —> Drewniana kłoda została ociosana przez drwala.

Ciocia Basia pilnuje mojego dwuletniego brata. —>

Złoty medal został przyznany przez sędziów Krysi. —>

Przemek zaśpiewał starą polską pieśń. —>

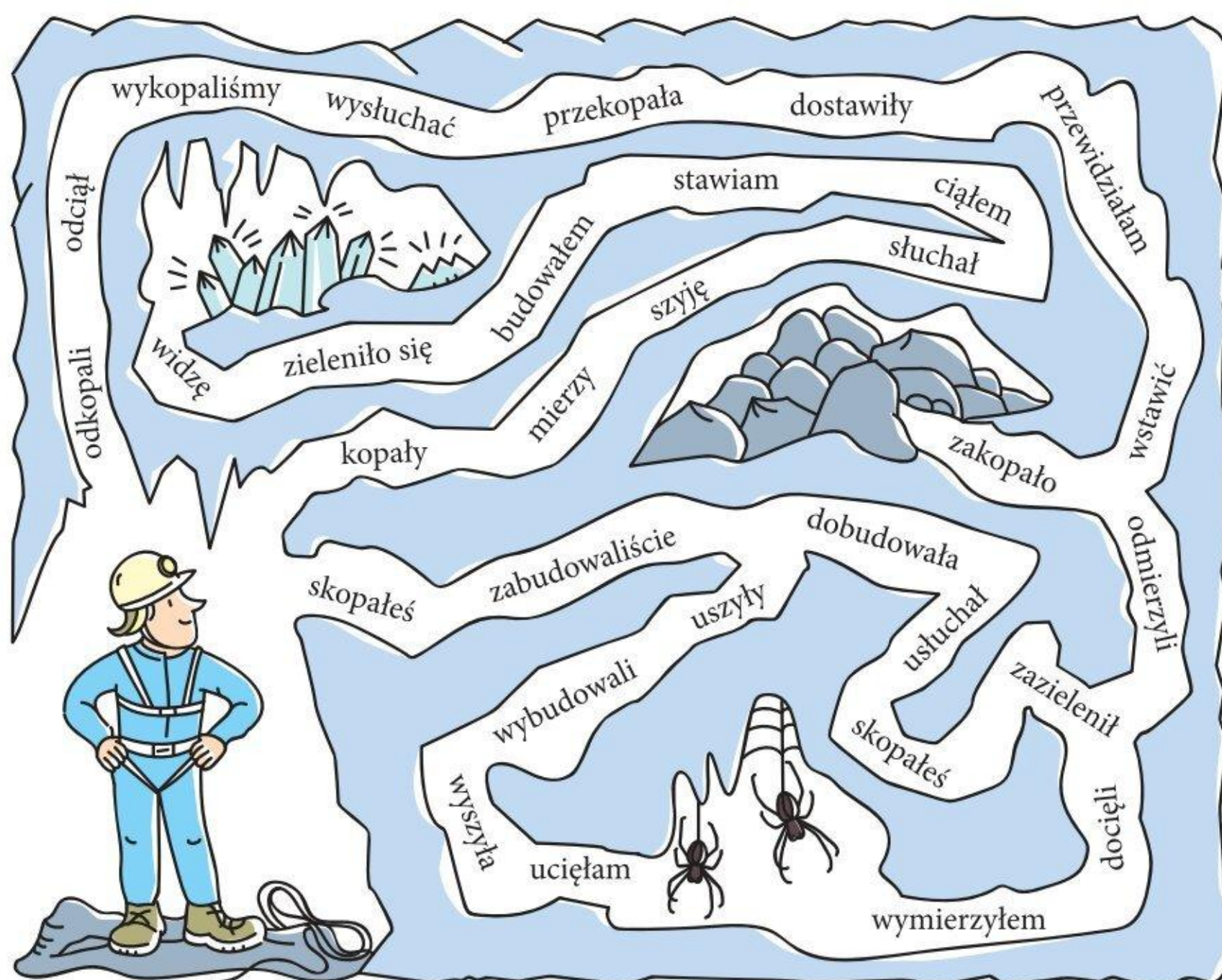
Ten obraz został wystawiony na sprzedaż przez mojego dziadka. —>

- 57.** Przekształć tekst w taki sposób, aby mówił w nim Paweł, a nie jego mama. Zastosuj czasowniki w stronie biernej.

Ostatnio zawiozłam mojego syna, Pawła, na jego pierwszy konkurs dla młodych aktorów. Przez miniony miesiąc wspierałam go, kiedy przygotowywał monolog Neville'a z ostatniej części książki o Harrym Potterze. W drodze na konkurs bardzo się denerwował, więc go uspokajałam. Na szczęście mimo tremy poradził sobie świetnie. Z przejęciem obserwowałam, jak Paweł wchodzi na scenę i przekonująco wciela się w bohatera. Sędziowie również go docenili i przyznali mu trzecie miejsce. To świetny wynik, bo przecież to jego pierwsze kroki w aktorstwie!

Czasownik dokonany i niedokonany

- 58.** Pomóż grotolazowi znaleźć drogę do komnaty pełnej pięknych kryształów. Prowadzi do niej ścieżka z czasownikami niedokonanymi.

59. Uzupełnij podane zdania odpowiednio dobranymi czasownikami – dokonanymi lub niedokonanymi.

- „wziąć” czy „brać”?

Już za chwilę _____ się do roboty.

Codziennie _____ dwie kanapki do szkoły.

- „sprzątać” czy „posprzątać”?

Wychodzisz z domu? A _____ już w kuchni?

Kiedy _____ w pokoju, natknęłam się na stary pamiętnik.

- „drukować” czy „wydrukować”?

To urządzenie źle _____, wszystko jest rozmazane.

Poprosiłem Tomka, żeby _____ mi materiały do szkoły.

- „psuć” czy „zepsuć”

Kiedy poszliśmy na spacer, pogoda nagle zaczęła się

_____.

Mama za wcześnie po mnie przyszła i _____ nam całą zabawę.

60. Utwórz jak najwięcej czasowników dokonanych przez dodanie do podanych czasowników niedokonanych odpowiednich cząstek.

- gotować • pisać • robić

- prze- • na- • do- • z-/s- • wy- • u- • od- • za-

61. Do podanych czasowników dopisz ich niedokonane lub dokonane odpowiedniki według wzoru. Zwróć uwag na różnice w znaczeniu.

Wzór: malować – odmalować

rosnąć – _____

nieść – _____

_____ – pokolorować

robić – _____

drzeć – _____

_____ – pognieść

_____ – wykrzyczeć

_____ – przenieść

62. Uzupełnij zdania czasownikami dokonanymi lub niedokonanymi w odpowiedniej formie. Skorzystaj ze wzoru.

Wzór: Moja rodzina odnawiała mieszkanie dziadka aż pół roku.

Kiedy wreszcie je odnowiliśmy, dziadek zaprosił nas na przyjęcie.

- Zapisywałem dyktowane przez panią informacje, jak mogłem najszybciej.

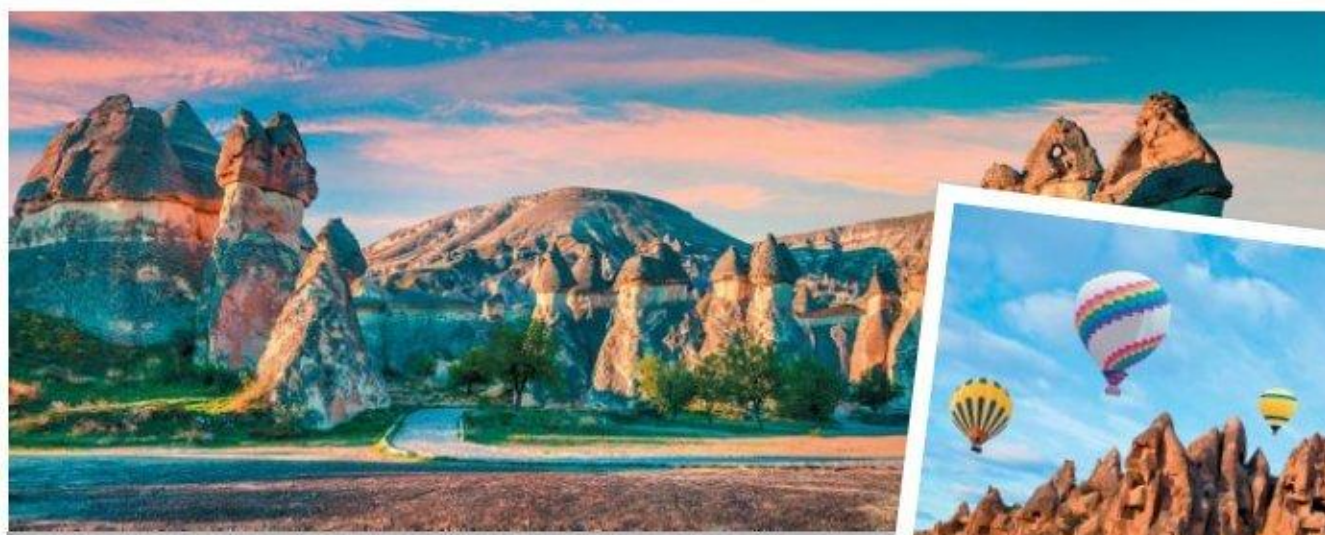
Niestety, nie wszystko dokładnie _____.

- Przez trzy godziny oglądaliśmy wystawę obrazów w galerii.

Kiedy ją _____, zeszliśmy do sklepiku po pamiątki.

- Pani z agencji turystycznej wielokrotnie zapewniała nas, że w Turcji jest bezpiecznie.

_____ nas też, że w razie czego możemy dzwonić do opiekuna wycieczki.

Tryby czasownika

63. W wypowiedziach zasłyszanych w biurze podróży podkreśl czasowniki:

- w trybie oznajmującym – na zielono,
- w trybie rozkazującym – na czerwono,
- w trybie przypuszczającym – na niebiesko.

64. W kąciку złotych myśli klasy 6 podkreśl na czerwono czasowniki w trybie rozkazującym, a na zielono – w trybie oznajmującym.

- 65.** Ułóż dwie listy: swoich marzeń i swoich postanowień. W pierwszej użyj trybu przypuszczającego, w drugiej – trybu oznajmującego.

Lista marzeń:

Chętnie zamieszkałabym w dżungli.
Wybrałbym się na bal.

Lista postanowień:

Udam się w podróż do Afryki.
Pójdę na dyskotekę.

- 66.** Które zdania wyrażają polecenie, a które – życzenie? Podpisz kolumny nazwą trybu, w jakim zostały użyte czasowniki w podanych zdaniach.

Pożycz mi zeszyt.	–	Mógłbyś mi pożyczyć zeszyt?
Podaj mi cukier.	–	Mógłbyś mi podać cukier?
Chodź ze mną do kina.	–	Może poszedłbyś ze mną do kina?
Idź wreszcie po zakupy!	–	Może poszedłbyś po zakupy?

- 67.** Utwórz odpowiednie formy czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj właściwy tryb.

Tryb przypuszczający:

_____ mi pomóc w lekcjach? (móc)

Może ona _____ w naszej drużynie. (zagrać)

_____ psa na spacer, ale pada deszcz. (wziąć)

Tryb oznajmujący:

Znowu _____ do południa, ty śpiochu. (spać)

Koledzy z ochotą _____ ze mną jutro do kina. (pójść)

_____ tą drogą bez końca. (iść)

Tryb rozkazujący:

Proszę, _____ mój portret. (namalować)

_____ wentylator, bo jest bardzo duszno. (włączyć)

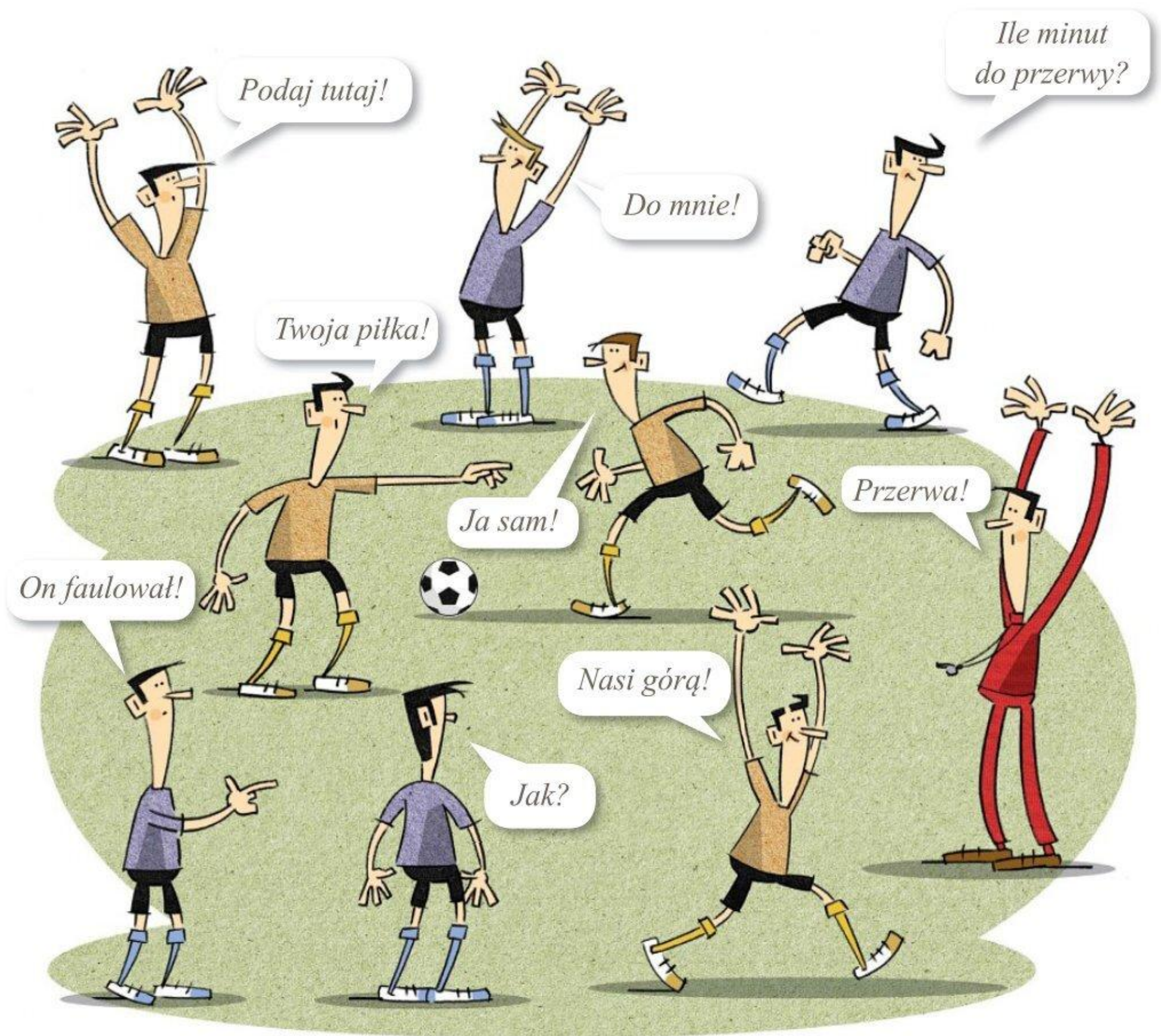
_____ nam wasze ulubione zakątki miasta. (pokazać)

68. Zmień zdania wyrażające rozkaz na grzeczniejsze, wyrażające prośbę lub życzenie. Zastosuj tryb przypuszczający.

Zaimek

69. Przeczytaj wypowiedzi w dymkach. Podkreśl w nich zaimki różnymi kolorami w zależności od tego, jaką część mowy zastępują: rzeczownik – niebieskim, przymiotnik – żółtym, przysłówkę – zielonym, liczebnik – czerwonym. Przekreśl dymek, w którym nie ma ani jednego zaimka.

70. Wpisz odpowiednie formy zaimka *ty*. Określ jego przypadek w każdym zdaniu.

Jak _____ dziwnie wyglądasz! _____

Nigdy _____ nie widziałem w takiej fryzurze. _____

Przyglądam _____ się ze zdumieniem. _____

Podziwiam _____ za odwagę. _____

Chciałbym pójść z _____ na rower. _____

Jutro opowiem o _____ przyjacielowi. _____

71. Wpisz poprawne formy zaimków podanych w nawiasach. Zwróć uwagę, jakich form zaimków – dłuższych czy krótszych – używamy na początku zdania, po przyimkach lub w przeciwstawieniach.

Nie chce _____ się zmywać. _____ się to nie podoba. (mi, mnie)

Ale _____ się udało! _____ zawsze dopisuje szczęście. (tobie, ci)

Zajrzyj do _____ po lekcjach. Nie widziałem _____ od dwóch dni. (niego, go)

_____ nie można ufać. Daj _____ tę książkę. (mu, jemu)

Bardzo _____ lubię. Bardziej lubię _____ niż jego. (ciebie, cię)

72. Uzupełnij dialog zaimkami, które pomagają w określeniu, do kogo należą omawiane przedmioty.

– Hej, bracie, nie widziałeś _____ czerwonej sukienki?

– Przecież nie wiem, gdzie są _____ rzeczy!

– Może mama przez przypadek pomieszała _____ ubrania...

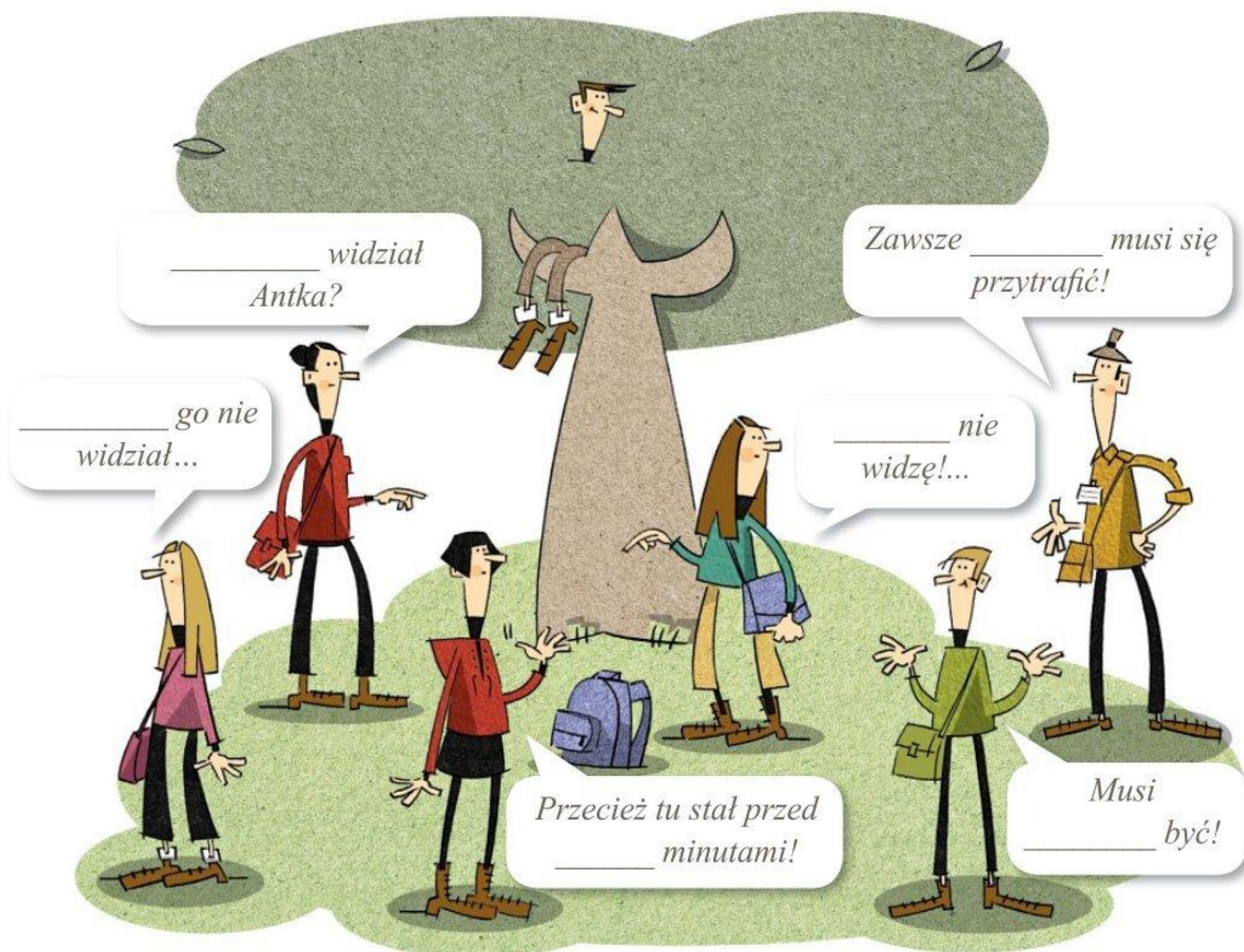
– Jak mogła pomylić _____ sportowe koszulki z _____

fatałaszkami?! Spytaj Kaśkę, może _____ kreacja zawieruszyła się

w _____ szafie.

73. Uzupełnij dymki podanymi zaimkami.

• nic • nikt • coś • gdzieś • ktoś • kilkoma

74. Uzupełnij zdania odpowiednimi zaimkami wskazującymi z ramki.

• to • tamten • tamta • ta • tym

_____ klasówka nie poszła mi tak dobrze jak _____ z biologii.

Jacek dostał się do szkolnej reprezentacji siatkarskiej? _____
niewiarygodne!

Przymierzę _____ sweter. Może będzie mi bardziej do twarzy niż
w _____?

75. Zastąp powtarzające się rzeczowniki i przymiotniki odpowiednimi zaimkami. Porównaj teksty – przed zmianą i po niej.

Paweł to świetny kolega. Na Pawle można polegać jak na Zawiszy. Chciałbym zostać przyjacielem Pawła.

Moja starsza siostra kupiła sobie modną sukienkę. Też bym chciała mieć modną sukienkę. Niestety, nie udało mi się namówić rodziców do kupienia modnej sukienki.

76. Popraw tekst – wprowadź zaimki, aby zlikwidować powtórzenia.

Kiedy miałem pięć lat, dziadek kupił mi na urodziny pierwszy z moich stu komiksów. To zapoczątkowało moją wielką miłość do komiksów. W komiksach uwielbiam porywające historie i piękne ilustracje. Komiksy mogę czytać godzinami, przyglądając się rozwiązaniom graficznym. Z biegiem czasu mój gust się zmienił: kiedyś wolałem pogodne historie dla dzieci, a dziś zaczytuję się w komiksach o superbohaterach. Cieszę się, że teraz na podstawie wielu komiksów o superbohaterach są kręcone nowe filmy.

77. Uzupełnij zdania odpowiednimi zaimkami zastępującymi przysłówki.

• kiedy • tam • nigdy • niekiedy • odkąd • kiedyś • tyle • nigdzie

_____ mamy działkę w lesie, zaczęłam interesować się gatunkami ptaków. _____ wcześniej nie zajmowałam się biologią. _____ tylko mnie nudziła. Jednak od _____ sójka złożyła jajka w naszej budce dla

ptaków i wykluły się _____ pisklęta, ptaki mnie zafascynowały. Teraz biegam z lornetką po lesie na _____ długo, na ile pozwoli mi mama – i wypatruję dzięciołów, kukułek i zięb. _____ nawet udaje mi się spotkać wilgę, _____ jednak nie widziałam kani.

78. Odszukaj pasujące części zdania złożonego i połącz je za pomocą zaimka wybranego spośród podanych. Zapisz zdania poniżej – pamiętaj o poprawnej interpunkcji.

• kiedy • którego • co • jakie • gdzie • które

Z nauką nigdy nie miałam kłopotów...
Jednak w zeszłe wakacje poznałam Marka...
Teraz spędzam z nim czas...
Wspólnie chodzimy do księgarni...
Marzę ciągle o czytaniu takich książek...
Znajomość z Markiem może się odbić na moich ocenach...
...bardzo polubiłam.
...wyszukujemy nowości książkowe.
...wyszukujemy na półkach.
...tylko mam wolną chwilę.
...przecież też są ważne.
...niezmiernie cieszyło moich rodziców.

79. Czy to zaimek, czy to spójnik? Podkreśl wszystkie zaimki na czerwono, a spójniki – na niebiesko.

- wtedy • więc • ale • czyja • który • oraz • skąd
- które • aby • jeżeli • kiedy

80. Wykorzystaj zaimki z dymków, aby ułożyć własne pytania do ulubionego aktora. Zapisz te pytania pod ilustracją.

Wykrzyknik

81. W wypowiedziach uczestników pokazu fajerwerków podkreśl wszystkie wykrzykniki.

82. W wykreślance znajdź osiem wykrzykników. Pozostałe litery utworzą hasło.

o	d	z	a	c	h
j	b	h	o	p	i
e	u	e	ń	d	o
j	m	o	j	b	a
r	h	a	l	o	j
t	r	a	c	h	y

Hasło: _____

83. Ułóż wypowiedzi pasujące do podanych sytuacji. W każdym zdaniu użyj co najmniej jednego wykrzyknika.

Drużyna z twojej szkoły wygrała miejski międzyszkolny turniej siatkarski. Witacie ich z transparentami przed wejściem do budynku.

Pies sąsiada wszedł do twojego ogródka i chce zjeść grillowaną kiełbasę z twojego talerza.

Na spotkanie z koleżankami wpadasz cała przemoczona, zziębnięta i spóźniona – jechałaś rowerem i nagle rozpętała się okropna burza.

Dowiedziałeś się właśnie, że obóz, na który miałeś jechać z kolegami, został odwołany.

Partykuła

84. Uzupełnij wypowiedź Tomka partykułami z ramki.

• oczywiście • czy • choćby • naprawdę • nie • przecież • nie • niech

Bartek, słuchaj, _____ mogę zrozumieć, dlaczego _____ chcesz przyjść _____ na chwilę. Będzie mi _____ bardzo przykro, przecież to moje urodziny! _____ rozumiem, że masz szlaban, ale urodziny ma się _____ raz do roku! _____ moja mama może zadzwonić do twojej? _____ się zdzwonią, może to odniesie skutek!

85. Dopisz do czasowników i zaimków podane partykuły.

• -że • -ż • -bym • -byś

- Weź_____ się w końcu do pracy!
- Dał_____ ci dobrą radę, jak_____ wiedział, co masz zrobić.
- Dał_____ mi już spokój.
- Gdzie_____ to mogłam położyć?
- Niech_____ to się wreszcie skończy!

86. Uzupełnij zdania podanymi wyrazami, do których najpierw dodaj odpowiednie partykuły.

• która • kiedy • sprzątaj • gdzie • jaka

- _____ straszna nasza klęska!
- _____ to godzina mija?
- _____ szybciej, leniuchu.
- _____ się doczekamy niepodległości?!
- _____ będzie nam lepiej niż w domu?

87. Zmień znaczenie podanych wypowiedzi za pomocą wskazanych partykuł.

Udało się to sprawnie zorganizować. —> oby

Nie zaniedbałam nauki. —> wcale

Poświęcił mi godzinę. —> blisko

Pojechałem na wakacje do Grecji. —> bym

Zamknąłeś drzwi. —> czy

Raz się pomyliłem. —> tylko

Temat i końcówka wyrazu

88. Z wypowiedzi w dymkach wypisz trzy pary powtarzających się rzeczowników w różnych przypadkach. Oddziel w nich tematy od końcówek.

- 89.** Oddziel pionową kreską tę część rzeczownika, która zmienia się podczas odmiany przez przypadki.

	Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
M.	marynarz	marynarze
D.	marynarza	marynarzy
C.	marynarzowi	marynarzom
B.	marynarza	marynarzy
N.	marynarzem	marynarzami
Ms.	o marynarzu	o marynarzach
W.	marynarzu!	marynarze!

- 90.** Uzupełnij podane zdania odpowiednimi formami rzeczownika *skarb* w liczbie mnogiej. Oddziel końcówki w dopisanych wyrazach.

Chłopcy postanowili odnaleźć legendarne _____ w ruinach zamczyska.

Chcieli podzielić się _____ ze swoimi przyjaciółmi.

Poszukiwacze _____ wyruszyli do zamku o północy.

W zachwycie przyglądali się odkopanym _____.

Opowiadali potem o wspaniałych _____ wszystkim kolegom.

Obecnie odnalezione _____ znajdują się w muzeum archeologicznym.

- 91.** W podanych wyrazach oddziel kreseczką temat od końcówki. Wypisz tematy.

tania taniej tanią temat: _____

próżny próżnymi próżną temat: _____

taka takiej taką temat: _____

Andrzej Andrzejowi Andrzejem temat: _____

kilka kilkoma kilku temat: _____

92. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami wyrazów podanych w nawiasach. Pamiętaj o właściwych końcówkach w odmianie wyrazów.

Z _____ rozchodził się apetyczny zapach ciasta.
(piekarnik)

Niechętnie odszedłem od _____ komputera. (mój)

_____ kotka bezszelestnie wyszła zza fotela. (puszysty)

Wzdłuż muru biegły _____ wąskie ścieżki. (dwa)

Dawno nie jadłam tak _____ tortu. (smaczny)

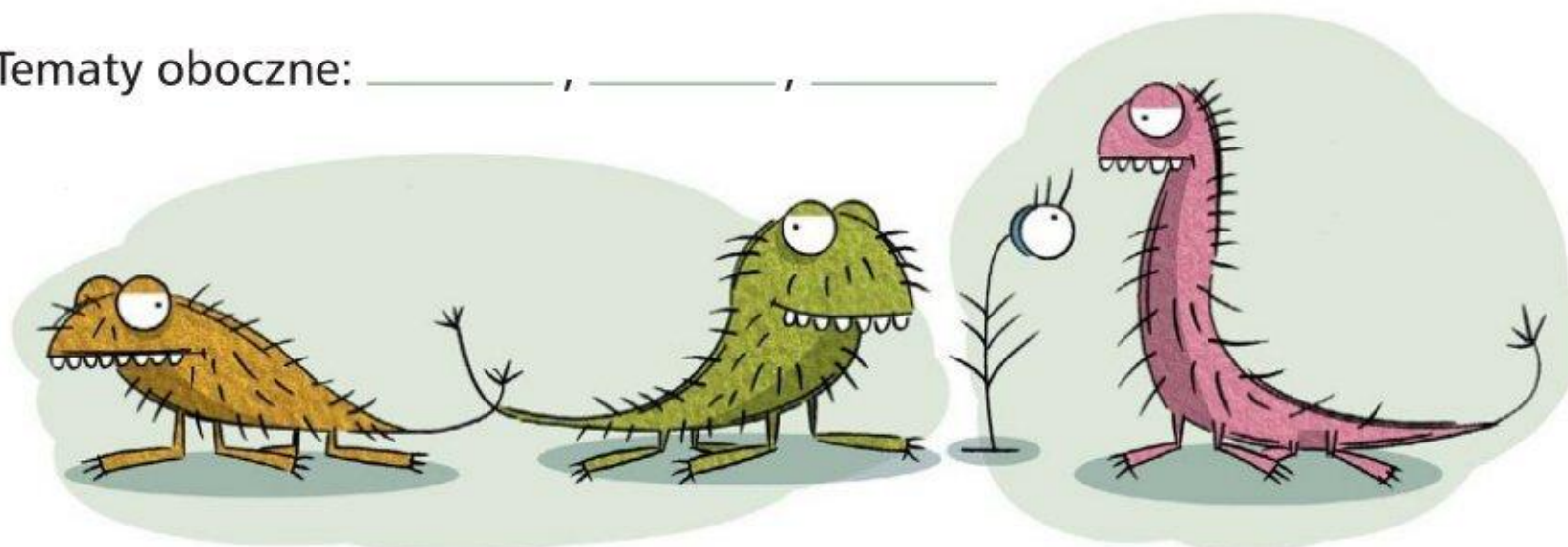
Górale właśnie _____ konie do bryczek. (zaprzęgać)

93. Oddziel pionową kreską końcówkę od tematu w wyrazie *potwór*. Odmień w podobny sposób rzeczownik *wzór* i zapisz trzy tematy oboczne tego rzeczownika.

M.	potwór	potwory	wzór	_____
D.	potwora	potworów	_____	_____
C.	potworowi	potworom	_____	_____
B.	potwora	potwory	_____	_____
N.	potworem	potworami	_____	_____
Ms.	o potworze	o potworach	_____	_____
W.	potworze	potwory	_____	_____

Tematy oboczne: potwór-, potwor-, potworz-

Tematy oboczne: _____, _____, _____

94. Wzorując się na podanych przykładach, dopisz takie formy podanych wyrazów, w których występuje oboczność samogłosek. Wypisz głoski oboczne według wzoru.

Wzór: mąż – męża (ą:ę) twój – _____ (_____)
 wiezie – wiozą (_____) bierze – _____ (_____)
 opór – _____ (_____) mieli – _____ (_____)
 wór – _____ (_____) dąb – _____ (_____)

95. Wypisz wszystkie oboczności w tematach podanych rzeczowników.

miód	koło	topór	utwór	krąg
miodu	kole	toporem	utwory	kręgu
miodzie	kół	toporze	utworze	kręgiem

d : dzi	_____	_____	_____	_____
o : ó	_____	_____	_____	_____

96. Podkreśl e ruchome w podanych parach wyrazów.

sen – snu	maska – masek	pchła – pcheł
sweter – swetra	wiązka – wiązek	wełna – wełen
wicher – wichru	rukka – rurek	deska – desek

97. W których z podanych rzeczowników występuje e ruchome? Podkreśl je. W razie wątpliwości utwórz formy dopełniacza (kogo? czego?) liczby pojedynczej tych rzeczowników.

Wzór: bez – bzu

• leń • mech • len • Paweł • płatek • pies • ser • oddech • łeb

98. Zapisz formy mianownika liczby pojedynczej podanych rzeczowników. Podkreśl w nich e ruchome.

kumpla – _____	orła – _____
karła – _____	krwi – _____
kaszlu – _____	frędzla – _____

Części mowy – powtórzenie

99. Określ, jakimi częściami mowy są poszczególne wyrazy w podanym zdaniu.

Piąty numer naszej szkolnej gazetki wyszedł niestety kilka dni później, niż planowano.

Wzór: piąty – liczebnik

numer – _____ naszej – _____ szkolnej – _____

gazetki – _____ wyszedł – _____ niestety – _____

kilka – _____ dni – _____ później – _____

niż – _____ planowano – _____

100. Wpisz w luki podane przymiotniki w odpowiedniej formie. Przypomnij sobie, jakie są rodzaje przymiotników w liczbie mnogiej. Określ rodzaj wpisanych przymiotników.

szybki < _____ antylopy
_____ biegacze

twardy < _____ materace
_____ zawodnicy

zabawny < _____ kocięta
_____ komicy

cichy < _____ lasy
_____ chłopcy

zły < _____ rady
_____ aktorzy

wytrzymały < _____ rowery
_____ wędrowcy

101. Do każdej wypowiedzi dodaj co najmniej jeden wykrzyknik. Obok zapisz zmienione wersje tekstu. Zwróć uwagę na poprawną interpunkcję!

Wzór: Nie chce mi się jutro iść do szkoły. —> O rany, ale nie chce mi się jutro iść do szkoły!

Kaśka dostała się do finału. —> _____

Zasypiam na stojąco! —> _____

Zabolęła mnie noga! —> _____

102. Wpisz do tabeli odpowiednie formy przymiotników i przysłówków. Podaj nazwę każdego rodzaju stopniowania.

Stopień równy	Stopień wyższy	Stopień najwyższy	Stopniowanie
miły	_____	_____	_____
znany	_____	_____	_____
dobry	_____	_____	_____
ciężko	_____	_____	_____
dobrze	_____	_____	_____
szorstko	_____	_____	_____

103. W każdym przykładzie podkreśl liczebniki, a następnie określ obok ich typy. Skorzystaj z odpowiedzi w ramce. Uwaga! W zdaniach ukryły się zaimki liczebne. Wskaż je.

- liczebnik główny • liczebnik ułamkowy • liczebnik porządkowy
- liczebnik zbiorowy

Mój kolega Jasiek od pięciu dni gra z bratem w Monopol.

—> _____

Stracili już rachubę – czy to dziesiąta rozgrywka? A może dwudziesta?

Podczas kilku partii zagarnął pół zestawu banknotów pięciozłotowych i prawie wszystkie pionki.

Dzisiaj zaprosił na turniej dwoje swoich przyjaciół – Olę i Bartka.

- 104.** W oznaczone na zielono miejsca wpisz czasownik *pójść* w odpowiednich formach czasu przeszłego. Do każdego ze zdań dodaj w luce oznaczonej na czerwono przysłówkę, który odpowiada na pytanie w nawiasie. Przysłówki wybierz spośród podanych w ramce.

• chętnie • wczoraj • dzisiaj • zwawo • dalej

_____ (kiedy?) na górską wycieczkę _____

w złych butach i teraz mam pęcherze.

Dziewczynki z naszej klasy _____ (jak?) _____

z wizytą do chorej wychowawczyni.

Harcerze _____ (jak?) _____ do lasu nazbierać chrustu na ognisko.

Dojechałam do bramy i _____ (gdzie?) _____ piechotą.

_____ (kiedy?) _____ do kina, ale nie byliśmy zadowoleni.

105. Wypisz z dymków: **a.** bezokoliczniki, **b.** czasowniki w formie osobowej. Określ osobę, liczbę, czas i rodzaj (jeśli to możliwe) czasowników z grupy **b.**

a. _____

b. _____

Wzór: napisałam – 1. os. lp, cz. przeszły, r.ż.

- 106.** W podanych zdaniach podkreśl czasowniki w formie osobowej i zapisz obok, w jakim trybie występują.

Wzór: Na dzisiejszy poranek zaplanowałem wczesną pobudkę. →
tryb oznajmujący

Zapomniałem jednak nastawić budzik. → _____

Naprawdę mógłbym być mniej roztrzepany! → _____

Muszę się poprawić. → _____

Weź się, Marku, wreszcie w garść! → _____

Zastanów się nad sobą! → _____

Może ściągnąłbym aplikację z przypomnieniami?

→ _____

Nie chciałbym przegapić kolejnej wycieczki. → _____

- 107.** Uzupełnij podane zdania odpowiednio dobranymi czasownikami dokonanymi lub niedokonanymi.

przygotowywałem • przygotowałem

Tę urodzinową niespodziankę _____ przez cały miesiąc.

Cieszę się, że ostatecznie _____ coś wyjątkowego.

malowałam • zamałowałam

Ten obraz _____ przez ostatnie dwa tygodnie i ciągle
coś było nie tak.

Wreszcie straciłam cierpliwość i wszystko _____.

rosnę • wyrosnę

Mój dziadek mówi, że _____ jak na drożdżach.

Mam nadzieję, że ostatecznie _____ na kogoś wielkiego!

108. Wpisz właściwe przyimki i utwórz związki wyrazowe z wyrażeniami przyimkowymi.

109. Wśród podanych słów podkreśl wszystkie partykuły.

- oby • cóż • wiele • choć • tylko • żeby • ha • by • niechaj
- który • żaden • ledwie • nigdy • wcale • jaki • naprawdę

110. Uzupełnij tekst odpowiednimi zaimkami z ramki.

- swoją • go • mój • to • każdą • to • komuś • nic • go
- którym • ile • nikt • co • tym • jemu • naszym

Janek, _____ kolega, z _____ siedzę w ławce, chce się nauczyć programowania. Tak _____ wciągnęło, że spędza na _____ wolną chwilę. _____ nie jest w stanie _____ zniechęcić, choć _____ razy mierzył się z trudnościami, _____ nie zliczy. Ciągłe myśli o nowych wyzwaniach, przez _____ zapomniał nawet raz o _____ spotkaniu. Postanowił, że do końca liceum stworzy _____ pierwszą grę komputerową. Myślę, że jeśli _____ ma się komuś udać, to właśnie _____ !

111. Ułóż zdania złożone – uwzględnij podane spójniki.

_____, dlatego że _____

_____, chociaż _____

_____ oraz _____

_____, a _____

Znaczenie rzeczownika

112. Od podanych przymiotników utwórz rzeczowniki abstrakcyjne:

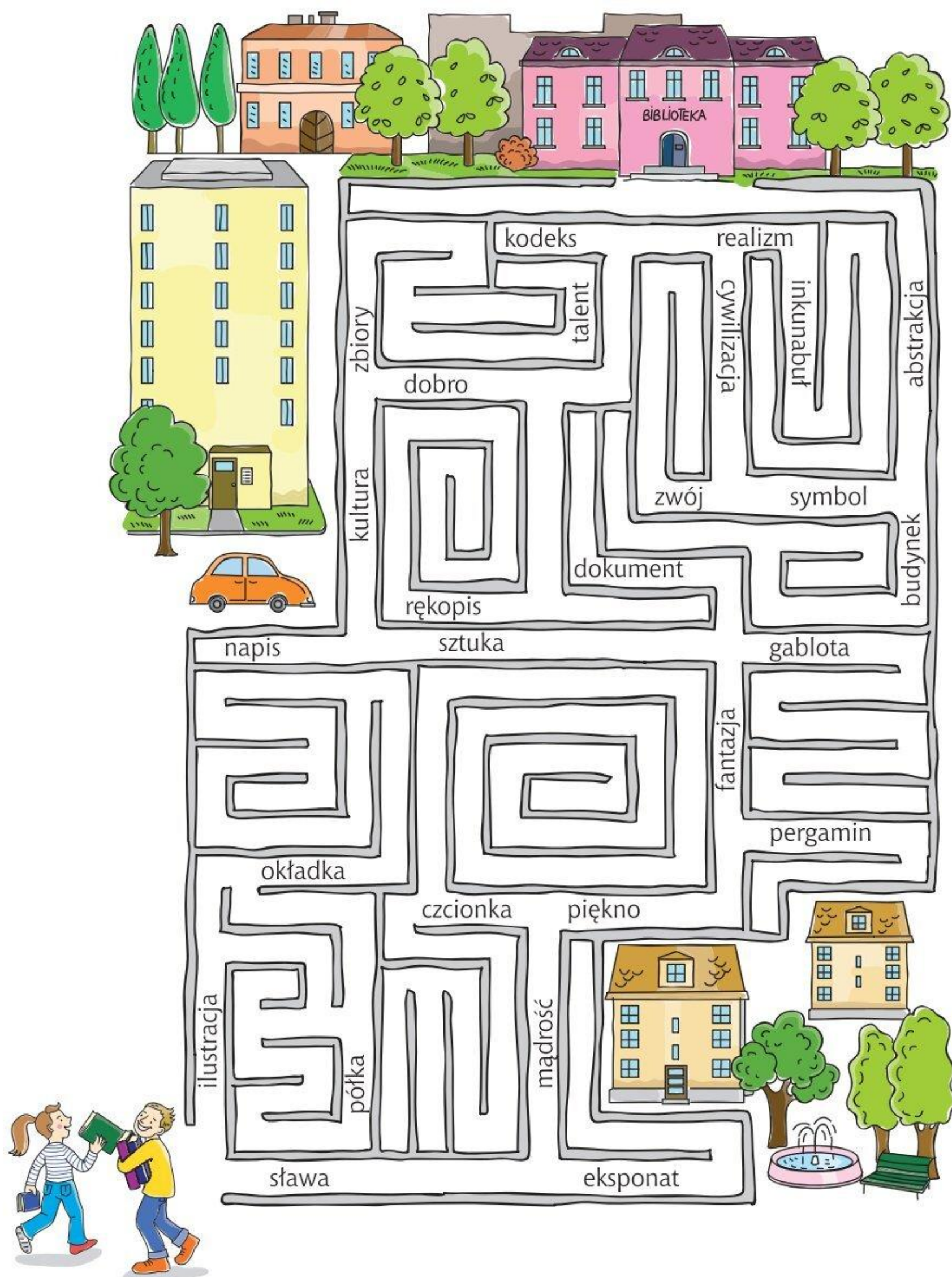
zgodny – _____	inteligentny – _____
spokojny – _____	wrażliwy – _____
skromny – _____	smutny – _____
uczciwy – _____	szczęśliwy – _____

113. Odszukaj w tekście pięć rzeczowników abstrakcyjnych wraz z określającymi je przymiotnikami. Wypisz odnalezione związki wyrazowe i określ ich przypadek oraz liczbę.

Z każdą chwilą traciłam dobry humor i ogarniał mnie coraz większy niepokój. Pod moją nieobecność mogły zajść jakieś okropne wydarzenia. Co się stało z Anką? Przecież miała być tutaj punkt dwunasta. Moja głowa była pełna strasznych wizji. To miejsce jest przecież pełne nieodgadnionych tajemnic, więc wszystko mogło się jej przytrafić!

_____	– przypadek: _____	, liczba: _____
_____	– przypadek: _____	, liczba: _____
_____	– przypadek: _____	, liczba: _____
_____	– przypadek: _____	, liczba: _____
_____	– przypadek: _____	, liczba: _____

- 114.** Wytycz drogę do biblioteki. Wskazują ją uczniom wyłącznie rzeczowniki abstrakcyjne. Jeśli nie znasz któregoś słowa, sprawdź jego znaczenie w słowniku.

Części zdania – powtórzenie

- 115.** W podanych zdaniach podkreśl przydawki, a następnie określ, czy należą one do grupy podmiotu, czy do grupy orzeczenia.

Wzór: Dzisiaj w telewizji były emitowane mistrzostwa świata.

→ Ta przydawka należy do **grupy podmiotu**.

Oglądałem zawody z zapartym tchem. → Ta przydawka należy do grupy _____.

Ten zawodnik został zdyskwalifikowany. → Ta przydawka należy do grupy _____.

Kowalski skoczył wyżej niż reprezentant Włoch. → Ta przydawka należy do grupy _____.

- 116.** Uzupełnij zdania właściwymi wyrazami z ramki i zdecyduj, jaką pełnią funkcję – okolicznika czy dopełnienia.

• rodziców • efektów • od roku • ciągle • dzisiaj • Grześkowi

Wzór: Na przerwie Grzesiek szturchnął **Tomka** zupełnie bez powodu. → **dopełnienie**

Grzesiek _____ dokucza innym kolegom.

→ _____

Wychowawczyni wzywała jego _____ już trzykrotnie.

→ _____

Niestety, nie przynosi to zamierzonych _____.

→ _____

_____ jednak miarka się przebrała.

→ _____

Powiedziałam _____, żeby zgłosił się do mnie,
jeśli jeszcze kiedyś będzie szukał zaczepki.

→ _____

Ostatecznie nie na darmo _____ ćwiczę karate.

→ _____

- 117.** Określ, jakie funkcje pełnią wszystkie wyrazy w podanym zdaniu.
Wczoraj ta dzielna dziewczyna postanowiła obronić młodszego kolegę.

Wzór: wczoraj – okolicznik czasu

ta – _____

obronić – _____

dzielna – _____

młodszego – _____

dziewczyna – _____

kolegę – _____

postanowiła – _____

- 118.** Utwórz formy podanych czasowników w trzech trybach i ułóż
z nimi po trzy zdania: oznajmujące, rozkazujące i pytające.

przepraszać – _____

dać – _____

- 119.** W wypowiedziach z lekcji plastyki podkreśl wszystkie spójniki i zaimki, które pomogły utworzyć wypowiedzenia złożone.

Uważaj, żeby nie zachłapać koszulki!

Coś tu nie gra.

Owoce namalowane przez Kasię wyglądają jak na zdjęciu!

Woda cała brudna, więc chyba muszę ją wymienić.

Spróbuj poprawić linię, którą obrysowałeś stół.

Ten kolor mi nie wyszedł, bo za dużo w nim czerwieni.

Jeszcze parę pociągnąć pędzlem i będzie gotowe.

- 120.** Przeczytaj zdania i określ, które z nich jest złożone współrzędnie, a które – podrzędnie.

- a. W zeszłym miesiącu kolega namówił mnie na warsztaty filmowe, to wtedy złapałem filmowego bakcyła.
- b. Teraz w filmach, które oglądam, zauważam wiele detali.
- c. Szczególnie interesuje mnie to, jak są tworzone filmowe zdjęcia.
- d. W weekendy wyszukuję dobre, ale mniej znane filmy i je oglądam.
- e. Najbardziej wciągnęło mnie kino science fiction, ponieważ tam piękna scenografia jest często tworzona komputerowo.
- f. Myślę, że świetnie byłoby zostać specjalistą od efektów specjalnych.
- g. Mam duży talent plastyczny, a z informatyki jestem jednym z lepszych w klasie.

Zdania współrzędnie złożone: _____

Zdania podrzędnie złożone: _____

- 121.** Wśród podanych słów podkreśl te, za pomocą których łączymy zdania składowe w zdaniach podrzędnie złożonych. Wymyśl po jednym zdaniu z każdym z podkreślonych wyrazów i zapisz je w zeszycie. Pamiętaj o odpowiedniej interpunkcji.

• oraz • więc • których • ale • jednak • co • jeśli • a • lecz • gdyż

Staranna pisownia polskich znaków

1. Rozwiąż rebus. Wyjaśnij znaczenie wyrazu.

2. Uzupełnij odpowiednimi przymiotnikami zasady netykiety, które dotyczą poprawności językowej. Zastosuj odpowiednie formy wpisywanych wyrazów.

- polskie • wielkie • grzecznościowe • poprawna

W internecie szczególnie pamiętaj o:

- stosowaniu _____ znaków;
- dbałości o _____ interpunkcję;
- pisowni _____ liter na początku zdania, w nazwach, imionach itp.;
- używaniu odpowiednich form _____.

3. Przeczytaj informacje i oceń, w której z nich złamano zasady netykiety. Wyjaśnij dlaczego.

IDZIEMY DO KINA? O 17? Z EWA?????

Aniu, wpadniesz po lekcjach? Daj znak *))

.....pewnieeee ☺ ☺) lubię tooooooooo :OO

baaaaaaaaaardzooooooooooooo....:) ☺ paaaa*))

4. Wypisz litery polskiego alfabetu, które mają znaki charakterystyczne dla języka polskiego.

5. W podanych grupach wyrazów zastąp kolejno: a przez ą, e przez ę, s przez ś, z przez ź, l przez ł i o przez ó. Zaobserwuj zmianę znaczenia wyrazów. Wyjaśnij znaczenie wyrazów, których nie znasz.

kat – k__t

zebra – __ebra

stracił – str__cił

zupa – __upa

ciecia – ci__cia

latać – __atać

krety – kr__ty

klapie – k__apie

kos – ko__

żłobek – żł__bek

miska – mi__ka

moc – m__c

6. Połącz rozsypane wyrazy w pary różniące się polskimi znakami i odczytaj je głośno. Wyjaśnij na tej podstawie, dlaczego staranna pisownia jest tak ważna.

żądanie

cała

źle

pięć

sąd

laka

język

jezyk

zadanie

łaka

sad

złe

piec

całą

7. Ktoś zapisał wyrazy bez polskich znaków. Odgadnij, o jakie cztery słowa mogło chodzić, a następnie dopisz je w odpowiednich miejscach. Zwróć uwagę na kontekst zdania.

zajac – _____, _____

pojac – _____, _____

Nie mógł _____ zasad, kiedy przeczytał je po raz pierwszy.

Musiał się tym _____ po powrocie do domu.

_____ wyskoczył z konopi. Stał przy studni,

_____ konie.

Homonimy – wyrazy pułapki

8. Odszukaj w wierszu pary wyrazów, które brzmią tak samo, i je podkreśl.

Bajdurka

Jerzy Ficowski

Rzekł lin do suma: – Jak ci się powodzi,
Kiedy na wiosnę przyjdzie czas powodzi?

– Gdy pełna wody cała jest dolina,
Świetnie się czuję! – krzyknął sum do lina.

Któż tę bajdurkę wmówić w nas się stara?
Ryby to milczki – oto prawda stara.

Każdy wie o tym, że sum głosu nie ma.
Żaba rechoce, lecz ryba jest niema.

9. Na podstawie kontekstu odgadnij i wpisz pary homonimów.

- Tępą _____ nie da się piłować. Napastnik zgrabnie manewrował _____ między przeciwnikami.
- Jego _____ są gry komputerowe; zna się na tym jak mało kto. Małym _____ z białą łatką na czole zachwyciła się moja koleżanka.
- Marzę, by zagrać _____ Batmana. Gospodarz przygotował _____ do siewu.

10. Co łączy pary fotografii? Podpisz je.

11. Uzupełnij zdania odpowiednio dobranymi wyrazami. Porównaj ich pisownię i brzmienie.

morze • może

Chciałbym wybrać się nad _____, ale mój tata teraz nie
_____ dostać urlopu.

wierzy • wieży

Nikt mi nie _____, że byłem na szczycie tej _____
obronnej.

kot • kod

Nasz _____ ciągle miauczy. Może podaje _____
dla innych kotów?

nóż • nuż

Odlóż ten ostry _____! A _____ sobie zrobisz krzywdę!

róże • rurze

Na naszej działce czerwone _____
pięknie pną się po _____.

lirze • liże

On wspaniale gra na _____, a słuchacz w tym czasie lody
_____.

brud • bród

Przeszedł przez _____ na rzece i został mu _____
na stopach.

żuć • rzuć

_____ zaraz tę gumę, żeby jej nie _____ na lekcjach!

12. Ułóż zdania, dzięki którym wyjaśnisz różnice w znaczeniu tak samo brzmiących wyrazów.

• chart – hart • wieź – wieś • wieść – wieźć • ważony – warzony

Pisownia dat i godzin

13. Porównaj trzy sposoby zapisywania dat. Uzupełnij luki.

2.02.2020 r.

2 II 2020 r.

2 lutego 2020 r.

17 XI 2000 r.

3 maja 1791 r.

14. Zapisz datę zakończenia roku szkolnego na trzy sposoby, tak jak w poprzednim ćwiczeniu.

15. Zapisz cyframi arabskimi daty użyte w zdaniach. Pamiętaj o kropkach.

(Osiemnastego kwietnia) _____

jedziemy na wycieczkę do Puszczy Białowieskiej.

Boże Narodzenie obchodzimy (dwudziestego piątego grudnia)

Pierwszy dzień wiosny to (dwudziesty pierwszy marca) _____

Astronomowie spierali się, czy nowe tysiąclecie rozpocznie się

(pierwszego stycznia dwutysięcznego) _____ roku czy

(pierwszego stycznia dwa tysiące pierwszego) _____ roku.

16. Odczytaj godziny widoczne na zegarach z zastosowaniem słów: *kwadrans po, za kwadrans, wpół do*. Ułóż zdania z tymi godzinami.

7:45

12:30

16:15

Łączna i rozdzielna pisownia częstki *-by* z czasownikami

- 17.** Ułóż zdania z czasownikami: *poszedł, pożyczili, napisała, zrobili*.
Użyj ich w trybie przypuszczającym.

- 18.** Przekształć zdania według wzoru.

Wzór: Dlaczego nie mielibyście tam pójść?
Dlaczego byście nie mieli tam pójść?

Jaki kupiłbyś jej prezent?

Chętnie pomógłbym ci w nauce.

O której chcielibyście zacząć próbę?

- 19.** Zmień szyk wyrazów w podanych zdaniach w taki sposób,
aby inaczej zapisać częstkę *-by*. Nie zmieniaj sensu zdań.

Nigdy nie przypuszczałabym, że tu wrócę.

Co byś radził w tej sprawie?

Wczoraj bym to zrobił, ale nie zdążyłem.

Czy oni sami daliby sobie radę?

20. Uzupełnij zdanie na podstawie ćw. 19.

We wszystkich zdaniach występują czasowniki w formach trybu _____.

21. Zapisz podane wyrazy z częstką *-by* razem lub oddzielnie.

• warto • można • trzeba • wolno • wykonano

Jak _____ temu zaradzić?

W końcu _____ sprzątnąć pokój.

_____ jeszcze raz zorganizować w szkole loterię fantową.

Czy _____ mi było prowadzić samochód, gdybym miał prawo jazdy?

Na pewno nie _____ tego staranniej.

22. Uzupełnij zdania wyrazami wybranymi spośród podanych w ramce.

• niechby • oby • gdyby • jakby • jeśliby

_____ to było możliwe, chciałabym mieć swój pokój.

_____ mógł, to na pewno by przyszedł.

_____ ten aktor miał wąsy, byłby przystojniejszy.

_____ to była prawda!

_____ kolega pomógł ci w nauce.

- 23.** We fragmencie wiersza podkreśl wyrazy z częstką *-by* pisane łącznie i rozłącznie. Na tej podstawie napisz regułę ortograficzną.

Co by było, gdyby?

Jerzy Jesionowski

Gdyby krowa miała skrzydła,
obora by jej obrzydła.

Gdyby owies miał smak knedli,
tobyśmy go chętnie jedli. [...]

Gdyby nogi miała ryba,
w piłkę grać by mogła chyba.

Gdyby jastrząb jadł ziemniaki,
nie napadałby na ptaki.

Gdyby szpak był wzrostu strusia,
kota bać by się nie musiał. [...]

- 24.** Uzupełnij dyktando. Wpisz częstkę *-by* (*-bym...*) razem lub rozdzielnie.

Moje marzenia

Gdy_____ mogła, na pewno udała_____ się w podróż dookoła świata.
Chętnie poznała_____ języki egzotyczne. Dzięki temu ani tajemnice
dżungli, ani pustyni nie były_____ mi obce. Wszędzie mogła_____ się
porozumieć. Pisać_____ też warto np. po chińsku. Poznała_____
wówczas lepiej zwyczaje, wierzenia i kulturę tego wielkiego kraju.
Warto_____ też poznać ciekawostki kulinarne z różnych regionów.
Wróciła_____ do domu, jeśli_____ mi się to już znudziło. Można_____
wtedy gotować poznane potrawy i pisać pamiętniki z dalekich podróży.

Pisownia przeczenia *nie* z zaimkami

25. Odszukaj i podkreśl zaimki w wypowiedziach postaci na rysunkach. Uzupełnij zdania przeczeniem *nie*. Jak je zapiszesz z zaimkami?

26. Uzupełnij zdania odpowiednimi zaimkami wybranymi z ramki. Sprawdź poprawność zapisu z *nie*.

• tak • tu • ci • wszyscy

Nie _____, na których stawiałem, sprawdzili się jako przyjaciele.

Nie _____ jest mój dom.

Nie _____ potrafią pokonywać przeciwności.

Nie _____ postąpiłem, jak powinienem.

27. Ułóż w zeszycie zdania z zaimkami podanymi w ramce. Co je wyróżnia?

• nieco • coś niecoś • niejaki • niektórzy • nieswój (w znaczeniu *niezdrow*)

Pisownia przeczenia *nie* z różnymi częściami mowy

- 28.** Napisz pięć rad dla młodszego brata, czego nie powinien robić, gdy korzysta z internetu i mediów społecznościowych. Zastosuj czasowniki z przeczeniem *nie*.

- 29.** Uzupełnij zdania odpowiednimi zaimkami z przeczeniem *nie*. Sprawdź poprawność wykonania zadania ze słownikiem ortograficznym.

• wiele • swój • którzy • ci • wtedy • tę

_____ moi koledzy zachowują się zbyt hałaśliwie.

Jestem dziś jakiś _____ – kręci mi się w głowie.

Przez pomyłkę do gabinetu pielęgniarki udali się _____ uczniowie, których wyczytano.

_____ jestem pytany, kiedy znam odpowiedź.

Nie _____ książkę, ale tamtą kupię na prezent.

_____ wiem o zwyczajach żółwi.

- 30.** Uzupełnij podane przymiotniki i przysłówki przeczeniem *nie*.
Zastosuj pisownię łączną lub rozdzielną – zgodnie z zasadami.

młody – młodo

młody – _____ młodszy – _____ najmłodszy – _____

młodo – _____ młodziej – _____ najmłodziej – _____

mądry – mądrze

dobry – dobrze

- 31.** Do wyrazów podanych w nawiasach dodaj przeczenie *nie*.
Uzupełnij zdania powstałymi słowami.

a.

Poczułem się _____ . (wyraźnie)

Zjadłem _____ za dużo. (co)

Spotkała mnie _____ przygoda. (miła)

Wczasowiczów zniechęciła _____. (pogoda)

_____ lubię wczesne wstawanie. (zbyt)

b.

_____ tego zadania z matematyki. (zrobię)

Przyjdę do ciebie, ale _____. (teraz)

_____ odkładać nauki na ostatnią chwilę. (warto)

Jeszcze _____ dojrzało zboże. (wszędzie)

To _____ wywołałem tę bójkę. (ja)

To wcale _____, ale bardzo niegrzeczne zachowanie. (zabawne)

32. Utwórz przysłówki od podanych przymiotników. Zapisz je z przeczeniem *nie*.

wesoły – niewesoły

dobry

miły

dokładny

przyjemny

staranny

33. Podkreśl te przysłówki, które nie pochodzą od przymiotników. Zapisz je z przeczeniem *nie*.

- bardzo • łatwo • zawsze • miło • tylko • punktualnie
- całkiem • dziś • tutaj • jasno • smacznie

Pisownia *-i, -ji, -ii* w zakończeniach rzeczowników

34. Wpisz formy D. lp rzeczowników zakończonych na *-ja*. Skorzystaj ze wzoru. Podkreśl zakończenia rzeczowników w obu kolumnach.

Rzeczowniki zakończone na <i>-ja</i> występujące po <i>c, s, z</i>		Rzeczowniki zakończone na <i>-ja</i> występujące po samogłoskach	
Patrycja	Patrycji	Maja	Mai
kolacja		aleja	
pasja		szyja	
misja		żmija	
telewizja		nadzieja	

35. Podane rzeczowniki zapisz w C. lp. Wybierz po dwa odmienione wyrazy z każdej grupy i ułóż z nimi zdania w zeszycie.

- zbroja, soja, sekwoja, Troja, Zawoja _____

- fantazja, inwazja, poezja, dyskusja, Słowacja _____

36. Utwórz formy Ms. lp podanych rzeczowników zakończonych na *-ia*. Trzech wybranych form użyj w zdaniach.

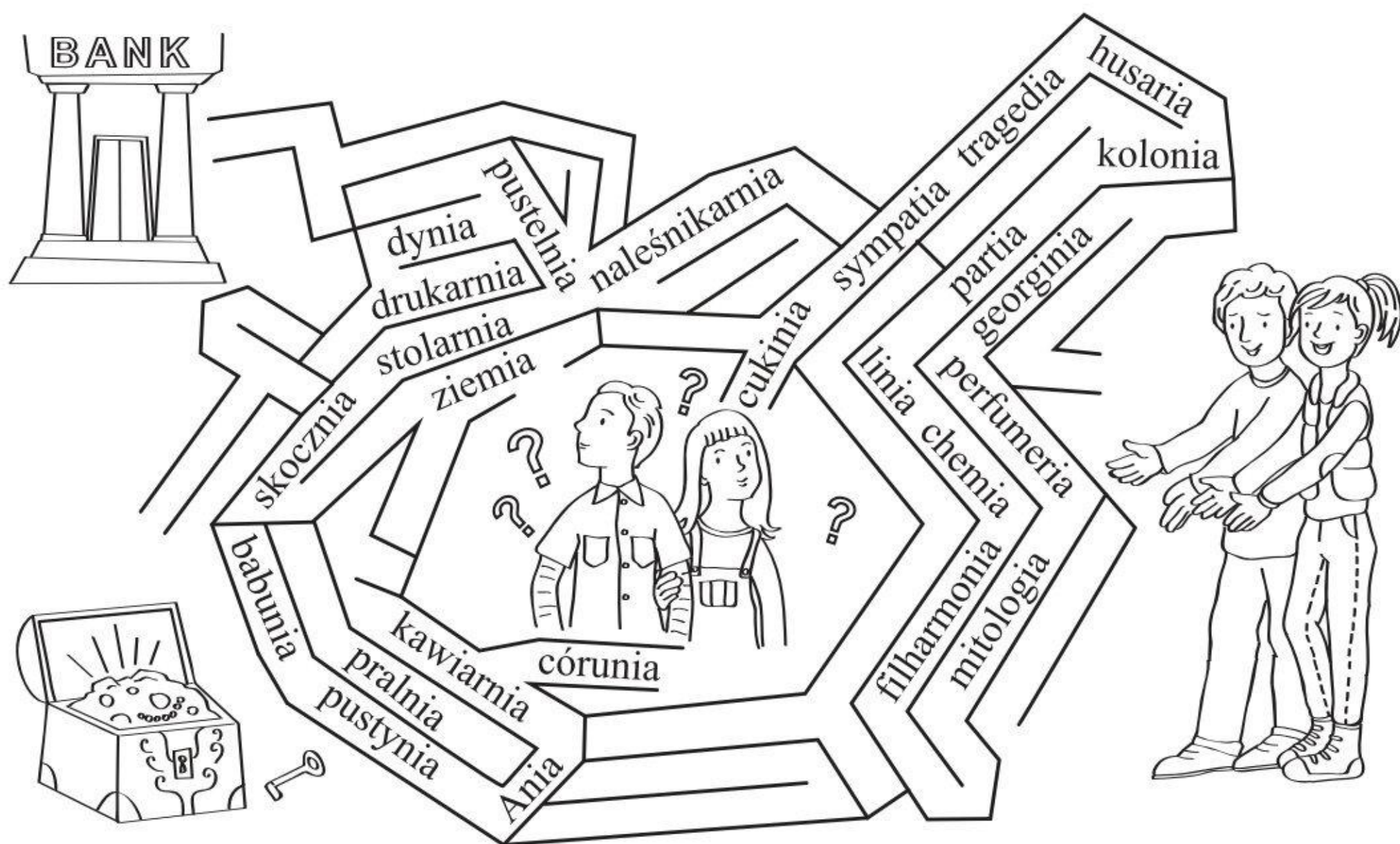
historia (o) historii preria _____

religia _____ folia _____

komedia _____

kwestia _____

- 37.** Pokoloruj drogę, którą tworzą wyrazy mające w D. I^p zakończenie -ii. Doprowadzi cię ona do prawdziwego skarbu. Zaczynij wędrówkę pośrodku rysunku.

- 38.** Uzupełnij zdania odpowiednimi formami rzeczowników *Gdynia* i *Hiszpania*. Podkreśl zakończenia tych rzeczowników. Wymów oba wyrazy. W którym z nich słyszysz w zakończeniu *ńja*? Obwiedź zdania z tym słowem pętlą.

W czasie wakacji popłyniemy promem z _____ do Szwecji.

W herbie _____ widnieją dwie żółte ryby na tle białego miecza.

Festiwal Polskich Filmów Fabularnych co roku przyciąga

do _____ wielkie gwiazdy i łowców autografów.

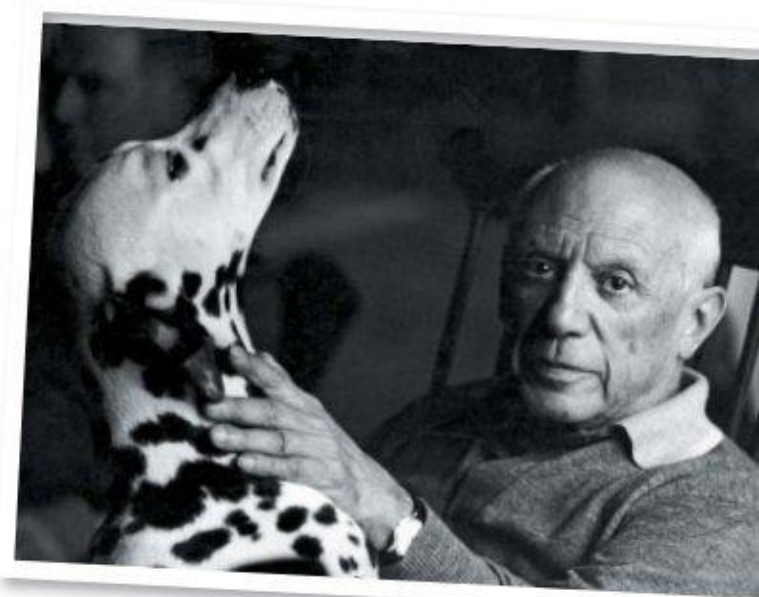
Stolicą i największym miastem _____ jest Madryt.

Opowiedzieli o pobycie w _____ swojemu rodzeństwu.

Do wybitnych malarzy urodzonych

w _____ należą między innymi

Pablo Picasso, Francisco Goya czy Salvador Dali.

- 39.** Uzupełnij zdania formami D. I p rzeczowników: *Odyseja*, *Turcja* oraz *Sycylia*. Podkreśl różnymi kolorami zakończenia tych form.

Bohaterowie _____ przeżyli wiele dramatycznych przygód.

Wojna trojańska rozgrywała się na terenach współczesnej _____ .

Niebezpieczną cieśninę koło _____ uważano w starożytności za siedzibę mitycznych potworów Scylli i Charybdy.

- 40.** Ułóż zdania z formami D., C. lub Ms. I p podanych nazw. Podkreśl zakończenia tych form. Wykorzystaj każdy rzeczownik.

- Grecja, Azja, Szwecja
- Brazylia, Olimpia, Kolumbia

41. Przeczytaj głośno pary rzeczowników w punkcie **a**. Podkreśl zakończenia tych wyrazów, w których wyraźnie słychać *cj*, *zj* i *sj*. Na podstawie podanych w punkcie **b**. form D. rzeczowników dopisz brakujące formy pozostałych wyrazów z punktu **a**. tego ćwiczenia.

a. Rosja – Kasia
pasja – paniusia

Gruzja – Rózia
okazja – buzia

Chorwacja – Miecia
kolacja – ciocia

b. Rosji – Kasi

Gruzji – Rózi

Chorwacji – Mieci

_____ – _____ _____ – _____ _____ – _____

42. Dopisz formy D. do podanych **a**. imion, **b**. nazw geograficznych.

a.

Klaudia – _____

Kasia – _____

Julia – _____

Patrycja – _____

Marynia – _____

Gabrysia – _____

Łucja – _____

Frania – _____

b.

Słupia – _____

Serbia – _____

Kenia – _____

Bośnia – _____

Kirgizja – _____

Polinezja – _____

Portugalia – _____

Norwegia – _____

Pokoloruj na zielono zakończenia *-ii*, na czerwono *-i*, na niebiesko *-ji*.

Pisownia rzeczowników zakończonych na *-(w)stwo, -ctwo, -dztwo*

43. Od podanych wyrazów utwórz rzeczowniki zakończone na *-stwo*.

• przestępca • tchórz • dziad • gapa • szef • wuj

44. Zapisz nazwy osób, od których utworzono podane rzeczowniki. Odszukaj w nich i podkreśl literę *w*.

zawodowstwo (bo _____)

wychowawstwo (bo _____)

sprawozdawstwo (bo _____)

szewstwo (bo _____)

45. Od podanych wyrazów utwórz rzeczowniki zakończone na *-ctwo, -stwo, -dztwo*.

-ctwo kierownik – _____

kaleka – _____

szlachcic – _____

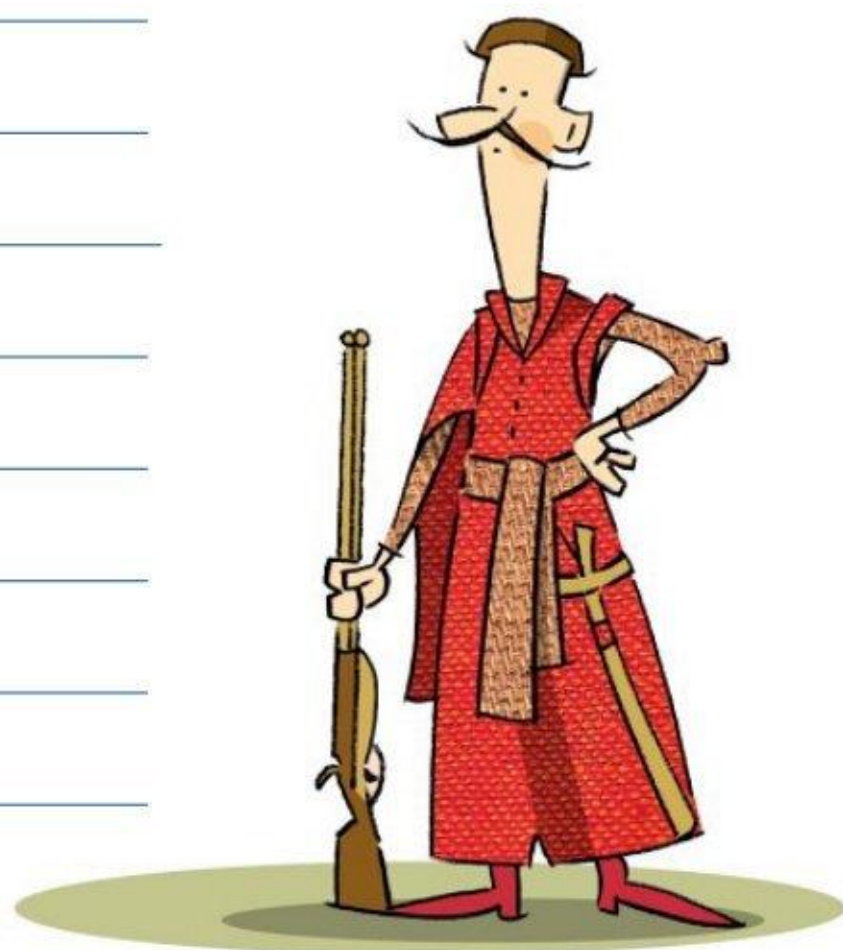
czytelnik – _____

-stwo fryzjer – _____

szaleniec – _____

autor – _____

dobrodziej – _____

-dztwo doradzić – _____
 śledzić – _____
 sąsiad – _____
 inwalida – _____

46. Skreśl zbędne wyrazy i stwórz zasadę pisowni zakończenia **-wstwo**.

Uwaga! W zakończeniach rzeczowników **lenistwo**, **plugastwo**, **obrzydlistwo** piszemy / nie piszemy **-wstwo**, choć w wyrazach podstawowych, od których je utworzono, nie występuje / występuje litera **w** (**leniwy**, **plugawy**, **obrzydliwy**).

Dzieje się tak, ponieważ nie tworzymy rzeczowników zakończonych na **-wstwo** od przymiotników z zakończeniem **-wy**.

47. Wybierz i wpisz poprawne zakończenia wyrazów. Przy każdym wyrazie zakreśl literę po lewej albo prawej stronie – zgodnie z dokonany wyborem. Czytane kolejno litery utworzą rozwiązanie.

-wstwo

P	niedbal_____
R	myśli_____
A	rybołó_____
W	prawoda_____
Ę	ojco_____
I	króle_____
W	marnotra_____
L	rodzeń_____

-stwo

Z
N
U
F
S
T
M
O

Rozwiązanie: _____

48. Utwórz rzeczowniki – połącz wyraz znawstwo z wyrazami podanymi w ramce. Zapisz powstałe słowa.

• kultura • kraj • biblioteka • gleba • język • materiał

Wzór: filmoznawstwo

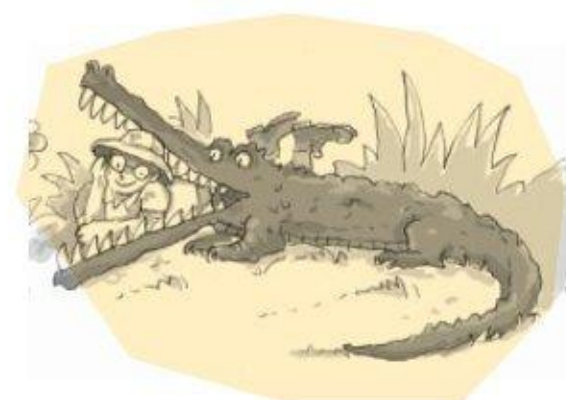
49. Wpisz poprawne zakończenia wyrazów.

Ortograficzne safari

1. Zebrało się ciekawe towarzyszy_____.

Obejmujesz przywó_____ wyprawy.

2. Tu zaczyna się mnó_____ przygód.

3. Krótkowi_____ przewodników sprawia,
że tracicie orientację. Mosisz okazać niezwykle
mę_____.

4. Rybołów_____ i myśli_____ ratują was od śmierci głodowej.

5. Na bagnach natykasz się na ohy_____ i pasku_____, czyli różne roba_____.

6. Przeraża was sęsie_____ drapieżników i boga_____ odmian węży.

7. Językozna_____ i kupie_____ pomagają wam w nawiązaniu kontaktu z pierwotnymi plemionami.

8. Jasnowi_____ afrykańskiego czarownika przywraca wam nadzieję.

9. Po roku odnajduje was ekipa ratunkowa. Zwycię_____! Szaleń_____ radości!

Pisownia przymiotników zakończonych na *-wski, -ski, -cki, -dzki*

50. Wpisz w odpowiednie miejsca nazwy własne, od których utworzono nazwy warszawskich ulic. Uzasadnij pisownię nazw zakończonych na *-wska*.

- Ujazdów • Czerniaków • Gdańsk • Wilanów • Marymont
- Kraków • Lublin • Wólka • Modlin

Wzór: ul. Grochowska – Grochów

ul. Marymoncka _____

ul. Czerniakowska _____

Trakt Lubelski _____

al. Krakowska _____

ul. Gdańska _____

Aleje Ujazdowskie _____

ul. Wólczyńska _____

al. Wilanowska _____

ul. Modlińska _____

51. Utwórz przymiotniki od podanych rzeczowników za pomocą odpowiednich zakończeń. Zapisz powstałe wyrazy.

-ski zwycięzca – _____

miasto – _____

koń – _____

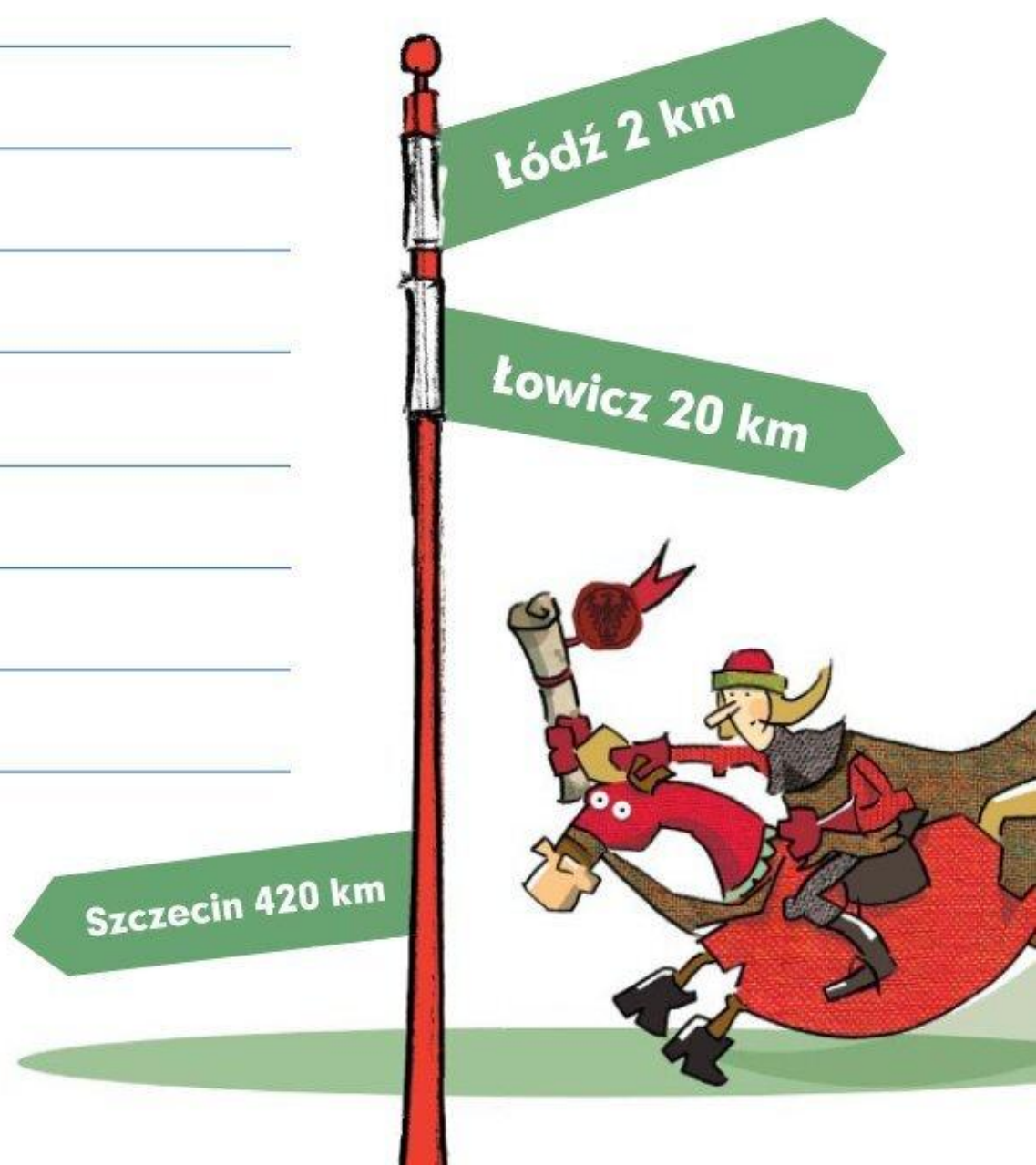
Szczecin – _____

-cki rybak – _____

sołectwo – _____

student – _____

łowicz – _____

-dzki sąsiad – _____
gromada – _____
Łódź – _____
Beskid – _____

52. Utwórz przymiotniki od wyróżnionych nazw własnych i zapisz je w wyznaczonych miejscach. Podkreśl zakończenia przymiotników.

- zjazd w **Gnieźnie** w 1000 r. – zjazd _____
- unia Polski z **Litwą** w 1569 r. – unia polsko-_____
- hołd księcia **Prus** w 1525 r. – hołd _____
- powstanie pod dowództwem Tadeusza **Kościuszki** w 1794 r.
– insurekcja _____

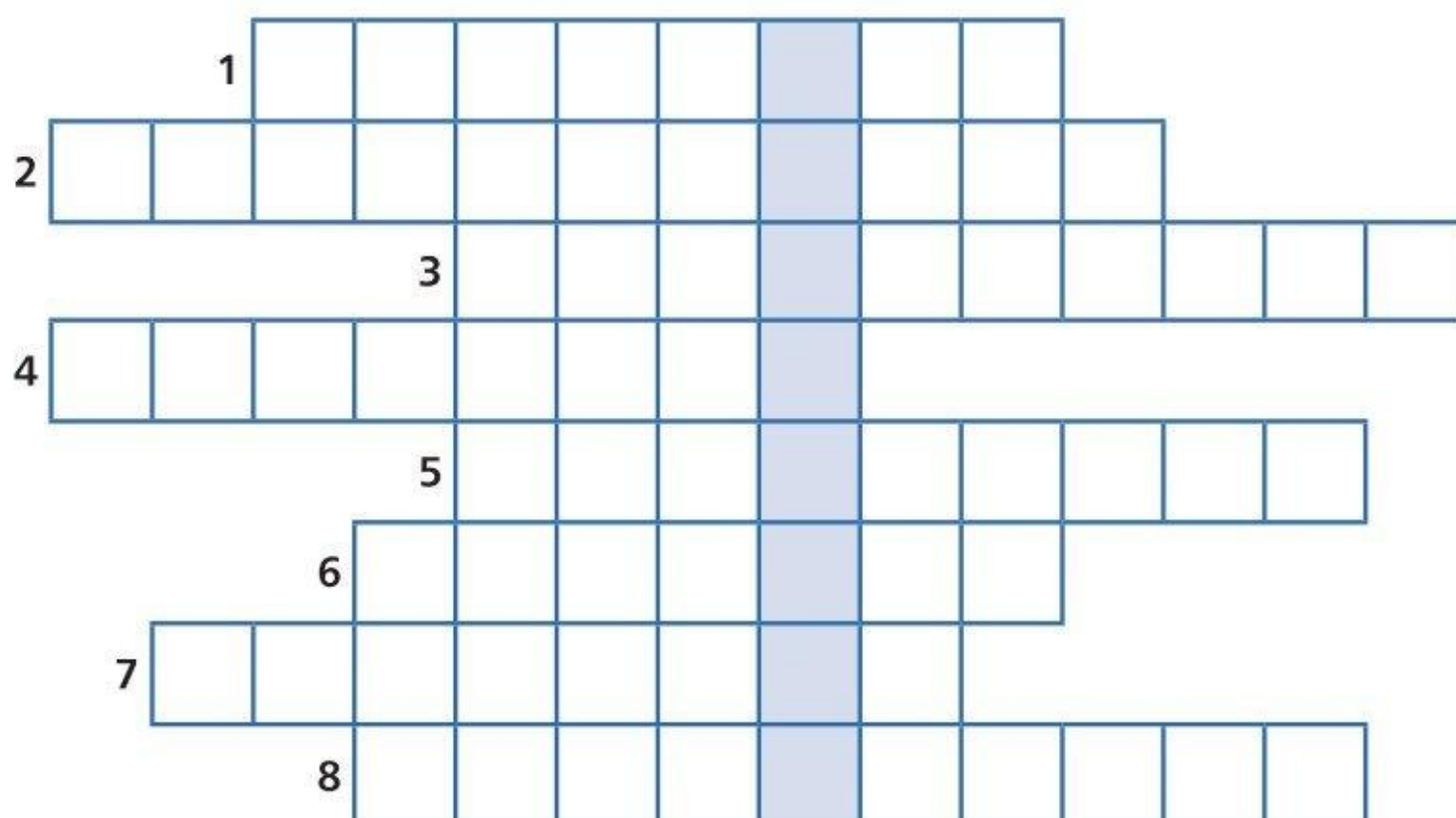
53. Od wyrazów podanych w ramce utwórz przymiotniki i zapisz je przy właściwych rzeczownikach. Sprawdź poprawność pisowni w słowniku ortograficznym.

• rycerz • uczeń • Bałtyk • krawiec • województwo
• młyn • gród • student

- 1 – miecz _____
- 2 – miasto _____
- 3 – nożyce _____
- 4 – koło _____
- 5 – kabaret _____
- 6 – brama _____
- 7 – kraj _____
- 8 – tornister _____

- 54.** Przymiotniki z poprzedniego ćwiczenia wpisz kolejno do diagramu. Hasłem z ciemnych pól uzupełnij zdanie.

Najazd Szwedów na Polskę w 1655 r. to potop _____

- 55.** Ze spisu treści podręcznika do języka polskiego wypisz po dwa przykłady nazwisk zakończonych na *-wski*, *-ski* i *-cki*.

- 56.** Uzupełnij nazwiska na podstawie listy uczniów z waszej klasy lub autorów lektur.

_____ski

_____wski

_____cki

_____dzki

Źródła ilustracji i fotografii

Ilustracje:

Daria Brzezińska: s. 81 (dwie drogi), 128, 131, 144, 170, 188 (kolorowanki)

Joanna Gwis: s. 69 (smutek)

Mikołaj Kamler: s. 193–194 (ortograficzne safari)

Marcin Bruchnalski: s. 119 (komiks)

Ewa Olejnik: s. 3 (na fotelu, laurka), 4 (autor, kot i szczur), 5 (latająca krowa, śmieszna scenka), 16 (plakat), 21 (do szkoły, na fotelu), 22 (przy samochodzie, mecz), 25 (komiks), 36 (laurka, piramidy), 50 (dyskutanci), 64 (kot i szczur), 75 (autorzysko), 122 (spotkanie autorskie), 123 (brzoza, park, nimfy, czaple), 124 (Ziemia, wiosna), 125 (tata, samochód, wspinaczka, na szczycie), 132 (scrabble), 150 (mecz), 152 (pod drzewem), 155 (wywiad z aktorem), 159 (strażacy), 161 (potwory), 166 (klasówka), 181 (wąsy), 182 (co by było), 183 (pięć postaci), 185 (budzenie), 191 (szlachcic), 192 (król), 195 (goniec, drogowskaz)

Zuzanna Orlńska: s. 116 (dzieci z wychowawczynią)

Fotografie:

s. 6 (dziewczynka) pathdoc/Shutterstock.com, (dziewczynka) pathdoc/Shutterstock.com;

s. 9 (smutny chłopiec) RimDream/Shutterstock.com, (zadowolona dziewczynka) iko/Shutterstock.com, (zdziwiony chłopiec) GMint/iStockphoto/Getty Images;

s. 12 (dziewczynka z psem) blessings/Shutterstock.com, (dziewczynka i chłopiec) Pressmaster/Shutterstock.com;

s. 13 (emocje – rysunki) Lyudmyla Kharlamova/Shutterstock.com;

s. 14 (breloczek) alicja neumiler/Shutterstock.com;

s. 15 (pierścionek) tavi/Shutterstock.com;

s. 17 (notes) HiSunnySky/Shutterstock.com, (ołówek) studiovin/Shutterstock.com;

s. 18 (pies) Lipowski Milan/Shutterstock.com;

s. 19 (telefon) Umberto Shtanzman/Shutterstock.com, (przywitanie) VH-studio/Shutterstock.com;

s. 26 (wędkarz) Ljupco Smokovski/Shutterstock.com, (myśliwy) Kletr/Shutterstock.com;

s. 28 (dziewczynka w okularach) pathdoc/Shutterstock.com, (szczęśliwa dziewczynka) Jacek Chabraszewski/Shutterstock.com;

s. 29 (gra w szachy) Ljupco Smokovski/Shutterstock.com, (boks) Asier Romero/Shutterstock.com, (dziewczynka w okularach) pathdoc/Shutterstock.com, (dziewczynka) Jacek Chabraszewski/Shutterstock.com;

s. 30 (chłopiec w ciemnej bluzie) Asier Romero/Shutterstock.com, (chłopiec w różowej koszulce) Ljupco Smokovski/Shutterstock.com;

s. 32 (mama z synem) Milles Studio/Shutterstock.com;

s. 33 (majsterkowanie) Nestor Rizhniak/Shutterstock.com, (śpiewanie) Ruslan Guzov/Shutterstock.com, (fotografowanie) Denis Kuvaev/Shutterstock.com;

s. 35 (cudzystów) Asmati Chibalashvili/Shutterstock.com;

s. 39 (Ignacy Jan Paderewski) Library of Congress, (Ignacy Jan Paderewski) Library of Congress;

s. 41 (telefon) OmniArt/Shutterstock.com;

s. 42 (chłopak w kasku) ipag collection/Shutterstock.com, (chłopak z radiem) Nagy-Bagoly Arpad/Shutterstock.com, (chłopak w szaliku) Deskoul/Shutterstock.com;

s. 43 (kartka) ESB Professional/Shutterstock.com;

s. 45 (figury szachowe) bitt24/Shutterstock.com;

s. 46 (serce – rysunek) Marish/Shutterstock.com;

s. 47 (dwoje dzieci) SergiyN/Shutterstock.com;

s. 48 (kurtka) gopfaster/Shutterstock.com;

s. 53 (książka) LanKS/Shutterstock.com;

s. 56 (owce) Grzegorz_Pakula/Shutterstock.com;

s. 58 (zachód słońca) Dan Briöki/Shutterstock.com;

s. 59 (góry) Pawel Kazmierczak/Shutterstock.com;

s. 60 (paproć) jaroslava V/Shutterstock.com, (ważki) tea maeklong/Shutterstock.com;

s. 61 (rzeka) DariuszPa/iStockphoto/Getty Images;

s. 62 (powstanie warszawskie – dzieci na murze) PAP/CAF/Dąbrowiecki, (powstanie warszawskie – worki i flaga) PAP/CAF, (powstanie warszawskie – dziewczyna i chłopak) NAC, (powstanie warszawskie – powstańcy na ulicy) PAP/CAF;

s. 63 (kalina) Evgeny Bagautdinov/iStockphoto/Getty Image;
 s. 65 (niebo) Maria Meester/Shutterstock.com;
 s. 66 (kapela góralska) PAP/Grzegorz Momot, (góry) Matyas Arvai/Shutterstock.com;
 s. 67 (czajnik – rysunek) Channarong Pherngjanda/Shutterstock.com, (buzia – rysunek) Lyudmyla Kharlamova/Shutterstock.com;
 s. 68 (dom – rysunek) Acer/Shutterstock.com;
 s. 70 (zając) scattoselvaggio/Shutterstock.com, (klepsydra) AlexRoz/Shutterstock.com;
 s. 72 (topole) SP-Photo/Shutterstock.com;
 s. 77 (Dan Stevens) Evan Agostini/Invision/AP/East News, (plakat do filmu *Piękna i Bestia*, 2017) Mandeville films/Walt Disney Pictures/East News, (kadr z filmu *Piękna i Bestia*, 2017) LMK MEDIA/Walt Disney Pictures/BE&W;
 s. 82 (lupa) iadams/Shutterstock.com, (UFO) andrea crisante/Shutterstock.com, (topór) Michael Vigliotti/Shutterstock.com, (serce z kwiatów) Subbotina Anna/Shutterstock.com;
 s. 84 (ręka z długopisem) stockyimages/Shutterstock.com;
 s. 85 (notes) HiSunnySky/Shutterstock.com;
 s. 86 (klapki) nito/Shutterstock.com, (okulary do pływania) Pashin Georgiy/Shutterstock.com;
 s. 87 (autobus i tramwaj – ikony) A-spring/Shutterstock.com;
 s. 89 (ludziki – rysunki) Sudowoodo/Shutterstock.com;
 s. 92 (wulkan – lawa) Ammit Jack/Shutterstock.com, (wulkan – pył) LukaKikina/Shutterstock.com;
 s. 96–97 (karteczki) ESB Professional/Shutterstock.com;
 s. 99 (serce) digitalconsumator/Shutterstock.com, (gołąb) Tribalium/Shutterstock.com, (znak victoria) blackpixel/Shutterstock.com, (laur) VallaV/Shutterstock.com, (krzyż) Nicholas 852/Shutterstock.com, (odznaka ZHP) Grażyna Bryk/WSiP, (czerwony krzyż) pockygallery/Shutterstock.com, (żaglówka) raVonline/Shutterstock.com, (tunel) Arnon Polin/Shutterstock.com, (droga) majeczka/Shutterstock.com;
 s. 100 (kwiaty róży) Scisetti Alfio/Shutterstock.com, (most) Pavel Semenov/Shutterstock.com;
 s. 101 (rekwizytornia) Maila Facchini/Shutterstock.com, (charakteryzacja) Kokulina/Shutterstock.com;
 s. 103 (Czerwony Kapturek w lesie) Ollyy/Shutterstock.com, (grzyby) Dora Zett/Shutterstock.com;
 s. 105 (płatek śniegu) Kichigin/Shutterstock.com;
 s. 106 (kamera) Mikael Damkier/Shutterstock.com;
 s. 107 (taśma filmowa) Mmaxer/Shutterstock.com;
 s. 110 (paczka z rabatami) Ravital/Shutterstock.com;
 s. 111 (samochód) positivo/Shutterstock.com;
 s. 114 (graffiti) Banana Republic images/Shutterstock.com, (ręka z puszką) Gts/Shutterstock.com;
 s. 117 (notes z długopisem) Jojje/Shutterstock.com;
 s. 118 (garnitur) HealthyTechSTUDIO/Shutterstock.com, (koszulka) Syda Productions/Shutterstock.com;
 s. 120 (pudełko) Dima Moroz/Shutterstock.com;
 s. 121 (farby i pędzel) marco mayer/Shutterstock.com;
 s. 126 (tarcza) Patthana Nirangkul/Shutterstock.com;
 s. 129 (zupa) Jack Jelly/Shutterstock.com, (drugie danie) yingko/Shutterstock.com;
 s. 130 (włóczka) Picsfive/Shutterstock.com, (włóczka) grublee/Shutterstock.com;
 s. 133 (deskorolka) Julian Rovagnati/Shutterstock.com;
 s. 135 (wigwam) Viktorija Reuta/Shutterstock.com, (łapacz snów) arayaeng/Shutterstock.com, (pióra) EtiAmmos/Shutterstock.com;
 s. 137 (pierniki) Neirfy/Shutterstock.com;
 s. 139 (danie) Stepanek Photography/Shutterstock.com, (kucharz) Ruslan Guzov/Shutterstock.com;
 s. 140 (dziewczynka) Jacek Chabraszewski/Shutterstock.com;
 s. 142 (pierścione) Baryalay Ahmady/Shutterstock.com, (babcia) Berna Namoglu/Shutterstock.com, (szczeniaki) Oleksandr Lytvynenko/Shutterstock.com, (klify) MNStudio/Shutterstock.com, (bieganie) Jacek Chabraszewski/Shutterstock.com, (puzzle) NatUlrich/Shutterstock.com, (Sukiennice) inka88/Shutterstock.com;
 s. 146 (Turcja) Andrew Mayovskyy/Shutterstock.com, (balony) Zzvet/Shutterstock.com;
 s. 147 (ręce) sebra/Shutterstock.com, (karteczki) Picsfive/Shutterstock.com;
 s. 149 (chłopiec) Pete Pahham/Shutterstock.com;
 s. 156 (fajerwerki) Jordan Tan/Shutterstock.com;
 s. 163 (koty) Andrey_Kuzmin/Shutterstock.com;
 s. 165 (dziewczynka) pathdoc/Shutterstock.com, (chłopiec) SergiyN/Shutterstock.com;
 s. 168 (chłopiec z laptopem) Max Topchii/Shutterstock.com;
 s. 172 (dziewczynka ćwicząca walki) Vitalii Smulskyi/Shutterstock.com;
 s. 174 (słoik) thebroker/iStockphoto/Getty Images;
 s. 175 (ptak) Eric Isselee/Shutterstock.com;

s. 176 (sum) Filip Fuxa/Shutterstock.com, (lin) visivastudio/Shutterstock.com;
s. 177 (bal) Oleg Golovnev/Shutterstock.com, (bale drewna) phildaint/Shutterstock.com, (mina) Emiel de Lange/Shutterstock.com, (wyraz twarzy) Sam DCruz/Shutterstock.com, (zamek) Gaman Mihai-Radu/Shutterstock.com, (zamek błyskawiczny) ecco/Shutterstock.com;
s. 178 (róże) Tatiana777/Shutterstock.com;
s. 180 (prezenty) Timmary/Shutterstock.com;
s. 184 (żółw) Mr. SUTTIPON YAKHAM/Shutterstock.com, (żółw) maggee/Shutterstock.com;
s. 186 (smiley) Aleksandr Artt/Shutterstock.com;
s. 187 (wąż) P.Burghardt/Shutterstock.com;
s. 189 (Picasso) Marianne Greenwood/Science Source/Getty Images;
s. 190 (jezioro) Sergey_Bogomyako/Shutterstock.com;
s. 196 (nożyczki) Butterfly Hunter/Shutterstock.com, (miecz) Michael Dechev/Shutterstock.com, (plecak) Venus Angel/Shutterstock.com;
s. 197 (ludzie – rysunek) Marina Rosman/Shutterstock.com.